

1425
2013

პრსენაღი

ქართული
პრესის
აქტიურობა

№3 (175) 1-14 თებერვალი, 2013 წ. საგზაო-ანალიტიკური ჟურნალი ფასი 2 ლარი

ქსელუზივი:
ქართულ გზებზე
დასმარება სჭირდება!

გზადა გარდა
მთაში...

ქართული
სავაერო თავდახვის
ოინდროინდელი
საიდუმლოებები

რუსებს „მისტრალები“
გაყუინებათ?!

გაეშა
ანჰარისგან
რაქეტები
უვიძინა

8

პოლკოვნიკის
9-წლიანი
სასჯელი

13

ბულდოზერები
სამხედრო სამსახურში

34

მსოფლიოში უდიდესი სდაზვერვო სოცალი

49

ბიკთველი
ჩემოდანი

23

გელულად
სამბარებელი
და უხეაუროდ
სასროლი
სნაიპერული...

53

სარჩევი

4	სამხედრო სიხსლავები	კალენდრული
7	მუხლავა ბაღა მთაში...	კრძალი
8	ბავშვთა ანაკლინსთან რაბატები შეიქმნა	სამედიცინო
9	ქართულ მუხრანს დახმარება სჭირდება!	ქვეყნური
13	აქტიური მოქალაქეობის 9-წლიანი სახელმწიფო გეგმარება თუ განვითარების პეტიცია	სამართლებრივი
16	რუსებს „მისტრალი“ გაუთიხებენ!	საინფორმაციო
18	ქართული საპარტიო თვალსაზრისით რეგიონალური საკრებულოების	მოსაზრება
21	მთიანეთის სახელმწიფო გეგმარება	ლოკალური თვალსაზრისით
23	ბიომედიცინის განვითარება	სამედიცინო
26	ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტი	ეკონომიკა
30	500 ფაქტი მთიანეთის რეგიონში	სამედიცინო
34	ბუნებრივი სახელმწიფო სახსრების	საინფორმაციო
38	პროექტი Forrester-ის ტრანსპორტი	საინფორმაციო
40	ბათუმის „პროექტი“	საინფორმაციო
42	მთავარი	საინფორმაციო
44	სამხედრო პენსია	საინფორმაციო
47	ბათუმი, როგორც არ მთიანეთი	საინფორმაციო
49	მსოფლიოში უდიდესი საფრენი ხომალდი, როგორც უკონტროლოდ კი შეიქმნა	საინფორმაციო
53	მედიკალიზაციის განვითარება და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	საინფორმაციო

რედაქციისგან

აქტიური მოქალაქეობის 9-წლიანი სახელმწიფო გეგმარება თუ განვითარების პეტიცია

2009 წლის შემოდგომიდან აქტიური მოქალაქეობის 9-წლიანი სახელმწიფო გეგმარება და 96 დაგეგმვა, რაც ცოტა ნამდვილი არ არის. უფრო ცუდი კი ის გახლავთ, რომ არც მომავალში ვართ დაზვერული ახალი საბრძოლო დანაკარგისგან ავლენით, რადგან იქ ქართული სამხედრო კონტინგენტი რიცხობრივად გაორმაგდა.

შავარი რედაქტორი ირაკლი ალანაშვილი პასუხისმგებელი რედაქტორი თამარ ჩანაძიძე კომპიუტერული უზრუნველყოფა დამირი მონიკაშვილი

შეზღვევა! გასივრცელებული „არსენალი“ და მიმდინარეობს. ორ კვირის მართვით! ტელ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის მართვითა და მასშტაბის გადართობის აპრობაციის

გადაცემულია დასაბამად 28.01.2013

გაზით „კვირის კალიტრის“ დასაბამად რედაქციის მართვით: თბილისი, ირეპისძის ქ. N49 ტელ: 238-83-07 (121)

სარედაქციო განყოფილება: ტელ: 237-78-07; 238-78-70 email: arsenali@kvirispalitra.com შერეული გასივრცელებული ორ კვირის მართვით პარანაშვილი

ისრაელში უაილოგო-კაპლანი იუარვავაენი

გვესიკალი ნაკოვარონის არსენალი-სამხრე

ნარკობარონების დაკრებულ-განადგურება და მათი ავლადიდების კონფისკაცია შექსიკანში ჩვეულებრივი ამბავია, თუმცა ის, რაც მრავლისმინახველ პოლიციელებს ქვეყნის დახულებულით, ქადაქ სამაპანში ერთ-ერთი მდიდრული კვილის ჩხრეკისას სარდაფში დახვდათ, ნამდვილად გამოსარჩევია — სამართალდაცველებმა ნარკობოსის „ოქროს არსენალს“ მიაგნეს.

პროკურატურამ დაადგინა, რომ ოქროთი, ვერცხლითა და ბრლიანტებით მოიჭედილი პისტოლეტებისა და ავტომატების კოლექცია ოსკარ ორლანდო ნევე ველესიას კუთვნიდა, რომელიც ერთ-ერთი ნარკოკარტელის ხელმძღვანელია.

კომპანია Israel Aerospace Industries-ი მინიატიურულ უბილიტო საფრენ აპარატზე მუშაობს. მოდელი უწყინარ სათამაშოს კი ჰგავს, თუმცა მისი გამოყენება საკმაოდ მნიშვნელოვანი ამოცანებისთვის იგეგმება.

უხმაურო მოწყობილობას რამდენიმე მეტრზე „გამოკიდება“ ისე შეუძლია, რომ თითქმის შეუწინვლად დარჩეს. სპეცოპერაციებში კი კამერით აღჭურვილ უბილიტოს ვიდეოგამოსახულებას რეალურ დროში გადასცემს.

უბილიტო-ჰეპელა ჯიბეში თავსდება და მისი მართვა სმარტფონითაც შეიძლება. ამ დროისთვის აპარატის ორი ვერსია არსებობს. პირველი 8 გრამს იწონის, მეორე კი — 13-ს. ორივე 2-გრამიანი ლათიუმ-პოლიმერული აკუმულატორით იკვებება, რაც ავტონომიურ რეჟიმში 20 წუთიან ფრენას უზრუნველყოფს.

Quick Kill-ი ყუბგარსაგყორსნ უსარგებლოს გახლის

კომპანია Raytheon-მა აქტიური დაცვის სისტემა Quick Kill-ის ოფიციალური გამოცდისთვის უშაადგა, რომლითაც ამერიკული არმიის ჯგუფანტექნიკისა და ეკოპიკების დაცულობის ხარისხი კარდინალურად უნდა ამაღლდეს.

სისტემა დასაცვი ობიექტისგან — ტანკისგან, ქვეითთა საბრძოლო მანქანისა თუ სიმავრისგან მომაროილ რაცეტებს და ქურუებს გზას უჭრის, რისთვისაც სპეციალურ საბრძოლო საშუალებას იყენებს. ის სხვა მსგავსი სისტემებისგან განსხვავებით, სტარტს ვერტიკალურად იღებს, მიზნისგან ორიორტაციისთვის რაცეტულ მრავას იყენებს, შუბლვე კი ელიბება მას და აფლექტებით ანადგურებს, რა ოქმა უნდა, ეს ფველაფერი წამიერად ხდება.

სისტემა Quick Kill-ი კონტროლს 360-გრადუსიან ზონაში ახორციელებს და 30-50 მ-ის რადიუსში ნალ-სმარტკორცინის ქურვის განადგურებასაც აზრბებს.

თუკი სისტემის ოფიციალური გამოცდა წარმატებით ჩაივლის, მის პირველ პარტიას ავღანეთში წელსვე გაგზავნიან.

სწორება აქლავებს!

ინდიანმა ქვეყნის დამოუკიდებლობის დღეს ითვისებურად აღნიშნავენ. საერთო-სახალხო დღესასწაული, თავისი ადგილსი, ტამ-ფინდურითა და ზარ-ზენით სტარტს 26 იანვარს, ნიუ-დელში აღებს და სამ დღეს გრძელდება. კელსინაცია 29 იანვარს, სახელმწიფო დროშის აღ-

მართვის ცერემონიალია. რა თქმა უნდა, დამოუკიდებლობის დღისთვის მოხდინებულია ხოლმე ქვეყნის შეიარაღებული ძალებიც და რეპეტრიციებსაც გადის. მათ შორის არის აქლავების მფრინონიც, რომელსაც გამოარჩეული მისია აკისრია სახელმწიფო დროშის აღმართვისას.

უპიროგოები რეაანეთა

ამერიკელმა სამხედრო სააგენტო DARPA-მ მორთვი პროგრამა წამოსწავა, რომელიც ოკეანეთა ფსევრზე სპეციალური მოდარავე უპილოტო სისტემების განთავსებას გულისხმობს.

წვალქემ დაბირული კონტეინერები მონაცემთა შესაგროვებელი სხვადასხვა აპარატურით იქნება აღჭურვილი. სიგნალის მიღების შემდეგ კაფსულა უმაღ ზედაბირზე ამოფრთავს და ინფორმაცი-

უსაჩრებო ილაკაჯაგენ

ას ოპერატორს გადასცემს, რაც მოაგარაა, მოწინააღმდეგისთვის დიდ სიღრმეზე წლიობით დაბირული სათვალთვლო უსილოტოების მიგნება თითქმის შეუძლებელი იქნება.

DARPA-ში აღნიშნავენ, რომ აღნიშნული სისტემები რაიმე სახის შეიარაღების მატარებელი არ იქნება და შესაბამისად, დაკარგვის შემთხვევაში ოკეანის დაბინძურების რისკიც მინიმალურია.

21-ე საუკუნის პიკინგაზი

იანვრის ბოლო სამშაბათს მოტლანდის ქალაქ ლერეიკში ეიკინგთა დროინდელი დღესასწაული იმართება. ტრადიციული მღვდლის ფესტივალი „აფჰელია“ (Up-Helly-Aa) ფოქელნოლორად ათასზე მეტ ადგილობრვ მცხოვრებს უყვინთა, რომლებიც ეიკინგთა კოსტიუმებში გამოწყობიან ხოლმე და მთელ ქალაქში უძველესი საბრძოლო ზომადის 9-მეტრიან მოედლს დააბრძნებენ.

ტრადიციისამებრ, გვიან საღამოს ხომალდს წვალში უშვებენ, დღესასწაულის მონაწილეები მას ანთებულ მამხალებს ესვრიან და წვეწვენ, თვად კი ქალაქის რატკმასთან გადაინაცვლებენ და ზეიმს აგრძელებენ.

დღესასწაული ეიკინგთა უძველესი ტრადიციის — საკუთარი ხომალდების დაწვასა და მათ მშობიის მსხვერპლად შეწირვას უკავშირდება.

საგარკნეთმა გერმანიის ნახოსტთა ცოლვა 162 გლარ ვეროლ შეუფასა

საბერნეთმა გერმანიისგან კომპენსაცია მოითხოვა იმ ზიანისთვის, რაც ნაცისტებმა შეირო მსოფლიო ომის დროს ქვეყნის მთავრებს.

ბერნებმა დაინგარიშეს და დაადგინეს, რომ გერმანელს მათი 108 მლრდ ევრო ინფრასტრუქტურის განადგურებისთვის, კიდევ 54 მლრდ კი ქვეყნის ოკუპაციისთვის მართებია. საბერნეთი ამით არ კმაყოფილდება და დამატებით კომპენსაციას ნაცისტთა მიერ არქეოლოგიური ფსევლობების განადგურებისთვისაც მოითხოვს.

თავის მხრე, გერმანიის ზღისიუფლება აცხადებს, რომ ბერნებისა არაფერია მართებს მას შეუძლვ, რაც 1960 წლის მოლაპარაკების საფოქელზე უკვე გადაუხადა 115 მლნ მარკა (55 მლნ 400 ათასი ევრო). ამასთან, გერმანიამ კომპენსაცია ნაცისტურ საკონცენტრაციო ბანაკებში ნამყოფებსაც გადაუხადა.

აშშ-ის აეროპორგებში გაზაპრებს ალარ გააუიულებენ

აშშ-ის სატრანსპორტო უსაფრთხოების სამმართველომ ხანგრძლივი სვლა-ბასის შემდეგ გადაწყვიტა, რომ ქვეყნის აეროპორტებში „გამომიშვლებელი“ სკანირების გამოყენებაზე უარი თქვას და 2013 წლის თინისთვის ხშირებიდან სრულებით ამოიღოს.

უწყებაში ამ გადაწყვეტილების მიზეზად ის დაასახელეს, რომ სკანირების აპარატების მწარმოებელმა ყურადღებით შეძლო მის პროგრამულ უზრუნველყოფაში ისეთი ცვლილებების შეტანა, რაც მგზავრთა სხეულებს მონიტორზე აღარ ატავიშვლებდა.

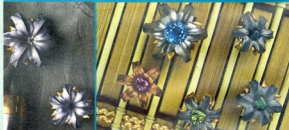
ამრიგად, ამერიკულ აეროპორტებში ისევ სკანირების ჩვეულებრივ მიწოდებობებს დააბრუნებენ, რომელიც სხეულის გამოსახელებას ფიზიოლოგიური დეტალების გარეშე იძლევა.

აშშ-ის აეროპორტებში „გამომიშვლებელი“ სკანირები პირველად 2007 წელს გამოჩნდა, ამ დროისთვის კი ის 200-მდე აეროპორტშია დამონტაჟებული.

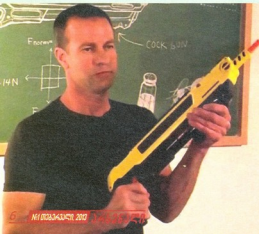
წალკი სკოლით ვეპინილი თაიგული

რას არ მოიფიქრებს კაცი! აი, მაგალითად, ცეცხლსასროლი იარაღის არჩინვლში ექსპერტმა ენდრიუ ტუოხიმ ცოტა ხნის წინ ინტერნეტში ფორუმი განათავსა, რომელზეც მან უწყველი ტირის დროს გადაიღო. საქმე ისაა, რომ ენდრიუ ისრაილი... წყაღქვემ. ამერიკულ ექსპერტს უწყველი ექსპერიმენტით იმ ეფექტის შესწავლა სურდა, რომელზე წყაღში გასროლილ ტყვიანზე მოქმედებს ენდრიუ ცდებს საკუთარ აუზში, პისტოლეტ 40 Glock 22-ით ატარებდა.

ჩანაფიქრი რა ქონდა ერთი, მაგრამ საბოლოოდ ენდრიუს პროექტი შემოქმედებითი ნამდვილად გამოვიდა და მას „ტექტიკური ვეპინილი“ უწოდა. საქმე ისაა, რომ წყაღში გასროლილი ტყვია ძლიერი წინადაბის გამო მნიშვნელოვანდ დეფორმირდება და სანამ აუზის ფსკერზე დაეცემა, ყველაფით „აფურქვება“. ენდრიუ ისე მოიხიბლა თავისი „შემოქმედებით“, რომ დღესთვის ტყვიების „თაიგული“ შექმნა, რომლებიც მჭირრასი დიონებისა და ქვებითაც დაამოწნა.

მოგაველის იარაღი... გუგამთან სოვკაღ

ბრიტანეთში ერთი გამოგონებელია, სახელად ლორენცო მაგორე, რომლის უწინდელი პროექციული მიღწევებიდან რომელიმეს დასახელება გაგვიჭირდება, თუმცა უკანასკნელი აღნიშვნის დროს ნამდვილად არის.

ღიას, სწორედ ლორენცომ გამოიგონა იარაღი — ბუზებისან საომარი მარალიმფრქვევი, რომელიც არა მხოლოდ ბუზებს, სხვა მოძაბებურებელ მწერებსაც თურმე მუხრს ავლევს.

მწერებისძომილედ გამოგონებელს პროექტი გამზადებული აქვს, დარჩა მხოლოდ სახსრების მოძიება. ერთ-ერთ საიტზე ლორენცომ თავის პროექტზე განცხადებაც გამოაქვეყნა, სადაც მზურეულებს შემოწირულობის გაღებას სთხოვს. გამოშვებული ამ გზით 15 ათასი დოლარის მაღლებასა და პროექტის დასრულებას იმედოვნებს.

რაც შეეხება პისტოლეტ-მარალიმფრქვევის, ის უსაფრთხოა ადამიანებისთვის, აი, ბუზებისთვის კი მოძაკვინიებულია. მოკლედ, თუკი სროლა გიფვარი და თან, ბუზებს ვერ იტანს. ეს იარაღი თქვენითვის ყოფილა — ლორენცო წინასწარ შეეფიქვს უკვე იღებს.

გზაღება გაღლა მთაში...

**PPF-ს ფარგლებში
სახვარის სამთო მოგზაობის
სკოლის ინსტრუქტორებმა
სახვაროები ვ კმ სიმაღლეზე
მთაში სროლაში მოამზადეს**

სახვარის სამთო მომზადების სკოლა, რომელიც 1991 წელს შექმნილი შე-16 სამთო ბატალიონიდან იღებს სათავეს, აგრძელებს საქართველოსა და NATO-ს წევრი სამხედრო მომსახურების სპეციალურ სამთო მომზადებას ზამთრის პერიოდში.

20 იანვრიდან 15 თებერვლის ჩათვლით NATO-ს პარტნიორობა მშვიდობისათვის პროგრამის (PPF) ფარგლებში საქართველოს, უკრაინისა და პოლონეთის 19 სამხედრო მოსამსახურე სპეციალურ სამთო მომზადებას გაეფლან სახვარეული ინსტრუქტორების დახმარებით.

თვდაცვის სამინისტროს ინფორმაციით, თავდაპირველად ამ 19 მხმენელს უკვე ჩაუტარდა მაღალ მთაში ზუსტად სროლის კურსი. საერთოდ, ზღვის დონიდან რამდენიმე კმ-ში საერთო გაუზნოებელია, რაც ცილის ტევების ფრენის ტრაექტორიას როგორც ქვემოთ და ზემოთ ისე ზემოდან ქვემოთ ასევე პირდაპირი დამხრებით სწავლისას.

ქართველმა ინსტრუქტორებმა ქართველი, უკრაინელი და პოლონელი სამხედროები ახალქალაქთან აბულის მთის კალთებზე, ზღვის დონიდან 3000 მ სიმაღლეზე ფარჯისებს სწავლაში. აღური მომზადება აუცილებელია სპეციალური დანიშნულების დანაყოფებისთვის, მთ უმეტეს კავკასიაში, სადაც მაღალმთიან რელიეფზე ბრძოლა ადრეკ ვოფილა და არც მომავლშია გამორიცხვული. ამასვე მეთვითებს, თვინდ სომხეთის, აზერბაიჯანისა და

რუსეთის სამთო დანაყოფების მზადების პრაქტიკაც.

2006 წელს ჩამოყალიბებული სახვარის სამთო მომზადების სკოლის ინსტრუქტორებს შეუძლიათ მოამზადონ ქართული არმიის, ასევე შსს-ს სპეცდანიშნულების რაზმებისა და სასაზღვრო პოლიციის ის მოსამსახურეები, რომლებსაც ფაზიკური შესაძლებლობები საშუალებას აძლევს მაღალ მთაში რთული საბრძოლო ამოცანები შეასრულონ. ეს სწორედ ის შემთხვევაა, როდესაც მთავარია არა რაოდენობა (მიუხედავად დიდ დანაყოფებს ვერ გამოიყვებს), არამედ ხარისხი.

სახვარის სამთო მომზადების სკოლაში მოქმედებს მომზადების როგორც ერთეული, ისე საერთაშორისო კურსები. ეროვნულ კურსებში შვიდს სამხედრო აღმასტანისა და მოთხილამურის, ასევე სამთო-სამამელო კურსები. ცალკე ზამთარ-ზაფხულის სამთო მომზადების კურსები ჯგუფისა და ქვედანაყოფის მეთაურებისთვის. საერთაშორისო კურსებში შვიდს საბაზისო, შუალედური და მაღალი მთის სამთო მომზადების საზაფხულო და საზამთრო კურსები.

2006 წლის ზაფხულიდან სახვარის სამთო მომზადების სკოლას არანაკლებ 34 მოსამზადებელი კურსი აქვს ჩატარებული, რომე-

ლიც 500-მდე სამხედრო მოსამსახურე გაიარა. სხვათა შორის, რამდენიმე ათეულმა სამხედრომ ვერ მიიღო კურსის წარჩინებით გველის სერტიფიკატი, რაც ინსტრუქტორების პრინციპულობაზე მეთვითებს.

საერთაშორისო კურსების ჩატარება სახვარის სამთო მომზადების სკოლაში 2007 წლის ზაფხულიდან დაიწყო და დღემდე 9 კურსის ფარგლებში NATO-სა და PFP-ს წევრი ქვეყნების ასზე მეტი სამხედრო მოამზადა, მათ შორის მქონებული სომხეთიდანაც.

სახვარის სამთო მომზადების სკოლაში 2010 წელს მიიღო PFP-ის (პარტნიორობა მშვიდობისათვის პროგრამა) მომზადებისა და განათლების ცენტრის სტატუსი, რაც მნიშვნელოვანი მიღწევაა საქართველოს NATO-სკენ მიმავალ გზაზე.

ირაკლი ალადაშვილი

ფოტოები თვდაცვის სამინისტროს საიტთან

გაქმო ანკარისგან რაკეტები შეიძინა

წიქნი სამხრეთკავკასიელი მეზობლები რომ ვიფიქვდეთ იარაღებიან, ახალი არ არის.

საქართველოს უკონს შემტევი დანინშელების შეიარაღების შექმნა მფობრად მანქნულ ქვეყნებშიც კი, თორემ სომხეთს — რუსეთი, ხოლო აზერბაიჯანს — თურქეთი უარს არაფერზე ვუბნებთან.

ბოლო ინფორმაციის თინახმად, აზერბაიჯანმა თურქეთისგან შეიძინა T-300 Kasirga-ს ტიპის ზალბური ცეცხლის რეაქტიული სისტემები, რომლის 300 მმ კალიბრის რაკეტები 100კმ-ზე შორს მიფირინავს.

აზერბაიჯანისთვის მიფიდული სარაკეტო სისტემები ჩინური წარმოების WS-1B ტიპის თურქულ ლიცენზიურ ვარიანტს წარმოადგენენ. თურქეთმა WS-1B-ები ჩინეთთან ჯერ კიდევ 1996 წელს შეიძინა და მას მერე სერვისი ლიცენზირებული წარმოება დაიწყო. სტკვიროს მანქანის ძარბაზე დამონტაჟებული ოთხი გასაშვები მწიწობალიბოდან 4,7მ სიგრძის უმართავი რაკეტის (რომელსაც 150კგ მასის საბრძოლო ჭობინი უწეწია) გამშვები 100კმ-ზე შეიძლება.

დიდი მნიშვნელობა აქვს, რამდენად

შორს მსროლელი არტილერია ჰვეთ აზერბაიჯანისა და სომხეთის არმიებს, რადგან უფრო აგრძელი საარტილერიო ზელეტი“ ტაქტიკური უმართავსობის მოპოვების შესაძლებლობას იძლევა.

დღეისათვის სომხეთის შეიარაღებაშია ასევე ჩინური წარმოების რვა ერთეული WM-80 „ტაიფუნის“ ტიპის ზალბური ცეცხლის რეაქტიული სისტემა. თითოეულ მათგანს რვა 273 მმ კალიბრის ნახვეარტობიანი უმართავი რაკეტის გამშვება მაქსიმალურ 80კმ-ზე შეუძლება.

სომხეთის არმიის WM-80

გარდა ამისა, სომხეთის არმიაში ბოლო წლებში გამოწინა საბჭოთა წარმოების ზალბური ცეცხლის რეაქტიული სისტემები — 9K58 Смерчები, რომლებიც ვრცელნა რუსეთსა და სფარაულოდ, უკრანიაში შეიძინა. „სმერჩს“ 300 მმ კალიბრის 12 ცალი 800კგ-იანი უმართავი რაკეტის გამშვება 70კმ-მდე შეუძლება, მოდერნიზებული რაკეტები კი 90 კმ-მდე მიფირინავს.

აზერბაიჯანის შეიარაღებაში 100კმ-ის რადიუსში მოქმედი თურქული T-300-ების გამოწინა (აზერბაიჯანის არმიის განკარგულებაში უკრანიაში ნაყიდი „სმერჩებიცა“) ბაქოს ტაქტიკურ უმართავსობას ანიჭებს, რადგან მწინააღმდეგის არტილერიამზე 10-30 კმ-ით შორს მოქმედი საკუთარი რაკეტებით უფრო უსაფრთხო ადგილიდან შეიძლება საარტილერიო ზალბების გამშვება.

ისე, ინფორმაციისათვის: ქართული არმიის გველაზე შორსმსროლელ საარტილერიო საშუალებად ავეცხტოს ომამდე ისრაელში ნაყიდი Lar-160 ტიპის ზალბური ცეცხლის რეაქტიული სისტემები რწება, რომლის 26 ცალი 160 მმ კალიბრის 100კგ-იანი რაკეტა მხოლოდ 45კმ-ზე მიფირინავს.

ირაკლი ალადაგვილი

ქართვებ გზვერავს დახმარება სჭირდება!

მაღა ხეთი ნელი გხურაღდა, რამ ნიას და ანას მამა არ უნახვით, ყოველ წათს აღიან მის დახარებას: მივლინებაში და მაღა მორავო. ანა უხსენს გვანს დაფა და ხაზო მამის, ქართვალი ოფიცირის, ზარა ხარაღაძის სხლში არყოფნას. გავგვამა მივლინებისა გავრი არ იმინა, აი, მამა ხელში რომ აიბამავდა და გულში ჩაიკარავდა, ეს სიტყვო აი უსაღვროდ მოეწარათ. ზახას დაფას, ძალაბერე ზაინარის ცრანში არ ურგაბა თვალა: მასამ ხეთი ნელი არ უნახვს მინახირის სუსხში გომეაბილი საამაყო გვილი. აიღვპ რამღან ხანს იმინახინა გულელა – ქმრის, გავგვამა – მამის, დაფა აი გვილის გარეშა?

ეს ყველა ჩვენგანსა დამოკიდებულნი: ჩავა, თვარა და უპირველად საქართველოს სხა ხელითაფლავება

რუსეთის დუხინჯორგანიც თუ შინასწარ განვირეული საქართველია?

2010 წლის 20 თვლის რუსეთის ფედერაციის უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიამ ერთი, ზენი ქვეწინსთვის ძალზე მნიშვნელოანი საკითხი განიხილა. კრმოდ, დღის წესრიგში იყო საქართველოს მოქალაქის, რუსეთის სასამართლოს მიერ გაემუშობის ბრალდებით მსჯავრდადებულის ზახა ზერკლადის, აგრეთვე, სახელმწიფოს დღაღტის მუხლით გასამართლებულების, რუსეთის ფედერაციის ორი მოქალაქის, ჟოფილი სამხედრო მოსამხარურების, პოდპოლკონიკ ხეინა იმერლიშვილის და პოდპოლკონიკ მარენ

ბოღანოვის (ბაღაშვილის) ადვოკატების კახაცია.

რუსეთის უმაღლესმა სასამართლო ინსტიტუტამ ჩრდილო კავკასიის საოლქო სამხედრო სასამართლოს მიერ 2010 წლის 25 მარტს გამოტანილი განიხილ ძალაში დატოვა.

შეითხველს შეეახსენებთ, რომ ზემოაღნიშნულ სამ პირს საქართველოს სასარგებლოდ გაემუშობა ბრალდებოდათ და იმერლიშვილს – 13, ბოღანოვის – 15, ხოლო ზერკლადის – 11 წელი თავისუფლების აღკვეთა შეკაცრი რეჟიმის კოლონიაში მოხდით მეცხაჯათ

მოკლედ გავიხსენით, თუ როგორ ვითარდებოდა მოვლენები.

ეს ხუთწლიანი დრამა 2008 წლის

ზაფხულში დაიწყო. „საქართველოს აგენტების შეშინებისა“ და „კოჩილი“ რუსი ზეცისტების ვაგაკობის ამსახველი თეატრალიზებული დადგმის პირველი ნაწილი 2008 წლის 11 აგვისტოს შედგა, როდესაც ევგენ-ბეს ახალი დირექტორი ალექსანდრ ბორტაჩოვი, შემოთთებული სხვით საქალაქით ხელში გახლა მამინდელ რუსეთის პრეზიდენტ შედეგდეს. იქვე „შეშინებუთ“ მყოფი რუსეთის „თავისუფალი“ მასმედიის წარმომადგენლები „უდიდესი სენსაციის“ მთლიანობა მიუხეცრად ცმუკავდნენ.

აბა, უბრალო საქმე ზომ არ იყო მტრის 9 (ხან 10 ასახელებდნენ) აგენტის გამოვლენა! თუმცა რუსეთის სექსამსახურებს, ეტეობა, პრობლემები აქით არითმეტიკასთან არ დაღაცას უმცამოდნენ, რადგანაც მხოლოდ 8 ეტემიტანლის გკარი დასახელდა: რამხან თურქომეული (დაკავებულია 2008 წლის მასში), ზახა ზერკლადი (დაკავებულია 2008 წლის 28 თვისს) და ხეინა იმერლიშვილი (დაკავებულია 2008 წლის თვისის დასწყისში). შემდეგ დღეეში დააკვე: მარლენ ბოღანოვი (ბაღაშვილი), ალექსანდრ ხაიროვი,

მიხეილ ხაჩიძე და ზურაბ აღზანაშვილი. ასევე საქართველოს სასარგებლოდ ჯამშობაში ექვემდებარებოდნენ დახარჯულადაც კარგად მსახურდნენ. მათი პედაგოგი ხაჩიძე კომპიუტერული ტექნიკის მისი დაკავების შესახებ ინფორმაცია ეფ-ეს-ბეს არ გაუვრცელებულა.

ზემოაღნიშნული პირების დაკავების კონკრეტული ფაქტები, თარიღები და თანამშრომლობა, რომელიც სიმართლის დასადასტურებლად მიმდინარეობდა, რუსეთის ეფ-ეს-ბეს მიერ იყო გაცხადებული და ბუნებრივად, ფოტოები მიღებას საკუთარს. რუსეთის

„პირველი ჩეკისტის“ მოხსენება „წითელი“ და „სივრცის“ ფერებში იყო გადმოცემული. ბუნებრივად, ისტორიულად ვიწროდ, „წითლები“ იმარჯვებენ და სახისდარ მოუხერხებელ „სივრცის“ (ქართველებს, გერმანელებს, პოლონელებს, ამერიკელებს, ბალტიისპირელებს და ა.შ. - ეს სია რუსეთის ამჟამინდელი ხელისუფლების დამსახურებით სულ უფრო იზრდება და იზრდება) იოვად ამარჯვებენ.

ამგვარად კი „ვიდაც“ ქართველებს „აგვისტოს ომში“ კარგად ხშირად რუსეთის სამხრეთში მოვლი „არმაია“ (ცხრა-ათი პირის შემადგენლობით) ავტორები ჰყოლიათ (აქედან ერთს რეზიდენტად - საქართველოს მოქალაქე ზაზა ზრგვლაძეს ასახელებენ, არადადღეს შეუგზავნიან, ხოლო დანარჩენი რუსეთის მოქალაქე ქართული დიასპორის წარმომადგენლები დამდგარან ისტორიული სამშობლოს სამსახურში) და მუშაობენ სახელმწიფოს მოსახლეურ ტერიტორიების შესახებ სამხედრო-პოლიტიკური და ეკონომიკური ინფორმაციის შერეობა მოუხდომებო!

რუსეთში დაკავებული ქართველი მხედრები ზაზა ზრგვლაძე

ზაზა ზრგვლაძე - შვიდობიან პერიოდში ინფორმაციის მოპოვებაზე საუბარი! ეს პირები 2008 წლის ივნის-ივლისის თვეში უკვე დაკავებული და მარად ნაცემ-ნაცემი მკვებით (რაც ნათლად ჩანდა მათ სახეზე „აღიარებით“ ვიდეოჩანაწერებზე). თუმცა სინფორმაციით ომში ყველა ტყველი გამოხადვითა და რუსეთის ეფ-ეს-ბემად „საქართველოს ცხრაკაცანი ავანტურა“ II აგვისტოს გაიხსენა და სიტუაციის დასამძიმებლად საქმე იხე წარმოაჩინა, თითქოს „აგვისტოს ომის“ პერიოდში გამოვლენის და დაკავების იხე წარმოაჩინა.

ჯამშობა, სამუშაო, სიყვარული, სახელობრივად, ადამიანთა მოღვაწის ისეთი უწყვეტი ხელისუფლება, როგორც პოლიტიკა, ვაჭრობა და ა.შ., ხოლო ინფორმაციის მოპოვება შვიდობიან პერიოდში ისეთივე მნიშვნელოვანი მუდმივად და სრულად დასახლებულია.

ბიან პერიოდში ისეთივე მნიშვნელოვანი მუდმივად და სრულად დასახლებულია.

თავად რუსეთის, როგორც საბჭოთა კავშირის საქმის დირექტორი გამგებლებს, რამდენიმე ათეული ათასი ავტორი შეუქმნა და მკვლელობის ყველა მეთოდში. დღე არ გავა, რომ რუსეთის ავტორების შემოსევებზე განხილვებმა არ გააკეთონ მსოფლიოს ყველა კონტინენტზე. რუსეთისთვის ეს სრულად ნორმალური მოუხდომელია და სავსებით შესაძლებელია.

აი, საქართველოში რომ მიიღობო, თავისი გამოუცდილი და მწირი სადასჯერო შესაძლებლობებით მოსახლეურ (თანაც აინფორმაციის მანძილზე უკიდურესად აფორიაქებული) ჩქინების, ინტერნეტის, ჩრდილო ოსეთის და ა.შ. შესახებ ინფორმაცია მოიპოვოს, ეს უკვე მკვების დაქვემდებარება!

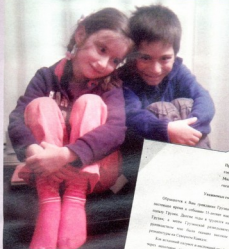
თუმცა უნდა ითქვას, რომ რუსეთის ხელისუფლება თავისი პოლიტიკის უსუსურობის სწრაფად მიხედვით და მხოლოდ ინფორმაციის მოპოვების ბრალდებას არ დასჯერდა და საქმე „გამაგრა“; ვითომ დაკავებულებს კავშირი ქიონათ მხოლოდ კავშირში მოქმედ „მოვლენების“ და მათთან ერთად დერეფნების მოწყობას გუგამდებენ.

დღე არ გავა, ჩქინების, დადესტანში, ინტერნეტის და ჩრდილო ოსეთში ფედერალური ხელისუფლების წარმომადგენელთა წინააღმდეგ ტერაქტის არ განხორციელდეს და ეს ყველაფერი საქართველოს სპეცსამსახურების ნახელო ვიფიქრა, რომლებიც თურმე საქართველოს ტერიტორიიდან ხელმძღვანელობენ მოვლენებს და ტერაქტების ნატარებას კოორდინაციას უწყვენ. საკვირველია, ეს რა უძლიერესი სპეცსამსახურები გველიდა და არ ვიცოდით!

საპარტიზანო უბრალო მოძალატე თუ გამოვლენილი მხედრები

რუსეთის ხელისუფლების გათვლით იმის დასამტკიცებლად, რომ საქართველო „აგვისტოს ომისთვის“ ეთიოპია დღე ხშირად ემზადებოდა, აუცილებელი იყო საქართველოს ავანტურული ქსელის აღმოჩენა, რომელიც რუსეთის ტერიტორიაზე მოქმედებდა და სათავეში საქართველოდან წარგზავნილი რეზიდენტი ედგა.

რუსეთის ეფ-ეს-ბეს მიერ სწორედ ასეთ პირად დასახლებულია ზაზა ზრგვლაძე. საქართველოს ხელისუფლებამ პირ-

ანას და ნიკას მამა ხუთი წელი არ უნახავთ და ფეხელ წუთს მის დაბრუნებას ელოდნ...

დაპარტული ფრეი

რუსეთის ევ-ეს-ბესმენჯრეკრეტი... თველოს მხვერეკებად შერაცხილი პირების მძიმე ხედვის შესახებ წერ არაერთხელ გვექონია საუბარი.

2008 წლის დეკემბრიდან 2013 წლის იანვრის ჩათვლით ათაღდ სტატა გამოუქვეყნეთ სადგ მათი დაცვებისა და გასამართლების ფაქტებს გამოქვეყნით.

ჯერ კიდევ 2008 წლის დეკემბერში ეწერდით „შვედეთის დაცევა, მით უმეტეს მშვიდობიან პერიოდში, საქრომარისო სამართლის ნორმებით განსაკუთრებით მკაცრად არ იხევათ, აკეთებს კი რამეს საქართველოს ხელისუფლება წინა მოქალაქეების გამოსახსნელად“?

შუბღვ კი „შინაგანი ცნხორი“ ამოქმედდა და მულქების შემდგომ განეთიარებას დაველოდეთ.

პარალელურად ეციდლობდით დეტალურად გურევეულეულით მომზდარში და მაქსიმალურად ამოწურავთ ინფორმაცია მზეველი.

არ დაგეძალეთ ამ მტკუნეული თების შესახებ სტატის დაწერა რამდენურებ გაუღდეთ მძებნი ორი იყო: ჯერ ერთი, ქვეყნის კრონული ინტერესები არ უნდა შელახულიყო და მეორეც, ამ პუბლიკაციით საფრთხე არ უნდა შექმნილიყო რუსეთში ჯამუშობის ბრალდებით მსჯურდადებულ პირებსა და მათ ოჯახებს.

ამ მძიმე ფაქტებში ექვსი თვე გავიდა. რუსეთის მხარე დუმდა. საქართველოს იმ სახელისუფლებო სტრუქტურებს კი, ვისაც კანონით ამ პრობლემის გადაწყვეტის გზების მოძებნა ეეღებოდა, რაიმე შედეგობას ვერ ვატყობდით.

საქართველოს სახარებლოდ ჯამუშობის ბრალდებით რუსეთში დაკეციული პირების რეალური მდგომარეობა მათი ოჯახებისთვისაც კი უცნობი რჩებოდა. მათ იხიე კი არ იცოდნენ, სად იმყოფებოდნენ და ცოცხალი იყვნენ თუ არა მთელელები და მეორეც, მძებნი, მძებნი... სამწუხაროდ, საქართველო-რუსეთის ომის მდგომარეობა უფრო და უფრო იძაბებოდა, რაც დაკეცილია მდგომარეობას კიდევ მეტად ამძიმებდა.

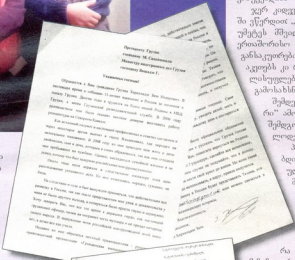
ველევ დლიდან თავი შორს დაიჭარა რუსეთის ბრალდებისგან. რას ჯამუშობი, რა აგენტებით, შინაგან საქმეთა ხაშინისტროს ოფიციალური წარმომადგენლის საცხადებით, რუსეთის ხელისუფლების მიერ არასწორი ცნობების გავრცელება თურმე საქართველოს ტერორიზმად რუსეთის ჯარების ვოფნის გახანგრძლივებას იხსახედა შინადა.

თუ ეს პირები საქართველოს სვეცსამსახურებთან არ თანამშრომლობდნენ, მაშინ სათანადო საინფორმაციო მუშაობა ხომ უნდა ჩატარებულიყო დალომატიურ კორპუსთან, მასმედიასთან? ხომ უნდა გაებათიდელებით რუსეთის მიერ წამოყენებული ბრალდებები შესაბამისი მტკიცებულებებით?

ამის შეგუხა არაფერი მომზდარა და უცხოური მასმედიაც ავტომატურ რეჟიმში იმფორმება რუსეთის სვეცსამსახურების მიერ გავრცელებულ ვერსიას.

„საქართველოს აგენტების“ თუმა თუ რუსეთის დაუსაბუთებელი ბრალდება და მორიგე პიარაქცია იყო, მაშინ საქართველოს შესაბამისმა უწყებებმა მიუტეტებელი პასიურობა და არაპროფესიონალიზმი გამოაჩინეს.

თუ ეს პირები საქართველოს ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე სპეციალურ დეკლუებას ასრულებდნენ, რა გეკედა მათი გამოსახსნელად?

ქალბატონ ზეინარის მიერ საქართველოს ხელისუფლებისთვის გავხადილი ვანცხადებები

სამწუხაროდ, ამ კითხვაზეც უარყოფითი პასუხია, სხვა შემთხვევაში ხანა ხერკლაძე უკვე დიდი ხანია სახლში იქნებოდა.

სახლით გადწყვეტილება ერთი ტელევიზიის ზარმა მიგავლინა, რომელში 2009 წლის ზაფხულში გახსნა. ზაზა ზერცლადის დედა მოსკოვში „ლეფორტოვოს“ ეფ-ეს-ბეს ციხეში გამოცემულ შვილის ბელის გარკვევაში დახმარებას მიხვდა.

ამ თხრობას მოჰყვა სტატიების ციკლი: „ეს არ გუგუშებს მხვერავის დედას“, რომელიც 2009 წლის ზაფხულში დაიბეჭდა.

მრავალჯერ აღვინიშეთ, რომ „საქართველოს მხვერავებს“ ბრალდებულობის დამტკიცება არადასაჯერებელი იყო და მხოლოდ ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ზეგავლენის შედეგად მიღებულ თვითდაზარებას ვერდნობდა.

ჩვენს ხელთ არსებული ოფიციალური თუ არაოფიციალური მასალის ანალიზის საფუძველზე იკვირებოდა, რომ დაკავებულთაგან ზოგიერთს შესაძლებელია საქართველოს რომელიმე საგარეო სამსახურის თანამშრომელი იყო ან მათი დაჯავლებით მოქმედებდა. თუმცა ამ დამკვირვებელს საერთოდ გაუცხადებინან, ქვეყნის და დაკავებულების ინტერესებიდან გამომდინარე, ბუნებრივია, მაშინ თუცა შეეცაგო.

საქართველოს მოქალაქე ზაზა ზერცლადის გამოსხისას კონკრეტულ გზებსაც ვთავაზობდით მიხედო სააკაშვილის ხელისუფლებას.

ჯერ კიდევ 2010 წლის აგვისტოში ვწერდით „ზაზა ზერცლადე თუ მართლა ამ პატრიოტულ დეალებას ასრულებდა, მის გამოხატვას ვფიქროვებდით მანისი გამოცემებით და ვფიქროვებდით ვაკედა? სულ ახლახან მოსკოვში აშშ-ში დაკავებული ათი რუსი მხვერავი ოთხ „უცხოეთის აგენტში“ გაკვალა, იჭებ პჭონდა აზრი ჩვენი მხვერავი საქართველოს მოქალაქედ გვედარებოდა და მჭუფე კაცად მიგვემტებინა?“

საქართველოს მაშინდელმა ხელისუფლებამ ჩვენი გამოხატვა გადწყვეტა და ზაზა ზერცლადის ახლოობები დაარწმუნა, ეს პუბლიკაციები თუ არ შექმნიდა, თქვენს შვილს ვერაფერს ვუშველით.

ეს რომ მხოლოდ თავის დისაძურები ფანდი იყო, დღეს ზომ კარგად ჩანს. დარწმუნებული ვიყავით, რომ ამ მტკიცებულებების პირობებით „საქართველოს აგენტებად“ ბრალდებული პირების მდგომარეობა უფრო გაუარესდებოდა. ამავე დროს ეციდიო, რომ საქართველოს მხვერავებად შერაცხილი პირების მძიმე ხედვის შესახებ

თხრობა მარტევი არ იყო. ამიტომაც მაშინ შეეწყვეტა ამ თემაზე მასალების გამოქვეყნება.

306 დამხმარება მხეხარაპის დედას?

ქალბატონი ზენიანი იმის გამო, რომ ზაზას მდგომარეობა უფრო არ გაუარესებულყო, წლებს განმედილობა თავს არიდებდა მასმედიის წარმომადგენლებთან შეხვედრას. ამაში „წელიწადი“ საქართველოს დახვერვის სამსახურსაც მოუძღვის, რომლის ზოგიერთი ხელმძღვანელი ფოფუნაძეადა ცდილობდა ზაზა ზერცლადის შესახებ ინფორმაცია არ განსაზღვრებულყო.

ბუნებრივად თვარტული არა მარტო სექსამსახურების ხელმძღვანელები, არამედ „ანკომპარაბის“ ლიდერებიც, მიხედო სააკაშვილის თამბაქო, იფუნენ.

ქ-ნ ზენიანი მარტამედი-ზერცლადის მდგომარეობა ვფიქროვებთ გასაკვირებელი იყო: წლებს განმედილობაში მას არწმუნებდნენ, რომ არაერთი კორტაქტი არ ქქინოდა მედიასთან, წინააღმდეგ შემთხვევაში, რუსეთში დატოვალებული მისი შვილის გამოხსნა არ მოხერხდებოდა.

ამ დაბრებებში წლები გეიდა, მდგომარეობა კი დღესაც უცვლელია. ზერცლადების ოჯახში კი ტკივილი არ განელებოდა. 2010 წელს მძიმედ დაავადდა და მალევე გარდაიცვალა ზაზას მამა, ნოდარ ზერცლადე.

გადატანალი სტრესისა და ფოფუნადიური ნერვიულობის გამო მძიმედ

დაავადდნენ ზაზა ზერცლადის დედა და მუელა.

2013 წლის იანვრის შუა რიცხვებში ქალბატონი ზენიანი თავად დაიპყმირდა და რამდენიმე დღის შემდეგ მისეულ თანხმობით ექსტრემე. ჩვენ შორის ხანგრძლივი საუბარი შედგა. ქ-მ ზენიანმა ის დოკუმენტებიც მიწვევა რომლითაც მან ტყელ და ახალ ხელისუფლებას მიმართა. დამხმარებებში ჩალაგებული „დამხმარ“ მხეხები: ჩვენი კომპეტენცია არ არის, სხვა უწყებას მიმართეთო. ასე გრებულდება უკვე ხუთი წელი, როდემდე? საუბრისას სრულიად ახალი ფაქტები გახდა ჩვენთვის ცნობილი.

დოკუმენტებზე დაყრდნობით შევკვდილი ვანიცხადდით, რომ ჯერ კიდევ 2011 წლის აგვისტოში რუსეთის მხარე გეთავაზობდა ზაზა ზერცლადის გაცვლას საქართველოში 2006 წელს რუსეთის სასარტებლოდ გამოშვების ბრალდებით დაკავებულ და გასამართლებულ ერთ-ერთ პირზე. მაშინ საქართველო ხელისუფლებამ ვიდავის ხუმტურის გამო უარი თქვა ზაზა ზერცლადის მხვერავად აღიარებაზე და გაცვლის პროცესი არც დაწყებული ამის შესახებ დაწერილებით შემდეგ კი საუბრებში.

ბასიკ ალადავაშვილი

ქსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უმშრობის გადამდგარი პოლკოვნიკი

(გაგრებულა იქნება)

talizi
თმის გალანაგების მანგარი

ბასიკაგანი 27, მკლ: 2141515
www.talizi.ge

პოლკოვნიკის 9-წლიანი სასჯელი გულბრილობა თუ განზევების ვაჭი

2011 წლის 11 იანვარს, დღის 11 საათისთვის, იაღლეუკაზე, სასწავლო ცენტრ „კრწანისში“ ტრავმდია დატრიალდა. მე-3 ქვეითი ბრიგადის 33-ე ქვეითი ბატალიონის არტილერიისტები ვიდანეთში წასახლებლად ეზზადვბოინენ და პოვლიკონიშე 60, 82 და 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცნებით საბრძოლო ნაღმებს ისროდნენ. ამ დროს ერთ-ერთი 120 მმ-იანი ნაღმსატყორცის ლულაში აფეთქების წინაშე ლულა გაგოლოა და ნაღმსხერცველმა 3 სამხედრო მოსამსახურე იმსხვერპლა, 12-მა სხვადასხვა სიძიმის დაზიანება მიიღო.

თვედაცვის სამინისტროს ოფიციალური ინფორმაციით პოლიგონზე მომზადარი აფეთქებისას დაიღუპნენ კაპრალები ზურაბ კეცია, ეზზარ მომამაშვილი და დავით გოგინაშვილი; დაიჭრნენ ასევე კაპრალები: ალექსანდრე თიამაშვილი, ვალიდა ხაიკელი, ზურაბ ქვიპაძე, გიორგი ვჩოლძე, აკაკი ფლომუაილი, გიორგი ჩიფელიანი, ამირან სამხონიძე, დავით მურადაშვილი, გიორგი აბაღაძე, ზაზა ზურაბიძე, გელა ფიცხელაური, როინ ზობერეანიძე და ზაქარია კურტანიძე. გვირგვინდა ინფორმაცია, რომ დაჭრილებიდან 3 სამხედრო დაიხრედიდა.

არაენი დაობს, რომ ეს უბედურება არა მხოლოდ იმ კონკრეტული პირებისთვის, არამედ მთელი ქვეყნისთვის და მოკერი ის არის, ასეთ გაუთვალისწინებელ უბედურებას უდანაშაულო ადამიანებიც არ უნდა გადაეკვნენ და ველა დეტლის სამართლიანი გამოსება თუ შეუვებაა საჭირო.

ტრავმდიდან რამდენიმე საათში პროკურატურამ 3 სამხედრო მოსამსახურე დააკავა: პოლკოვნიკი ტრისტან ტყეშელაძე, უფროსი ლეიტენანტი პლანა ჯიბლაია და პოლკოვნიკი მამუკა ფარეშისვილი. მათ ბრალად ედგობიდათ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 403-ე მუხლის მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაული, კრძალ, აკრძალუი მოყოფათვის მომეტეტული საშიშროების შემცველ იარაღთან მოპერობის წესის დარღვევა“.

11 იანვრის სწავლებაზე სროლებს ეროვნული სასწავლო ცენტრ „კრწანისის“ სასწავლო სფეროს საარტილერიო ქვედანაყოფების შეუყებისა და მოზადების კურსის უფროსი პოლკოვნიკი ტრისტან ტყეშელაძე (ვევლა ტბის ნაღმსატყორციით) ხელმძღვანელობდა. ტრავმდიის მომეტტში პოლკოვ-

ნიკი მომობრებით მდგარ შენიბაში ინგლისური ენის შემსწავლელ გაკვეთილს ესწრებოდა. ინგლისურის გაკვეთილზე მასთან ერთად იყო პოლკოვნიკი მამუკა ფარეშისვილიც, რომელიც იმ დროისთვის სასწავლო ცენტრ „კრწანისში“ სწოლასა და ცეცხლის მართვის შეუყებისა და მოზადების განყოფილების უფროსი მასწავლებელი გახლდათ ის შეუტელებიდან წინადღეს, 10 იანვარს დაბრუნდა და არც იმ დღეს და არც 11 იანვრის სწავლებაში არ მონაწილეობდა. მიუხედავად ამისა, მისგან დამოუკიდებლად, 6 იანვრის ბრძინებით იგი 11 იანვრის სწავლებაში ერთ-ერთ ხელმძღვანელად დაენიშნეთ, რის შესახებ მან არ იცოდა.

მის წინააღმდეგ საქმე გაუეთობინებლობის მუხლით აღიძრა, თუმცა პოლკოვნიკის აღიარებითი ჩვენების მიცემაზე უარი თქვა და 9-წლიანი პატიმრობა მიუხავეს. სასჯელს გლდანის მურვე საპერობალუმს იხიდა. ზუსტად იზით წლის შემდეგ მას პოლიტიკური იანთი ამნისტია შეჭო და პატიმრობიდან გათავისუფლდა.

„არხენლი“ ვოფელ პატიმარ მამუკა ფარეშისვილის დაუკეთებოდა და

ბოლგინიას მამუკა ფარეშოშვილი

კრწანისის სასწავლო ცენტრში მომხდარი ტრაგედიის გახსენება სთხოვა.

ბოლგინიას თქმის ის ამ დანაშაულის მსოლიდ იბნის იანშიონილეა და მისი დაპატიმრება სრულიად სხვა მიზეზით იყო მოტივირებული.

— მთელი საიქმელოა, რა მოხდა სინამდვილეში. საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში ნაღმსატყორცებზე უსაფრთხოების დამცვეი შექანნიში არ არსებობდა და მისი გამოყენებლობა უსაფრთხოების წესების დარღვევაში არ შედიოდა. ქართული ჯარის ნაღმსატყორცთა დაახლოებით 75% მათ გარეშეა. მთელ მსოფლიოში ის მსოლიოდ საბჭოთა ნაღმსატყორცების მოპოვება, დანარჩენის, ამერიკული და ევროპული ქვეყნების წარმოებულ პროდუქციას, ქარსნულად ორმაგი დამცვეი შექანნიში არა აქვს.

2004 წლამდე საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბჭოთა ნაღმსატყორცების დამცვეი შექანნიში ჰქონდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც საქართველომ NATO-ს სტანდარტების იარაღის შემოტრნა დაიწყო, მას დამცვეი არ მოამკველობა.

დამცვეი შექანნიშის გარეშე სროლა რომ აკრძალული იყო, ეს ნაშნავდა, რომ ქართული ჯარი ამ იარაღს ვერ გაისროდა. ეს შეეცბა ველა კალიბრის — 60-იან, 82-იან და 120-იან ნაღმსატყორცების.

ამ შექანნიშის გარეშე ვოყველდურად ვისროლიდა მეტრც, აღიანთობც

გამოიყენებო NATO-ს სტანდარტების ნაღმსატყორცების და ორმაგი დამცვეი შექანნიში არც მათ აქეთ პრაქტიკულად არ არსებობდა ტექნიკური დღეურატურა, სადაც ამის შესახებ წერდა.

2010 წლისთვის შეიმუშავეს ტექნიკური აღწერილობა, ექსპლუატაციის სახელმძღვანელო და მისი უტორობიც ამირებდნენ ამ დამცვეი შექანნიშების გარეშე სროლების აკრძალვას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ნაღმსატყორცების 75%-ს ვერ გამოიყენებდით არადა, ქართულ ჯარში 1938 წელს გამოშვებული 120-მალამტყორცანი ნაღმსატყორცების გამოიყენებოდა და ახლაც გამოიყენება. მათ შორეუ მსოფლიო ობი აქეთ გამოვლილი. ამ იარაღებს ორმაგი დამცვეი შექანნიში აქვთ, რადგან ობში მახსარებელი სროლების დროს ისინი ზედისეღ ორეჯერ არ დაეცენათ თქცა 1976 წელს, ასევე საქართველოშიც, სამხედრო წერთების დროს ორმაგი დატენისას სამხედროები დაიღესენ.

— გამოიღის, ამ ნაღმსატყორცების სროლებს ზეულებზე ხედიოდა და უსაფრთხოების გარანტია არ არსებობდა?

— დიას, ასე გამოიღის... ამ კონკრეტულ შემთხვევაში სროლების დროს ბულგარული წარმოების ნაღმსატყორცები იყო გამოყენებული, ოღონდ საბჭოთა სტანდარტით და მასზე ქარსნულად იყო მოწოლილი ორმაგი დამცვეი შექანნიში. მაგრამ პასპორტში ჰანტიკუის ჩათვლით ველავერი ჰანტიკილია და დამცვეი შექანნიშის შესახებ არავერი წერია. შემდეგმ ექსპერტისამ ანენა, რომ ეს შექანნიში დაზიანებული და შეწობიდან გამოხული იყო.

— ქართულ შეიარაღებულ ძალებში სროლებს დაწვეამდე იარაღის ვარგისინობა არ მოწმდება?

— როგორ არა, მაგრამ ამ ქველანთეობას სროლები 2010 წლის ოქტომბრის ბოლოს შექანნი. სახდლიანი სროლების ჩატარება შე დამეყლა და იარაღი პირადად შეიმოწმე. ველა სროლის მისი ზელმძღვანელო ველეზულია მათი ტექნიკური მდომარობა შეამოწმოს, რამდენად ვარგისია, შესალებელია თუ არა მისი სროლა და ა.შ.

ამ ნაღმსატყორცების ორმაგი დამცვეი შექანნიშების დაზიანების გარდა, სხვა დეფექტებიც აღმოვეჩინე. შეიძლება ითქვას, რომ ის დამტყვეული იყო და ამის შესახებ საქმის კრსში წესი შეიყორო, ტექნიკლაეც ზეავერე.

— სასამართლომ სწორედ ამ ორმაგი დატენისგან დამცვეი შექანნიშების მოხსნის გამო დაგდო ბრალი, არა?

— დიას, მაგრამ 2010 წელს ვიქტორ ბერში ნაღმსატყორცებზე მოხდეს კორექტივი მავი დატენისგან დამცვეი ვარგისებული შექანნიშები რომ ამ მოგვეხსნა და სროლა შეეწვევიტა, აღიანთისთვის ქართველი არტილერისტების მომზადება ჩამოშლიდა. ამასთან, როგორც ვითბართი ბრძანება იმის შესახებ, რომ ნაღმსატყორცების სროლა დამცვეი შექანნიშების გარეშე კატეგორიულად აკრძალულია, არ არსებობს. მოქმედებს მსოლიოდ საქართველოს შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფრობის 2005 წლის 23 ივლისის №225-ე ბრძანება, რომლის მე-5 თაემც წაიკითხეთ „ნაღმსატყორცით ცეცხლის წარბებისას აუცილებელია ორმაგი დატენისგან დამცველი ნიშნის მდგომარეობის შემდეგი თვალთვალა“. ანუ კონკრეტულად მითითებული არ არის, დამცველი მოწეობლობის მწეობრიდან გამოსვლის შემთხვევაში აკრძალება თუ არა ნაღმსატყორცის გამოყენება. შემდეგში სროლას ვინც ზელმძღვანელობდა, იარაღის ტექნიკურ დათვლილერებაზე მას უნდა ეწერწა. საერთოდ, სროლების შემდეგ, ნაღმსატყორცები იმლება და იმწმდება.

რადგან წესი უყველბამოსილება ვრცელდება ბრძანების ვალებში, — ანუ 29 ოქტომბრიდან 31 ოქტომბრის ჩათვლით და ის უსაფრთხოდ დასრულდა, სანქციულიც არაველი შემონდა. მას შემდეგ წესი ზელმძღვანელობით კოვე ერთი სროლება ჩატარდა.

დეკემბრის შუა რიცხებში მთავად ვინკარეულება, რომ ისინი, ვინც სროლებს ატარებდნენ, ქართველ სამხედრობთან ერთად აღიანთიში იტყური ჯარის მომზადებლად უნდა წესუღეიფეთი ამბტრო ინგლისურის კურსები დაეწეწო და წესმა უფროსმა მათი გველა მინდბნა. თვალც ვაიდიდა ამ კურსებს, რადგან ისიც მთლიად აღიანთი. მას შემდეგ სროლების ჩატარება არ დამეყლებია.

ახალი წლიდან 10 იანვრამდე ინგლისურის მასწავლებელი დღესასწაულების გამო შეუბელებში გეიფა და წენცე ვინკენბდით ამბტრომც შეუბელებში გასულა ვითხეურე პატრე დეწწეწე და 10 იანვრამდე შეუბელებში გეწეწე.

6 იანვრს დაიწყო ბრძანება, რომ 10-დან 13 იანვრამდე სროლები უნდა ჩამეტარებინა. პრდა, 10 იანვრს, როცა შეუბელება დამბთავრდა, ინგლისურის კურსებზე გამოველა. წესთან ერთად იყო ტექნიკლაეც, სწორედ მამინ მოხდა ის ტრაგედია... როცავეც სამხედრო პე-

რუსებს „მისტრალები“ გაეყინებათ?!

**„რუსეთის ყინვაში უჩინავლი „მისტრალები“ დაეკლავს ვერ შეასრულავენ, რადგან მიწის 7 კრატონს დაეკლავს დაეკლავს ვერ შეასრულავენ“
— ამხელავს რუსეთის ვინა-პროექტი ლიბიკო როგოზინი**

მას შემდეგ, რაც გახული წლის შემოდგომაზე რუსეთის თავდაცვის მინისტრი ანატოლი სერდუკოვი გადადგა, თითქმის ყოველკვირა ახალ-ახალ სკანდალში ეჭვით რუსეთის თავდაცვის სამინისტრო.

რუსულ ენებში ფრანგული „მისტრალები“ ვერ გახლავთ, რადგან მხოლოდ 7 ვარდის ენებზე არიან გათვალისწინებული, — ასეთი სკანდალური განცხადება 26 იანვარს რუსეთის ვიცე-პრემიერმა დმეტრი როგოზინმა გააკეთა.

რა გამოიღოს? 1,2 მლრდ ევროიანი ხელშეკრულება, რომლის თანახმად, საფრანგეთი რუსეთს ორ სამყურველურ ნო-სადესანტო ხომალდს „მისტრალს“ უმეტესს, კრემლისთვის წვდომა გადაეცემა ფულია?

ვიცე-პრემიერ როგოზინისა და მამინდელი თავდაცვის მინისტრ სერდუკოვის დაპირისპირება ადრეც ცნობილი იყო, მაგრამ მას შემდეგ, რაც რუსეთის თავდაცვის სამინისტროსა და შეარაღებულ ძალებს მრავალმილიარდობით ფინანსური ბიუჯეტების სტუმრად გამოეცხადა და თავდაცვის მინისტრი გადადგა, სერდუკოვიზე ზეწოლა დაიწყო და არ არის გამორიცხული, დაიჭირონ კოდექსი.

რუსეთის არმიაში NATO-ს წევრი ევროპული სახელმწიფოების შეარაღების შესახებ 2008 წლის საქართველოს

თან ომის შემდეგ დაიწყო. ვინ-ვინ და, კრემლში მიხედნენ, რომ წყნზე სერიოზულ მწინააღმდეგეთა რუსეთის „უძველესი“ არმიას ძალზე გაუმყინებდა, რადგან ავღიანობა რამდენიმე დღიანი საბრძოლო მოქმედებების დროსაც კი ცხადი შეიქნა რუსების პრობლემები, მათ შორის ჯარების მართვაში, საბრძოლო დანაყოფების, ავიაციისა და საჰაერო თავდაცვის მოქმედებაში.

სწორედ ავღიანობა ომი იქცა სტამბულად, რომ რუსეთის მამინდელი თავდაცვის მინისტრ ანატოლი სერდუკოვის წამოწევა სერიოზული კამპანია რუსეთის არმიის გადაარაღებისათვის. ამ კამპანიის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება სახელმწიფოებრივი ცნობილი კი NATO-ს წევრ ქვეყნებში, უახლესი შეარაღების ცალკეული ნიმუშებისა და მთელი პარტიების შექმნა გახლდათ.

ერთი შეხედვით ნონსენსი გახლდათ — ის საქართველო, რომელიც NATO-ს ახე მისწრაფობდა (ერთ-ერთი მიზეზი სწორედ ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის, რაც საქართველოს სულა გახლდათ 2008 წლის ავღიანობა რუსული სამხედრო აგრესიის დამყვებისა) და პირველი სტრატეგია დასავლეთისგან შეარაღებით დახმარება, ავღიანობის ომის შემდეგ ერთგვარი გამოუცხადებული ემბარგოს ქვეშ აღმოჩნდა. მორე მხრე, რუსეთი, რომელიც დია სამხედრო აგრესია განახორციელა შეზობელი,

საქართველო სახელმწიფოს მიმართ და მისი ტერიტორიების ნაწილი დაიჭირა, უპრობლემოდ ეიდულობდა შეარაღებას საფრანგულიდან, ატლანტის, ვერმანაში, ანუ იმ NATO-ს წევრ ქვეყნებში, რომელიც თურმე ავღიანობის ომის გამო ერთი წლით „გაუბრტა“ კრემლს და რუსეთთან ოფიციალური ურთიერთობა შეაჩერა.

რუსეთისთვის „მისტრალების“ მიყვანა თვის დროზე დიდი ავითრება გამოიწვია. აშშ-ში არ იყვნენ აღფრთოვანებული ოფიციალური პარტიის ამ გადაწყვეტილებით, მაგრამ სარკოზი-პუტინის მეგობრული ურთიერთობამ თავის გაიჭინა, თავად რუსი ამბივალენტის უზრუნველყოფა წინააღმდეგი იყო ამ გარიგებისა, რადგან მამინდელი, რომ რუსეთის სამხედრო ფლტის არ სტრატეგობა და „მისტრალის“ მსგავსი ხომალდები და ეს წვალში გადავრალი მილიარდები იყვნებოდა. ამ გარიგების წინააღმდეგ გამოდიოდნენ იმ რუსული გეომოქმედებელი ქარხნების წარმომადგენლები, რომლებიც ანალოგიურად საფრანგო ხომალდების ავღიანობა სთავაზობდნენ უფრო მპრობლემდნენ.

მოუხედავდ ამისა, 2011 წლის თანხში სასტრატეგებზე რუსეთისა და საფრანგეთის შორის ხელი მოეწერა დოკუმენტის, რომლის თანახმადც პარტიის მოსკოვს ორ „მისტრალს“ 1,2 მლრდ ევროზე აუშენებდა, ხოლო შემდეგ იფრან-

გული ლიცენზიით უშუალოდ რუსეთში იკვებოდა, რაშიც მოსკოვი დამატებით თითქმის კიდევ ერთ მილიარდ ევროს გადაიხდის.

არსებობს დიდი ეჭვი, რომ ამ ძვირად ღირებული გარიგების უკან შეიძლება მდგარიყო თავად სარკოზისა და პუტინის პირადი ფინანსური ინტერესები, რამაც გადაწყვეტი რილი შეასრულა.

„ტაკტების“ ნაშთები გაიხიზნა შპო-რე, არანაკლებ გრანდიოზულ გარიგებებში, რომელსაც მოსკოვმა რომთან მაღალწია. 2010 წელს რუსეთსა და იტალიას შორის დაიდო ხელშეკრულება, რომლის თანახმადაც 2016 წლამდე მოსკოვი შეიძლება 1775 ცალ შეჯავშნულ იტალიურ ავტომობილ IVECO LMV-ს, რაშიც 30 მილარდ რუბლს დახარჯდება. მოგვიანებით თავდაცვის მინისტრი სერდუკოვი ამტკიცებდა, რომ რუსეთის არმიის 3 ათასზე მეტი შეჯავშნული ავტომობილი (რომელსაც რუსებმა „ფოცხეკრა“ დაარქვეს) სჭირდებათ.

რუსი გენერლების უმრავლესობა წინააღმდეგობდა იტალიური „ფოცხეკრების“ შესყიდვას და დუარატეობას რუსულ „ტაკტებს“ ანიჭებდა (რამდენიმე „ტაკრა“ შემოყვანილი ჰქვიადათ რუსებს ავსტრალიის ომის დროს, მაგრამ სამსწრაფად მაშინ ვერც ერთი მათგანი ვერ „მოიხადიეთ“).

ამ შემთხვევაშიც, სავარაუდოდ, გარიგება მოხდა პუტინისა და იტალიის მამნდულ პრემიერ-მინისტრ ბერლუსკონის შორის, რომელიმაც მათი შვეობრობა საკუქრად იყო ცნობილი, ისევე როგორც ამ უკანასკნელის ფინანსური მატანაკეობა.

გარდა ამისა, ვინიხილვობდა საფრანგეთის „კომპლენის ჯარისკაცის“ აღკურვების, ხოლო იტალიიდან კი ბორბლებიანი ტანკების, „კრტარების“

რუსეთი 1775 მსკოვ იტალიურ „ფოცხეკრს“ მანიც ააქვობს, მაგრამ დამატებით 1275 ჯეკმანმანქანას კი — აღარ

შეძენა რუსეთის არმიისთვის, მაგრამ სერდუკოვის არ დასცალდა.

გახული წლის დეკემბრიდან, რაც რუსეთის ახალმა თავდაცვის მინისტრმა სერგეი შოიგუ (ამ სტატიის ავტორის 1992 წლის ივლისში მწკვე დაბარისხიარება ჰქონდა მასთან, როგორც რუსეთის მხარის მთავარ წარმომადგენელი, რადგან ევრნალისტებს ცხნეაღმოს არ გვიმტება) თავისი გუნდი მოიყენა რუსეთის არმიამ, ერთმანეთის მიფულებით დაიწყო სერდუკოვის დროინდელი გადაწყვეტილებების გაუქმება, — სამხედროების ფორმა შეიცვალა და მათ სამხრები უბრუნდებოთ რუსულ სამხედრო თვითმფრინავებსა და შეკლეშერქებზე ისეე საპოთია დროინდელ ნიულ ვარსკლეაყებს დაახატევენ და ა.შ.

თუმცა, მთავარი ის გახლავით, რომ რუსეთი აღარ გაავრძელებს იტალიური შეჯავშნული მანქანების წარმოებას

და აღარ ააგებს კიდევ ორ „მისტრალს“ თავის ქარხნებში; არუ უკვე მხოლოდ დადებული ხელშეკრულებები შესრულდება.

რაც შეეება როგოზონის სკანდალურ განცხადებას, რომ „მისტრალები“ მინუს 7 გრადუსზე დაბალ ტემპერატურაზე რუსეთის ჩრდილოეთ ზღვებში გაიყინებოან, შეიძლება ოდნურ გაზვიადებულა, თუმცა, საფრანგეთი ამ საღესანტო ხომოდებს მართლაც არ ქნიადა ჩრდილოეთურღვან ოცენის სანაპიროებზე სასლავო ქვეითების გადასახსხულად და სრულად შესაძლებელაა, რუსეთის ჩრდილოეთისა და წინარი ოცენის ელვრტებისთვის „მისტრალები“ ნაკლებად გამოსადგარი იყოს. მაშ, რა გამოდის, ორიდან ერთ-ერთი „მისტრალს“ მოსკოვი შეე ზღვაში ისეე საქართველოს სანაპიროს სახელეუეს შემოეშებს?

ირაკლი ალადაშვილი

იტალიელები იმედოვნებდნენ, რომ ასეთ ბორბლებიან ტანკებს — „კრტარებსაც“ შეასაღებდნენ რუსებს...

ქართული სპაირო თავდასვეს ოქსიდრონილი სიღრულოეგეი

შეარაღებულ ძალებში აგვისტოს ომამდე სასაერო თვდაცვის შეარაღება გაპარტახებული იყო, რაც იყო, ისიც მოუკლელი და სწყოებში ყვარა უპატრონიდ.

სამხელეო ვარების სასაერო თვდაცვის განყოფილების უფროსმა, ვიცე-პოლკოვნიკს რუხო სახეძემ, როგორც ამ საქმის ერთ-ერთმა სპეციალისტმა, ხელმძღვანელობისთან შეთანხმებით მფელი შეარაღების (57 მმ-იანი საზენიტო ქვეშები, 23 მმ-იანი საზენიტო ატრომატები 3Y-23-2, თეთსავალი საზენიტო დანადგარები 3Y-23-4 შილკა, გადასატანი საზენიტო-სარაკტო კომპლექსები — Стрела-2, Стрела-2М, Стрела-3 და Игла-1) ინტერარინაცია ჩატარა. რეზიის შუღვებმა აწენა, რომ უმეტესი ნაწილის ადღენა შეიძლებოდა.

საჭირო გახდა სპეციალისტების მოძიება, მათთან კონსულტაციების გამართვა, თუ რა სახის და რა მასშტაბის სამუშაო უნდა შესრულებულიყო, რა დაუკუდგოდა სახელმწიფოს ზემოხამოთილია ტექნიკისა და შეარაღების ადღენა.

განდა სპეციალისტთა საზღვარგარეთიდან ჩამოყვანის საჭიროებაც და ხარკების დასახოგად 57 მმ-იანი ქვეშები, 23 მმ-იანი ატრომატებისა და „მოდების“ გარემონტება საარტილერიო საზენიტო-სარაკტო დიფიციონის ძალებით გადამედა. ახლა ეს დიფიციონი აღარ არსებობს.

„მოდის“ რადიოლოკაციური ხსიტების აღსადგენად იძლეული გვე-

ხდით, მუზობელი სახელმწიფოდან მოგვეყვია სპეციალისტი, — აპარატურა და მოწყობილობები მწყობრიდან იყო გამოხული და შეეცვლას საჭიროებდა.

უშუალოდ რეკამ სახეობისა და უცხოელი სპეციალისტების მოლაპარაკების შემდგომ გადამედა, რომ აპარატურასა და მოწყობილობებს თეთონ ჩამოტანდნენ და სარემონტო-ადღენით სამუშაოს ჩვენს სპეციალისტებთან ერთობლივად ჩატარებდნენ, მოგვეშადებდნენ საბრძოლო გათილებსაც.

გადასატანი საზენიტო-სარაკტო კომპლექსების გარემონტება ბერად რთული აღმონდა. თვდაცვის სამინისტროს არ გაანდა ამ რაკეტების შესამოწმებელი ხელსაყო, მუზობელ ქვეშებს კი კონდიტითო-თითო ცხენსლარი (ამ ქვეშებს გარკვეული მოხუხების გემო არ ვახელებ, ხოლო მისი საბაზრო ფასი დაახლოებით 300 ათას ლლარს აღემატებოდა.

მორიგი მფლიანების დროს ქარხნის ინჟინრებთან მოძიებულ იქნა შესაბამისი ლიტერატურა და კონსულტაციების საფოქველზე ვიცე-პოლკოვნიკმა სახეძემ შეისწავლა და დაამუშავა ის პარამეტრები, რომლებიც აკმაყოფილებდა ამ ხელსაყოს გამართულ მუშაობას. გაფორმადა ხელმკერულებით როგორც ქართული, ასევე მოწვეულ სპეციალისტებსა და თვდაცვის სამინისტროს შორის ადღენითი სარემონტო სამუშაოების ჩატარებისთვის.

მოწვეული ქართველი სპეციალისტებიდან — კახა კახაძე ელექტრონიულ სქემებზე მუშაობდა, ხოლო 31-ე საა-

ვიაციო ქარხნის თანამშრომელი გვიზრდამიწული Cy-25-ის შეარაღებისა და „პაერი-პაერი“ კლასის რაკეტების სპეციალისტი იყო. ის ახალი ჩამოსული იყო ირანის რესპუბლიკიდან, სადაც ერთლიანი კონტრაქტით აღინშნულ შეარაღებაზე მუშაობდა.

ახე რომ, ერთობლივი მუშაობით არა მარტო შეიქმნა ადინშიული ხელსაყო, არამედ მოდერნიზაციაც განიცადა, კროს, ხელსაყოს შუილო არა მარტო შეემოწმებინა ხოობური რაკეტა ინფრამიულ გამოსხეების მგრძობიარობაზე, არამედ შეიძინა სასწავლო ფუნქციაც, რისი მუშეობითაც მუშენიტე მსროლულებს შეეძლიო რაკეტების დამოხნება რეალურ მინგზზე.

ხელსაყოს ტესტირება ორფოლოს პოლიგონზე ჩატარდა, მას მუშენიტე მსროლულებმა და განერალური შტაბის მამინდელმა ხელმძღვანელობამ ადღებითი შუფასება მისცა.

ხელსაყოს დახმარებით ადღენითო სამუშაოები ჩატარდა დაახლოებით 40-მდე Стрела-2-ის, Стрела-2М-სა და Стрела-3-ის, რომლებმაც ომის დროს კოდორის ხეობაში დაახინეს მტრის ერთი თეთიფინიანი და ერთი შეველმტერნი ჩამოადღეს.

რეკამ სახეობის უშუალო მითითებით გადამედა დამზადებულიო რამდენიმე შესამოწმებელი ხელსაყო, რათა ყველა ბრიგადასა და საზენიტო დიფიციონს ერთმანეთისგან დასოკუდეღად ჩატარებისათ შპაქტიკული შეეადინებოები, თერთიული და ტრენაეროზე სწავლების შემდეგ მუშენიტე მსროლულებს სამუშაოება ეძლეოდათ.

ვიცე-პოლკოვნიკი
რეზო სახვაძე

ბოლა თუ არა მათი აღდგენა ან გარემონტება.

სულ უფრო ვრცელდება დღით, რაც ჩვენი ხელით დეკორით და გეგანადგურეთ, შეიძლება აღდგენა და შემდგომ მოდერნიზაცია, მით უმეტეს, ახლა, როცა ტექნოლოგიები კომპიუტერიზებულია, ვეღვა სახის შეიარა-

გაუმჯობესებინათ თავიანთი ცოდნა პოლიგონზე რეალურ მებრძოლ საფრენ აპარატებზე, რომლისთვისაც შეიქმნა 4 დისტანციური მართვის ბენოპლანტის საფრენი აპარატი. ასეთი მეთოდით სწავლება NATO-ს ქვეყნებში დიდი ხანა აპრობირებულია.

იმის გამო, რომ თავდაცვის სამინისტროს ამ ტიპის რაკეტებისთვის ერთჯერადი კვების ელემენტები საკმარისი რაოდენობით არ გააჩნდა, ამიტომ კომპლექტაცია ვერ ხერხდებოდა. ვიცე-პოლკოვნიკ სახვაძის მითითებით გადარჩა, შექმნილიყო რაკეტების მრავალჯერადი გამოყენების კვების ელემენტი, თავისი დამტენი მრავალბლოკოვანი მარტო კვების ელემენტის შესყიდვა შეუძლებელი იყო, ხოლო რაკეტებთან ერთად შეიქმნა კომპლექტში დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული.

ამჟამად პერიოდში შეიქმნა 3Y-23-ის დისტანციურად მართვის დანადგარი, რომელიც საშუალებას იძლეოდა მშენებელ-სროლელებს სანგრიდან 50 მეტრის დაშორებით სროლები ვიზიტაციის საშუალებით წარმოებინათ ამ დროს მისანი კი დისტანციურად გამოასახული.

ამით მშენებელ-სროლელი დაეცა იყო ბოინინგადგენის სასასხუხო

სროლისგან როგორც პერიდიან, ასევე ხმელეთიდან. საცდელი სროლები ვაზიანის პოლიგონზე ჩატარდა და ერთერთ გამოცდას მამინდელი თავდაცვის მინისტრი დავით კვცერამციანი და გაერთიანებული შტაბის უფროსი ზაზა გოგუა დაეწინაურნენ, და თვითონაც მიიღეს მონაწილეობა სროლებში.

ამ გამოცდებებით დაინტერესდნენ მუხობელი ქვეყნები, კერძოდ, 3Y-23-ის დისტანციური მართვის დანადგარითა და რაკეტების ერთჯერადი კვების ელემენტებით იყო მინიშნებები ერთობლივი კოორდინაციის დაწესებულებაზე, რაც დიდად შეუწყობდა ხელს სამხედრო წარმოების განვითარებას. აგრეთვე, დაასაქმებდა ბევრ კარგ სპეციალისტს.

კონფლიქტი რეზო სახვაძესა და ხელმძღვანელობას შორის მამინდელი იყო, როცა მან შეიარაღების გარემონტება-აღდგენის საკითხი წამოაყენა. როგორც მოგვითხრობთ გახდა ცნობილი, ამ რაკეტებისა და შეიარაღების ჩამოწერა იცვლებოდა და ამისთვის დიდი თანხა იყო გამოყოფილი.

კარგად გვახსოვს, როგორ ჩამოწერეს და ჯართად აქციეს არაერთი შეიარაღება, თუნდაც სასაერო თავდაცვის კომპლექსები C-125. არც ერთი სპეციალისტისთვის არ უკითხა, შეიძლე-

**ყველა თაობის
საყვარელი გახატი
1934 წლიდან**

ავეისტოს ომის წინ კადროციკლებზე მეზენიტების განთავსება ვიცე-პოლკოვნიკ რუსო სახეაბის ინიცატრია იყო

ღების ავტომატიზაცია შესაძლებელი და გაცილებით იაფი დაჯავჯდებოდა, ვიდრე ახალი, იმეცე მოწოდების მქონე შეიარაღების შესყიდვა.

მეგლინიტებში ყოფინას ეცდილობდით შეეფრჩია ისეთი შეიარაღება, რომლის გამოყენება-შენახვა იაფი დაჯავჯდებოდა, ექსპლუატაცია იქნებოდა მარტივი და სპეციალურ მომზადებას არ მოითხოვდა, ჩვენი ბუნებრივი რელიეფიდან გამომდინარე, მისი გამოყენება მაქსიმალურ ვეგეტ მსოციტანდა.

ბერე შემოთავაზებამზე უარი ითქვა, რადგან არ აკმაყოფილებდა ჩვენს მოთხოვნებს. ამის გამო იყო მეგლინიტების შერყევების შემთხვევებიც, როცა ზოგიერთი ქვეყნის წარმომადგენლები ქართველები ედგნენ უკან და შეთავაზებულ შეიარაღებას ლობობდნენ.

რუსო სახეაბ კატეგორიულად ეწინააღმდეგებოდა უკრაინიდან მარტო სტაციონარული აქტიური რადიოლოკაციური სადგურების შექმნას და უბრატესობას მოიხლორ საშუალო აქტიური რადიოლოკაციურ სადგურებს ანიჭებდა. ჩვენ სერბეთის მაგალითი უნდა გავგეხსიარებინა, რომელსაც გაცილებით იმდღეა და სხვადასხვა სახეობის თვდაცვის სისტემები სქონდა.

NATO-სერბეთის კონფლიქტში ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ფრეცამ ანტისანადართო რატეგით პირველი დღეუნდა განაღდგურეს და შუგობრიდან გამოიფინეს სერბების ყველა სტაციონარული რადიოლოკაციური სადგური და საპაერი თვდაცვის სარატეო კომპლექსი.

ჩვენთან საუბარში სერბეთის მამინ-

დელმა საპაერი თვდაცვის სარდლმა განაცხადა, რომ მის ქვედანაყოფებს რადიოლოკაციური სადგურის ჩასართვად, მიზნის აღმოჩენა-სროლისთვის მხოლოდ 21 წამი სქონდათ თუ ამ დროში ვერ ჩატეოდნენ, მაშინ უნდა გატეულიყვნენ, რადგან ანტისანადართო რატეა ჩართულ რადიოლოკაციურ სადგურებს წამში ანაღდგურება. ვადარჩა მხოლოდ მატარა სიმბღურის მობიღური რადიოლოკაციური სადგურები.

სერბებმა Стрела-2-ებით რამდენიმე ფროსანნი რატეა Tomahawk-იც ჩამოაგდეს. ეს გამოცილებება არ გაიზიარა თვდაცვის სამინისტროს მამინდელმა ხელმძღვანელობამ და ავეისტოს ომიც უხეტად ანალოგიურად დაიწყო, — რუსებმა განაღდგურეს ჩვენი რადიოლოკაციური სისტემები, დაიბერეს საპაერი სერეცე.

ომის დროს ძველია დასახული ამოცანის შესრულება მოსიხელო ქვედანაყოფს, რომელსაც არ იცის, როლის საიდან დაიფრინდება მტრის თეითმრინაე ან შეეუღმტერენი.

ვიცე-პოლკოვნიკი სახეაბე არე საზრეო-სარატეო კომპლექსი OCA-ს შექმნის მომზრე იყო, ვერ ერთი, მისი სიძველეს გამო, მზრე — ის არ იყო ავტომატიზებული, რაც საპაერი მიზნის განაღდგურებას გაართულებდა. ასეც მოხდა ავეისტოს ომის დროს — მას მთერი ნასროლი ყველა რატეა მიზანს ახეტა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ომის პერიოდში კადროციკლებზე მეზენიტე-მსროლელების განთავსება რუსო სახ-

ეაბის უშუალო მონაღეცე ხორცილებდა.

მწვეე დაბრისბორება რუსო სახეაბესა და სამინისტროს შორის ომის შემდეგ დაიწყო. როცა მეზენიტე-მსროლელების მიერ დაზიანებული თეითმრინაეები, მიმტერეს კომპლექსი OCA-ს, რომელსაც სამინისტროს მადლანოსნები ლობობდნენ.

რუსო სახეაბე სამინისტროში დაინბარეს და ღვესილი ურჩიეს. დარწმუნებული ვარ, რომ განრუმებულიყო, დიდ თანამდებობასაც მსიციმდნენ, შეიძლება სახლგარეუთაც გაეშეით „სასწავლებლად“. ასეთი პრატიკა მიღებული იყო მამინ. მან კი უკან არ დაიბია, ვგონი, სიმართლეს დაამტეციება და განაგრესობდა მათ გაკრეტიცებას.

„სხეით“ კი მისი სამაგალითოდ დსევა გაღწეატეს, რომ პროტესტის პრინაბს სხეებსაც არ გასწინადიოთ იგი უცეც აღმოჩნდა მუღებული და სამიმე მათთვის ყველა დამსახურება და საქმე, რამულითაც ეს კრებრება ადმენი წელი წელიწადი წვეურებს და თაღლითობის მუღებში გაასაქრეტილებს — მას 15 წელი მსიციტავეს.

ბრალდება რომ დაუბსმებისბიათ ასეთივე მუღებით გაასამართლეს ორევე ქართული სპეციალსიტი — კახა კახაძეს 5 000 ლარიანი დასჯეობა, ის რამდენიმე დღე კარკეში სჰეადათ ბორკელებადმეხლო, რომ სასრეველი რეზრება მტეეა. მან ვერ გაუღლო სწავლას.

მზორე სპეციალისტს, ვიყო ზურაბიშვილი, რომელსაც ხელმძღვანელების არეკითხი მუღები არ დაურევედა, აიძულესდნენ, თეისეფლებების სანაცვლოდ რეზრება მტეეა რუსო სახეაბის წინააღმდეგ, რამეც კატეგორიული უარი განაცხადა, რის გამოც 8 წელი მუსსავეს.

სხეათა შორის, ანალოგიური ხელმეღვანელებმა იყო დადებული უკრინილ სპეციალისტებთანაც, მამინ ისინიცი უნდა გეუსამართლებინათ მათთან ერთად. მატრამ ხელი არ ახტეს. აღბობა უკრინასთან სკანდალს მოიფრინდნენ. ერთ-ერთი უკრინიელი სპეციალისტი სასამართლო პროცესებზე გამოვიდა და თევისი უარეფოთი დამოკიდებულება გამოხატვა ადინიშნულ საკითხებზე. სასქე საჯარი რომ არ ფოფილიყო, რეიფი „საიფიქული“ დაადგეს.

აუცილებელია ამ საქმეს მოეხსენას გრეიფი, რათა ნათელი გახდეს, თუ როგორ იტერებოდა თეორი მათეით სასქეები და დასახეუს ყველა ის პირი, ვინც ამ მარაზში მონაღეცილებდა.

თამარ მსხალაია

თადარიგის პოლკოვნიკი, საპაერი თვდაცვის სისტემების სპეციალისტ

მივიწყებული საზღვაო ტრადიცია

ეროვნული სამხედრო-საზღვაო ძალების ხანმოკლე ისტორიაში 12-მა თებერვალმა გამორჩეული ადგილი დაიკავა — 20 წლის წინ ამ დღეს ქართული სამხედრო ფლოტის პირველ კატარღაზე საქართველოს სახელმწიფო დროშა აღმართა.

ამ ურთულეს პერიოდში, როცა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისთვის აუზნებელი უმძიმესი ომი მიმდინარეობდა, ფოთში რუსების დატოვებული 1176-ე პროექტის დანაშაულებული პატარა საღესანტო კატარღის შეკეთება და მწყობრში შედგენა მოხერხდა.

პატარა საღესანტო კატარღა-ღანე 01-ის საპროტო შერჩეული: „1993 წლის 11 თებერვალს კატარღაზე აღიდგინ: I რანგის კაპიტანი

ალექსანდრე ვავაზიშვილი, I რანგის კაპიტანი ვლადიმერ ვახუცია, II რანგის კაპიტანი ზაურ არაბიძე და II რანგის კაპიტანი გენადი პაიდაროვი.

13-30 სი-ზე გამოცხადდა სასწავლო განგამი, ამუშავდა დამზად და მთავარი ძრავები და პორტი №01 სამხედრო-საზღვაო ბაზის გასახლელების გაემართა. პირველად კატარღა სამოქალაქო პორტში შევიდა, შემდეგ კი კურსი ზღვისკენ აიღო, სადაც **ქსაკ**-ს ტიპის ტყვიამფრეცივი საცდელ სროლებზე შემოქმდა.

15-00 სი-ზე კატარღა სამხედრო პორტში დაბრუნდა“.

პროექტული სამხედრო-საზღვაო კლასის პირველი სარდალი მონტაჟდირაბი ალექსანდრე ვავაზიშვილი: არასოდეს

ფოთი. 1993 წლის 12 თებერვლი. შერეული საზღვაო ბრიგადის პირადი შემადგენლობა, საზღვაო მოწყობა

დამიწვევება 12 თებერვლი. წინაღილი კატარღა ზღვაში შეამოსწო და ყველაფერი წესრიგში იყო. ცერემონიალიც რომ წორმალურად ჩაივლიდა, ამასიც დარწმუნებული ვიყავი, მაგრამ მაინც ველოდი.

ქართველ სამხედრო მუხღვაურებს, რომლებსაც სხვა ქვეყნების ფლოტებში მოუწია სამსახურმა, ვინ იცის, როგორ ნატრობდნენ ეროვნულ სამხედრო ხომალდებზე სამსახურს. მე კი მათი ოცნებისთვის ზრცმუსხმის საშუალება მომეცა და საქართველოს სამხედრო ფლოტის პირველ მკურავ საშუალებაზე ქვეყნის სახელმწიფო დროშის აღმართვის ცერემონიალს ემთავრებოდი.

12 თებერვალს დილიდანვე ცრიადა, მერე ზღვიდან ჭარბად დაუბერა, ციოდა, მაგრამ სიცოცხეს არაფერ გინობდა, იმდენად ამაღლებული განსწობა იყო.

11 სი-ისთვის ფოთის სამხედრო-საზღვაო ბაზის შერეული საზღვაო ბრიგადის პირადი შემადგენლობა მე-5 გემისადგილიდან მოწყობა და ბრიგადის მეთაურმა I რანგის კაპიტანმა ვლადიმერ ვახუცია პატარა ჩამბარა.

გემისადგილიდან მყოფ სამხედროებსა და სამოქალაქო პირებს მვეულოცე

საზღვაო ძალების სარდალი I რანგის კაპიტანი ალექსანდრე ვავაზიშვილი საქართველოს სახელმწიფო დროშას პატარა საღესანტო კატარღა 01-ის მეთაურს მიმან რობერტ ფოფიას ვადასცემს

მარცხნიდან მარცხნივ: I რანგის კაპიტანი ალექსანდრე ჯავახიშვილი, მიმანი რობერტ ფიფია, უფროსი მოტორისტი ვალერი პოსტნიკოვი, მოტორისტი-ელექტრიკი თენგიზ ხერციცი

დროშის აღმართვა და ვეუსხენია, რომ საქართველოს ჯერ კიდევ არ ქონდა სამხედრო-საზღვაო ძალების საკუთარი დროშა და ამიტომ კატარის ფლაგ-შტოტზე სახელმწიფო დროშა აღიმართა.

პატარა სადგანს კატარა 01-ის შეთაურს, მიმან რობერტ ფიფიას (ეკაპაქში ასევე შედიოდნენ: ვალერი პოსტნიკოვი — უფროსი მოტორისტი და თენგიზ ხერციცი — მოტორისტი-ელექტრიკოსი) დროშა გადაეცემა.

წესისამებრ, კატარის შეთაური დროშას გაშობრა. მამა ნიკოლოზმა კატარა და დროშა აკურთხა, ხოლო ეკაპაქმა ფლაგ-შტოტზე საქართველოს სახელმწიფო დროშა აღმართა.

ქართული დროშით ბორტი №01 ზღვაში პირველად ხანმოკლე გზიდა და შემდეგ ისევ ბაზაში დაბრუნდა.

პირველი სამხედრო-საზღვაო კაპიტანის უფროსი ლეიტენანტი ტრისტან დანელია: „ახლა სამხედრო-საზღვაო ძალების ექსტრანების გარდა ცოტა ენაშენს თუ ახსოვს 12 თებერვალი, არადა, იმ დღეს საფუძველი ჩაეყარა ჩვენს ეროვნულ საზღვაო ტრადიციას — დროშის აღმართვის დღეს.“

მეუღლე ვამ, 1994 წლის 12 თებერვალს, ფოთის სამხედრო-საზღვაო ბაზაში ფოთის საზღვაო და სოხუმის ხანაპირო დაკეცის დეიზიონების პირად შემადგენლობათა საწვავი მწიკვით ამ ტრადიციას ჩვენ პატრია მივაცავთ შემდეგ კი ეს ტრადიცია ნელ-ნელა დეიზიფებას მიეცა.“

თენგიზ ჩაჩანიძე

პატარა სადგანო კატარა 01-ის საბრძოლო გიგანა

კატარა შვი ზღვის ფლოტის 184-ე საზღვაო ბრიგადის სადგანს კატარა 01-ის 39-ე დეიზიონში ირიცხებოდა და მისი შეთაური მიმანი რობერტ ფიფია იყო.

1992 წლის 15 აგვისტოს განთავსდნ „შენაბადას“ ბატალიონის დენანტიებისას კატარა დაზიანდა და ფოთში დაბრუნებული 201-ე გემსთარე-მონტო კარხნის დოკში სარემონტოდ დადგა.

სარემონტო სამუშაო ორ თვეში დასრულდა და წვალში ჩაშვებაც გადაწყვეტილი იყო, მაგრამ I რანგის კაპიტნის ვუშნერ გებუნას მოწოდებოდა და კარხნის აღმინსტრაციის თანადგომით წვალში ჩაშვების ვადამ გადაინა.

მშინ რუსებმა კატარის სათადარიგო ნაწილებად დაშლა გადაწყვეტეს, მაგრამ საქმეში 184-ე საზღვაო ბრიგადის ქართველი ოფიცერები ჩაერთვნენ და ბრიგადის შეთაურის მოვალეობის შემსრულებელთან, II რანგის კაპიტან ვასილი კოშინთან მგობრობულ სადილზე საერთო ენა მოინახა.

1992 წლის 25 დეკემბერს ფოთი რუსული სამხედრო ბოძიდების, გემებისა და კატარალების ბოლო კონფი დატოვა და საზღვაო ბაზაში დაზიანებული ორი პატარა სადგანს კატარა და დარჩა.

ბოტი №01-ის საბრძოლო სამსახური მარტიდან დაიწყო და მისი ეკაპაქ ფოთს, ოჩამჩირესა და სოხუმს შორის სამხედრო გადაზიდვებით იყო დაკავებული. გადაკეტილი ავტომობილები, მსუბუქი ვეჟმანტენიკა, სარბილი მასალები და კეცის პრიოდუქტები.

1993 წლის 10 ივლისს 18-20 სი-ზე კატარა ტამიშის მხრიდან საარტაღვრო ცეცხლში მოექცა და ერთი შურეცხეების სახლეუგს აფეთქდა. საბედნიეროდ, კატარა დაზიანებას გადაურჩა. 1997 წლის ოქტომბრის პირველ ნახევარში დასავლეთ საქართველოში დაიდა სამხედრო სწავლება „აბჯარი 97“ ჩატარდა. სწავლების ერთ-ერთი ეტაპზე, 4 ოქტომბერს, ყულევიან ორი სადგანს კატარა 01-ის (ბორტი №01 და №02) ზენაქის მე-2 მოტომსროლელები ბრიგადის მე-8 მოტომსროლელები ბატალიონის დენანტიებმა ვანსორცე-ვლდა. სამწუხაროდ, მშინ ორი ვარისკაცი ზღვაში დაიღუპა.

1998 წლის მაისის ვალის მოვლენების დროს კატარა სპეციალურ დავალებებს ასრულებდა. 2002 წელს ბორტი №01 ჩამოიწერა და ვარითად დატრეს.

ბორტი №01-თან ეროვნული საზღვაო ძალების მრავალი საბრძოლო ეპიზოდია დაკავშირებული

ბირთვული ჩემოდანი

ეს ბერძენი, ალბათ, ბავსს სჩანია. აზრ-ის ან რუსეთის პრეზიდენტის მორიგი ინაზრაციისას ბირთვული ჩემოდანი მადონს ყარაღლავას ყოვალთვის იყაროს. ორი სახალგაშინოს საბოროტო სიძლიერის სიძლიერე, ალბათ, ღვაძეა მორიგადილი კინო ომის ერთადერთი აზრისაა. ის მადონი ჰრბროლისა და მანსაუთრისაილი ღვაძის აზრს არის. თანა, ფორსმაკორალ სიბავაში ერთი მანაღვით ჩვეულბრძენი ჩემოდანიდან მანაღვით აზრისაილი მორიგადილი მანაღვრავაა მინაღვა.

მოთვლებული და დაახლოებით 18 კვ-ის იქნის. საერაული, შენით თანაღვრული გადაცემა და სპეციალური მასაღვება, რომელია საფუძვლზე აშშ-ის პრეზიდენტმა ბირთვული იარაღის გამოღვების გადაღვებულება უნდა მადღოს. ამ მასაღვებს აშშ-ის ნაციონალური უსაფრთხოების სააგენტო (მინაღვ-მღვებუ დარტვის ვარაღვები) და ნაციონალური უსაფრთხოების საბუ (სასახუო დარტვა) აღვანერ.

გაერვლებული აზრის მუხეღვად, ამერიკელი ბირთვული ჩემოდანი ბირთვული არსნაღვის გამოსაღვებელ კოღვებს (ე. წ. ოქროს კოღვები, რომლებიც პრეზიდენტს მუღად თან დააღვებს) არ შეიცავს. ის მხოღვდ საშუაღვებაა, რომლის მუღვებით პრეზიდენტმა ბირთვული იარაღის გამოღვების ბრძანებას შეიარაღვებული ძაღვების სარღვლობას გადასცემს.

ზოღვერთი წყაროს ცნობით ბირთვული ჩემოდანი, რომლისაც ამერიკაში Nuclear Football-ის — ბირთვულ ფეხბურთის უწოდებენ, ნაციონალური მანუღვებლობის აქტუეზაღვების აღღვრუღვობასა და შესაბამის პროკოღვებს შეიცავს. ეს ვარაღვდ ლოღვებრავაა, რადგან ოციღვალური მინაღვებებით კემოდრის ფეღვრავალი სააგენტო პრეზიდენ-

ტის ადგილმღვებარების განღვრეღვად საღვანებო მღვამარების გამოღვადღვდან 10 წი-ის მუღვდ საზოღვლები-საღვი მის მინარითვის ითღვლისწინებს.

ბირთვული ჩემოდნის გამოღვების გადაღვებულებას პრეზიდენტი იღვებს. ასეთ დროს ჩემოდნის თინაშუღვუ ხსნის და მასთან ერთად მუღვნილი ვითარებიდან გამომდინარე, ბირთვული იარაღის გამოღვების ობტმაღვრ ვარაღვტს განიხილავს. იწება ეს ბალისტიკური რაღვტის ერთღვლებანი თუ მასობრივი გამოღვება. ბრძანების გაღვების წინ აშშ-ის პრეზიდენტმა სპეციალური კოღვის საშუაღვებით საკუთარი თვის იფერტიფიცირება უნდა მთაღვინოს, მუღვრწარად მას ოქროს კოღვაც უწოდებენ. უსაფრთხოების მინით ის ზოღვდღვღვრად იღვლება და პრეზიდენტს დაზოღვრულ კონფერტში გადაიღვებს.

პრეზიდენტ რონალდ რეიგანს ოქროს კოდი — საფულეში, მის წინამორბედ ჯიმი კარტერს კი პიჯაკის ვიბეში დააქორდა. ერთბღვდ კარტერს ოქროს კოდი ტანმუღვნილში ჩაბარებული პიჯაკის ვიბეში ჩარჩა.

ბირთვული ჩემოდნის ტარების უღვლება მხოღვდ ითხ კაცს აქვს. უმკაცრესი შემოღვებების მუღვდ ფღლოტის,

მუღვების მინეობლობის მუღვების იღვა აშშ-ში დღეღვრ ვიბეზსაღვრების პრეზიდენტობისას წინაშეა, მუღვამ ითვისი ანაღვინდღვლი საღვ კარბისას კრბისის მუღვდღვ მადღოს.

პრეზიდენტ ჯონ კენედის აზრით ჭეღვინის ბირთვული არსნაღვის კონტრავული მხოღვდ უსაღვლეს მთავარსაღვდაღვს უნდა შესღვლებღვდა, რადგან მინაღვდა, რომ მინაღვდაღვღვრე ბირთვული დარტვის ბრძანება მისი სასწიკის ვარღვუ იწებოდა გაღვებული. გრღვდა ამისა, არსებობდა აზრბობა, რომ საკომინდო პუნქტის ფრღვლებს ვარღვუ მუღვო პრეზიდენტი საჭარო მინაღვრტში თიღვდ ვერ შესღვლდა ასეთი ბრძანების გაღვებას.

რამღვინიწღვლიანი მუღვობით აშშ-ში ბირთვული არსნაღვისა და სტრატეღვიული ბალისტიკური რაღვტების მართვის ერთიანი სისტემა შეიწენა და მისი მინარითვის მუღვრე კი სპეციალურ ჩემოდანში განთავღვდა.

მას მუღვდღვ ამერიკელმა ბირთვულმა ჩემოდანმა ჭეღვინის ვღვლა პრეზიდენტის ხღვში ვაიარა. სპეცსამსახოღვება მას თღვლისწინებით უღვრთიხღვლებან და ამღვრეღვრ ამის შესახებ ცოღვა რამ არის ცნობადღვი.

ტრტინისგან დამსაღვლებული ბირთვული ჩემოდანი მუღვი ტყეღვის მადღიაშასა

შეიარაღებული თანამშრომელი მუდამ პრეზიდენტის გვერდითაა, როცა საკუთარ მომენტში მას ჩემოდნის გამოყენების საშუალება მიეცეს

ბირთვული ჩემოდანი სსრკ-ში მიხედვით გორბაჩოვის მმართველობის მუდამ „პოლური“ გახდა. მაშინ ქვეყნის უსაფრთხოებას ერთდროულად სამი დინტერესი ჩემოდანი უზრუნველყოფდა. პირველი — გორბაჩოვის, დანარჩენი ორი კი — სსრკ-ის თავდაცვის მინისტრსა და გენერალური შტაბის უფროსს პეინდა. სამივე სტრატეგიული ბირთვული ძალების ავტომატისებური მართვის ორ სისტემას იყო ჩართული. აქედან პირველი, „კაზანოვა“, ძირითადი და შორეული „კაუკასიონი“, სათადარიგო იყო. თავად ჩემოდანს „ჩეგუტი“ (ჩეგუტი — მისი კავკასიონზე, იალიბუზის მახლობლად) ერქვა.

ამერიკელი „ბირთვული ფეხბურთის“ მსგავსად, ბირთვულ დილაკს არც საბჭოური ჩემოდანი შეიცვალა, სამივე „ჩეგუტი“ მხოლოდ ინფორმაციის მამოლავ-გადაცემის საშუალება იყო. ის

სამხედრო-საპარტიო ძალების, სახმელეთო ჯარებისა და საზღვაო ქვეითთა კორპუსიდან თითო ოფიცერს არჩევენ და თვითონ მოვალეობას ისინი მორიგეობით ასრულებენ. შეიარაღებული თანამშრომელი მუდამ პრეზიდენტის გვერდით არის, რომ საკუთარ მომენტში მას ჩემოდნის გამოყენების საშუალება მიეცეს.

სსრკ-ის ხელმძღვანელობამდე, როცა აშშ-ში ბირთვული ჩემოდნის შექმნის ამბები მივიდა, ბრეჟნეფმა თავისთვის ანალოგიური მანქანების დამზადების განკარგულება გასცა.

საბჭოთა სპეციალისტებმა დიდი ხანი დასაწყისში მოსკოვის საკუთარი ბირთვული ჩემოდანი შექმნა. ავტორებმა ის მაქსიმალურად მარტივი შექმნეს, რომ მოხუც გენერალურ მდიანს საჭიროების შემთხვევაში მისი გამოყენება არ გასჭარბებოდა. თუმცა, ბრეჟნევი თავისი ბირთვული ჩემოდნის მსგავსად მხოლოდ ერთხელ დაინტერესდა და მას შემდეგ არც გაუხსნია.

1999 წელი, რუსეთის პრეზიდენტ პუტინისთვის სტრატეგიული ჯარების მართვის ბირთვული ჩემოდნის გადაცემის პროცესი. დიპლომატი — „ჩეგუტი“, ხოლო ჩანთა კი — ოპერატიული კავშირის რადიოსადგური „კაზანოვა“

ნებისმიერი მგზავრობისას ცენტრში იქნება ქვეყნის შიგნით თუ მსხვერპლთა გარეთ, რუსეთის პრეზიდენტს, სამხედრო-სახლგაო ფლოტის ოფიცრის უნიფორმაში გამოჩნობილი სპეციალური სამსახურის ორი-სამი პირი დაჰყვება

ორი კი თვდაცვის მინისტრისა და გენერალური შტაბის უფროსის განკარგულებაშია. სამეფო წესდის გასაღებებს ოპერატორები ინახავენ, რომლებიც მუდმივად „ჩვევების“ მფლობელების გვერდით არიან. სისტემა „განხვეის“ ასაძიქ-მეღებლად დამთავრული შეტყობინება გენერალურ შტაბსა და სტრატეგიულ საეარისო შინაერთების მიმღებ ტერმინალებზე ორი ბართიული ჩემოდინდან უნდა მივიდეს.

დღეს რუსეთში, ისევე როგორც აშშ-ში, ბართიული ჩემოდანი ძალაუფლების თვისებური ატრახებუტა და სიმბოლურ როლს ასრულებს, რომელიც ახალაჩეულ პრეზიდენტს ინაუგურაციის დღეს გადაეცემა.

ალექსანდრე ავსაშიძე

მომხმარებლებს შესაძლო აუდასხმის შესახებ ინფორმაციას აწედიდა და მათ უთანხმოებო კონსულტაციის საშუალებას აძლევდა.

მჭინააღმდეგეზე ბართიული დარტყმის გაღმწვეტილების მიღების შემდეგ, ნებისმიერი „ჩვევტიდან“ გაცეული ბრძანება გენერალურ შტაბში, სტრატეგიული დანიშნულების სარაკეტო ეარებში, წეაღმწვეთ ფლოტისა და სტრატეგიული ავიაციის საკომანდო პუნქტებში არსებულ მიმღებ ტერმინალებზე გადაეცემა.

საბჭოთა დროს შუქნილი „ჩვევტი“ დაახლოებით 11 კგ-ის იწონიდა და საკმაოდ თანამედროვე დიზაინი ჰქონდა. 10 წელი სამეფო გამართიულად იმუშეა, მაგრამ რუსეთის ამ-ქურვის გამო იხანი სასწრაფოდ შეეცვლას საჭროებდნტ.

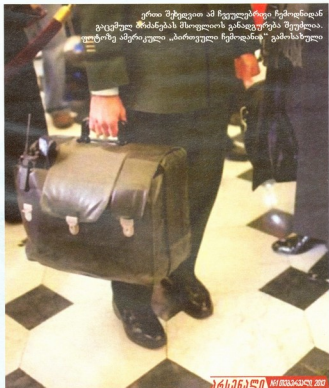
დაიწვლიდა თეად საბჭოთა „ბართიული ჩემოდნის“ კონკრეციაც. სსრკ-ის დროს სახელმწიფო პრტეციური მჭინააღმდეგის ბართიული დარტყმის მოსაგერებლად მუდმივ მსადეოფინანსო იყო.

1991 წლის შემდეგ მსოფლიოში ვითარება შეეცვლია. ბართიული ომის წამჭეების აღბათობა კი შეეცირდა, ამიტომაც ახალი „ჩვევტიები“ განახლებული მოთხონებთი დამზადდა.

სსრკ-ის დამლის შემდეგ, გორბაჩოვმა სამეფო „ჩვევტი“ ახალბამოფილიბეულ მთავრობასა და პრეზიდენტ ვლდინს გადასცა.

მას შემდეგ რუსულმა ბართიულმა ჩემოდანმა ოთხი „პატრონი“ გამოიცვალა და 2012 წლის 7 მაისს, ინაუგურაციის დღეს, „ჩვევტი“ პუტინის მფლობელობაში გადაეღდა.

საბჭოთა მოდელის მგეგსად, დღესაც საბრძოლო პორიფიკაბზე უთიაროულად სამეფო ბართიული ჩემოდანია. ამითვე უთი პრეზიდენტის, დანაშტნი

ერთი შეეგდით ამ ჩვევლებრივი ჩემოდინდან გაციეულ შრძანებას მსოფლიოს განადგურება შეეცლია. ულტროზე ამერიკული „ბართიული ჩემოდანი“ გამოსახული

კავკასიური ეპოქა

საქართველოში
მიმდინარეობს

TAVOY-ებით შეიარაღებული აზერბაიჯანის ერთ-ერთი საცდანიშნულების ქვედანაყოფი

აზერბაიჯანი

● 7 იანვარს დამქვანანის მობრუნებული ბრიგადის ჯარისკაცების გარდაცვალებისთანა დაკავშირებით 10 იანვარს თავდაცვის მინისტრმა, გენერალ-პოლკოვნიკმა საფარ აბიევმა ხელი მოაწერა ბრძანებებს, რომლის მიხედვითაც შამქორის მე-3 საარმიო კორპუსის მეთაურს, გენერალ-ლეიტენანტ რეჟიმან აბტერეუს საველეში გაშვებულა, ბრიგადის მეთაური, პოლკოვნიკ ვლადიმერ ფოლად კაშიშვილი შამქორამდე ჩამოქეცილია და ბრიგადის შტაბის უფროსი დაკავებული თანამდებობიდან გათავისუფლდა. ბატალიონის მეთაურს, ბატალიონის შტაბის უფროსსა და ასეულის მეთაურს სამხედრო წოდებები ერთი საფეხურიით ჩამოუქვეითდათ საქმესთან დაკავშირებით გუბერნიის სტატუსით 4 სამხედრო და დაკავებული.

● 14 იანვარს აზერბაიჯანის პარლამენტის — მილი-მეჯლისის წევრთა ვეფუდი კანონში „სამხედრო სამსახურში გულახვევ“ ცვლილების შეტანის, სამხედრო სამსახურში გაწვევისგან დედისურების გათავისუფლების ინიციატივით გამოვიდა.

● განხილვის პროცესშია ეროვნულ შეიარაღებულ ძალებში გასაწვევი ასაკის 19-დან 20 წლამდე გაზრდის წინადადება.

● 15 იანვარი. ცენტრალურმა სამხედრო პოლიტალმა კონტრადმირალ ჯანბორზა მარზოუს უფასო მკურნალობაზე უარი უთხრა. ადმირალი მირ-

ზოვი 1993-95 წლებში ბაქოს სამხედრო-სამხედრო უმაღლესი სასწავლებლის უფროსი იყო და 2000 წელს ვიცე-ადმირალ ედუარდ ჰუსეინოვის მკვლელობის ბრალდებით დააკავეს. 8 წელი მიუსაჯეს და პატიმრობიდან 2004 წელს პრეზიდენტ ილჰამ ალიევის შეწყველების შემდეგ გათავისუფლდა. აზერბაიჯანელი უფლებადამცველები თვლიან, რომ ადმირალი თავდაცვის მინისტრ საფარ აბიევის გატარებების გამო დაიპატიმრეს და მას პოლიტპატიმრად თვლიან.

● გასულ 2012 წელს აზერბაიჯანმა ისრაელიდან დიდი რაოდენობით იარაღისა და სამხედრო ტექნიკის ექსპორტი განახორციელა. მათ შორის

იყო: პისტოლეტ-ტრევიამურქვეები UzI, სნაიპერული მასხანები Tavor TAR-21, ხელის ტრევიამურქვეები Negev-01, სხვადასხვა საარტილერიო სისტემები, რაკეტები და უსილოტო საფრენი აპარატები. 2013 წელს აზერბაიჯანი დაიწყო ისრაელის კომპანიების Elbit Systems-ის ტაქტიკური Hermes 900-ისა და IAI-ის სადამბურფო Heron-ის ტიპის უპილოტოების წარმოებას.

● 20 იანვარს 12 სი-ზე მთელი ქვეყნის ტერიტორიაზე „შე ორმა-ბაის“ დაღუპულთა პატივის მისაგებად ტრანსპორტისა და ქვეითთა მოძრაობა 1 წუთით შეწყდა, ხოლო სატრანსპორტო საშუალებებმა, ბაქოს ყურეში ზომადებმა და გემებმა, რკინიგზისა და მეტროს მატარებლებმა დაასავეირეს. ეს დღე ეროვნული გლოვის დღედ ითვლება და უცხოეთის დიპლომატიურ წარმომადგენლობებზე, სახელმწიფო დაწესებულებებზე, სამხედრო ნაწილებსა და ზომადებებზე აზერბაიჯანის სახელმწიფო დროშები ეშვება. 1990 წლის 19-20 იანვარს საბჭოთა არმიამ ბაქოში სისხლში ჩაახშო აზერბაიჯანელი ხალხის თავისუფლებისთვის ბრძოლა, რასაც ასევე მეტი შვილობიანი ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა.

● თავდაცვის სამინისტრომ ერთ ფოტოს საქმის გამოძიება დაიწყო, რომელიც სოციალურ ქსელებში ერთი სამხედრო ნაწილის ჯარისკაცს

სომხეთის საზენიტო-ხარაკტო კომპლექსები მზად არის ერთიანი-სტრუქტურების რეისის თვითმფრინავების უსაფრთხოება დაიცავს

პირობა

2011-12 წლებში დაღესტანში შეიარაღებულ კონფლიქტში 800-ზე მეტი კაცი დაიღუპა

განათესა. ფოტოზე გამოხატულ ჯარისკაცებს ზურგზე „განჯა“ აწერიათ.

სოხებით

- 16 იანვარს ჟრეჯან-შედრისის გზაზე სატვირთო ავტომობილი „ურალი“ ხეში გადავარდა. დაიღუპა ერთი ჯარისკაცი, ხოლო მეორე ჯარისკაცი და ოფიცერი დაშველდნენ.

- 17 იანვარს ცენტრალურ კლინიკურ პოსიტალში მძიმე ავადმყოფობით ჯარისკაცი გარდაიცვალა.

- სომხეთი უსრუველფოგის ჟრეჯან-სტეფანაკერტის რეისის საოქალაქო თვითმფრინავების უსაფრთხოებას. თვალდაცვის მინისტრმა სვირან ოგანიანმა 18 იანვარს განაცხადა, რომ ჭკეცის სამხედრო-საკაერო ძალები აზერბაიჯანის მხრიდან ძალის გამოყენებას არ დაუშვებენ.

- სომხეთის შეიარაღებული ძალების სამხედრო-სამედიცინო სამმართველოს უფროსი, პოლკოვნიკი არტემუს ფრსადანიანი გათავისუფლებულია დააკეცული თანამდებობიდან. თვალდაცვის მინისტრ სვირან ოგანიანის თქმით მიზეზი სამხედრო პოსიტალში ავადმყოფობით ჯარისკაცების გარდაცვალების ბოლო ორი შემთხვევა გახდა.

- გაეროს რუსულ 102-ე ბაზაში კონტრაქტით მომსახურეთა რაოდენობა 19-ზე ნაკლებია (ბაზის პირადი შემადგენლობა დაახლოებით 4 500 მოსამსახურეთა) და 19 იანვარს ბაზის უფროსმა პოლკოვნიკმა ილევ სმირნოვმა ამ მარეინების გაზრდის სურვილი გამოთქვა. ოფიცარის თქმით, კონტრაქტები ამჟამად მსახურობენ მძლიერ-მე-

ქანიკობად, ზემდეგებად, ათეულების მეთაურებად და საკაერო თვალდაცვის ქვედანაყოფებში საცივილისტებად, არე უკეთაით ისეთი თანამდებობები, რომლებიც ბაზის საბრძოლო მზადყოფნას განსაზღვრავენ.

ჩრდილო კავკასია

- 2012 წელს დაღესტანში შეიარაღებულ კონფლიქტში 405 კაცი დაიღუპა და 290 დაიჭრა. რუსულეთის სამართალდამცველ ორგანიზაციაში მონაცემებით მოკლულიაგან 231, ხოლო დაჭრილიაგან 7 კაცი უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებებთან იყო დაკავშირებული.

სეპარატისტული აფხაზეთის არმიამ მორიგი სწავლება ჩაატარა

შეტაკებებში 110 სამართალდამცველი დაიღუპა. 2011 წელს შეიარაღებულ ძალებს პირისპირებას დაღესტანში 443 კაცი სიცოცხლე შეეწირა და 411 დაიჭრა.

კონფლიქტის რეკონსტრუქცია ოკუპირებული აფხაზეთში

- 16-17 იანვარს ჩატარდა სეპარატისტთა შეიარაღებულ ფორმირებათა სამეთაურო-სამხარბო სამობილობაციო ვარჯიში თემაზე „სამხედრო მმართველობის ორგანიზაცია და შეიარაღებული ძალების მშენებლობიდან სამხედრო მფორმირებაზე თანამშრომლებული გადაყვანა“.

- „აფხაზეთი-რუსეთის საზღვარზე ძირითადი ობიექტები 2 აპრილისთვის დასრულდება“, — განაცხადა რუსეთის მთავრობის ვიცე-პრემიერმა დმიტრი რაგოზინმა. 20 იანვარს მან დაათვალა-ერა საეკონომიბილი გამშვები პუნქტი „ადღური“ და ექსპლუატაციაში მისი შეყვანის მზადყოფნა შეამარჯა.

თვითმფრინავი მარაბალი

- „21 იანვარი, ბაქოს მუქარის მიუხედავად, სტეფანაკერტის აეროპორტიდან რეისები მინც შესრულდება“, — განაცხადა თვითმფრინავი რესპუბლიკის სამოქალაქო ავიაციის სამმართველოს უფროსმა დმიტრი ატბაშინმა. თუმცა თავი შეიკავა აეროპორტის გახსნის კონკრეტული რიცხვის დასაზღვრებისგან და აღინშნა მხოლოდ, რომ რეისების გადადება ტექნიკური დეტალებით არის გამოწვეული.

თეზურ ჩარახიძე

საგარეო
დაცვის
სამსახური

საგარეო
დაცვის
სამსახური

Abrams M1A2

146 რაინდები

თავდაპირველად ჯაჭვის პერანგებს ატარებდნენ. დაახლოებით 1000 წელს ფროპაში აბჯრად უმეტესად ჯაჭვის პერანგს იყენებდნენ. გვიანი პერიოდის მთლიანი რკინის აბჯართან შედარებით, ის მსუბუქი იყო და ხმლის დარტყმას უძლებდა. ჯაჭვის პერანგის მოქსოვა ძვირი ჯდება, ამიტომ მხოლოდ მდიდრები თუ ყიდულობდნენ.

1. რკინის რგოლი

2. ნახერტებიანი რგოლი

3. მოქლონიანი რგოლი

▲ ჯაჭვის პერანგს ასობით პატარა რკინის რგოლით ქსოვდნენ. რგოლების ერთმანეთზე გადაბმა სხვადასხვა ხერხით შეიძლებოდა, ზუსტად ისე, როგორც სეიტერი იქსოვება.

147

მეომრის ეინაობას მონატული ფარებით ადგენდნენ. დაახლოებით 1150 წლიდან რაინდს მუზარადი მთელ სახეს უფარავდა. საერაულოდ, ამ პერიოდიდანვე დაიწყო ფარებზე გერბების გამოსახვაც, რათა ბრძოლის ველზე ერთმანეთი იოლად ეცნოთ.

148

ადრეული პერიოდის რაინდებს ზოგჯერ ტყავის აბჯარიც ეცვათ. ჯაჭვის აბჯარი გამძლე კი იყო, მაგრამ ძვირი ღირდა, ამიტომ ზოგიერთი რაინდი მონატრული გამძლე ტყავით იფარავდა ტანს. ტყავის აბჯარი მსუბუქი იყო და არცთუ ისე ცუდად იცავდა მეომარს.

◀ რაინდი დაახლოებით 1100 წელს. მას აცვია ჯაჭვის პერანგი და საწვეფები, თავზე კი ფოლადის მუზარადი ახურავს. ხელში ზის ფარი უჭირავს.

149

რკინის აბჯარი მეომარს უკეთ იცავდა. დაახლოებით 1300 წლისთვის გამოიგონეს ახალი ტიპის ისრები და ხმლები, რომელთაც ჯაჭვის აბჯრის გარღვევა შეეძლოთ. ამან განაპირობა ისეთი აბჯრის შექმნა, რომელიც მეტალის ნაჭრებისგან ისე იყო გაკეთებული, რომ ტანს შორებოდა. მისი გარღვევა ისრით ან ხმლით ძნელი იყო.

150

საბრძოლო კვერთხს აბჯრის დამტკრება შეეძლო. ეს იყო ვეფექტური იარაღი, რომელიც ფირფიტებიანი აბჯრის გასანადგურებლად შეიქმნა. საბრძოლო კვერთხის მეტალის თავი გრძელ ტარზე იყო დამაგრებული. საბრძოლო კვერთხის დარტყმა ჭულელტდა აბჯარს და ძელებს უმტკრევდა მეომარს.

აბჯარი მუცელსა და საზარდულთან დრუკადი უნდა ყოფილიყო, რომ მეომარს მოძრაობა შესძლებოდა.

ზელათიანი ზელებს იცავდა. ის დაახლოებით ლიონის 30 ნაჭრისგან იყო გაკეთებული.

ფეხებისა და ტერფების აბჯარი კიდურებს იცავდა.

კითხვები

1. რატომ ახატულა რაინდი ფარს გერბს?
2. რა ზერბს მიმართავენ იმისათვის, რომ ტყვის აბჯარი გამძლე ყოფილიყო?
3. რომელი იყო კველაზე უფაქტური მჭელეტცი იარაღი?

► XIV საუკუნის დროინდელი ევროპული აბჯარი.

დასაწყისი ამასილიც
-მეცხვიც ვამბე 2 დილაპაყ თავ
-DC თანხმადონ დაყ ყინიდაი 1
:იბნსციე

151

ქვეითები ჩვეულებრივ ცუდად იყვნენ შეიარაღებული. დაახლოებით 1 000 წლის წინ გლეხობას ან ხელოსნებს თავიანთი სახლების მტრისგან დაცვა უწყევდათ მათ აბჯრის შექმნა არ შეეძლოთ, ამიტომ მხოლოდ შუბს, დიდ დანას ან ნაჯახს ატარებდნენ. გლეხობა და ხელოსნები ქალაქებსა და ციხესიმაგრეებს იცავდნენ.

► უელსელი შუბოსანი დაახლოებით 1350 წელს. მას შუბი და ხმალი აქვს, მაგრამ აბჯარი არ აცვია.

◄ ინგლისელი მშვილდოსანი დაახლოებით 1400 წელს. მას თავზე მეტალის მუზარადი ზურავს, ტანთ კი დალიანდაგებული აბჯარი აცვია.

152

დიდი მშვილდი სასიკვდილო იარაღი იყო. დაახლოებით 1320 წლიდან ინგლისელებს ჯარში ბევრი მშვილდოსანი ჰყავდათ. მარჯვე მშვილდოსანი წუთში დაახლოებით 8 ისარს ისროდა. მშვილდოსნების ისრების სასიკვდილო წვიმას დიდ მანძილზე შეეძლო მტრის განადგურება.

153

ზოგიერთი იარაღი სამუშაო ხელსაწყოებს ეფუძნებოდა. მაგალითად, ბილი მწვანე ღობისა და ხეების საკრეჭის საფუძველზე გააკეთეს. ბილით შეიძლებოდა რაინდის ცხენიდან გადმოგდება და მისი აბჯრის დაზიანება.

154

ზოგიერთ ქვეყანაში არბალეტებს იყენებდნენ. იტალიელი, ისტორიული ნიდერლანდელი (ახლ. ბელგია და ნიდერლანდები) და ვეროპის ზოგიერთი სხვა რეგიონების მეომრები არბალეტებით იყენებდნენ შეიარაღებულნი. მართალია, სწრაფად ვერ ისროდა, მაგრამ მისი მოხმარება ბევრად ადვილი იყო და მშვილდზე ძლიერ იარაღად ითვლებოდა.

▲ ინგლისური ბილისა (მარჯვნივ) და ნიდერლანდური გოდენდაგის (მარჯვნივ) თავები. ორივეს ხის ტარი ჰქონდა.

155

აბჯარი ზოგჯერ ქვეითებსაც ეცვათ. მაგალითად, იმ ქვეითებს, რომლებსაც ომში მდიდარი ქალაქი აგზავნიდა. ბრძოლაში ისინი შეუვალ წვობებს ქმნიდნენ, შუბები წინ ჰქონდათ მიმართული და მტერს ისე უტყვდნენ.

გაკვეთილი სანთხმა-ციხესიმაგრე

დავჭირდება:
მუყაო მაკრატელი ფურადი
ფანქრები წებოვანი ლენტა

1. დახატე მუყაოზე 12 სმ სიმაღლის კოშკი და გამოჭერი.
2. დახატე მუყაოზე ფარიანი მეომარი (წელზემით) და გამოჭერი.
3. გააფურადე კოშკი და მეომარი.
4. მეომარი კოშკის უკან მოათავსე, ფარი კი წინ.

◀ სანამ ახალ ისარს მოიმარჯვებდა, არბალეტის მსროლელი დიდი ფარის — პაეზის უკან იმალებოდა.

1967 წლის 5-8 თვის იერუსალიმში ორდანიის კონტროლქვეშ მყოფ არსენალის მთაზე ძველი ციხისძირის იერიშისას ისრაელელი ბულდოზერებმა ორდანიელთა ბუნებრივი გაინადგურეს, ნაღები გაინეიტრალეს და უკან მომავალ ვარებს გზები გაუხსნეს.

1973 წლის არაბეთ-ისრაელის ომში ევიპტის ფრონტზე დაუცველმა D9S-ებმა არმიას სუეცისკენ მიმავალი გზა ნაღებისა და ტანკსაწინააღმდეგო საშუალებებისგან გაუთავისუფლეს. ბუქსირება გაუკეთეს სუეცის არხის დასაძლევ ხიდის კონსტრუქციებს და ზღვიან მასსველლებს ქვიშისა და ნაღებისგან გაქმინდეს.

ხირის ფრონტზე ისრაელის საინჟინრო ვარების ბულდოზერმა არმიის მოიერიშე ქვედანაყოფებს ხერმონის მთისკენ გზა გაუხსნა.

მნიშვნელოვანი სამუშაო შესარულეს ბულდოზერებმა 1982 წლის ლიბანის პირველი ომის დროს, როცა სამხრეთ ლიბანში პალესტინელ მებრძოლთა ნასაფრებისთვის გამოსადეგ ნაგებობებსა თუ მსჯანე ნარგავებს ანადგურებდნენ და ისრაელის არმიის გადაადგილების გზებს ფეოქტებადი საშუალებებისგან ათავისუფლებდნენ.

1987 წელს ისრაელმა Caterpillar-ისგან D9L სერის 30 ბულდოზერი იყიდა. იმ დროისთვის ამ მანქანებს ეველანზე ძლიერი — 460-ცხ.ძალიანი დიზელის ძრავა ჰქონდათ და მასზე ერთი მნიშვნელოვანი ტექნიკური ხახლუ იყო გამოყენებული — საჯალ ნაწილში წამყვანი ბორბალი ზევით, ხოლო ორი მძიმეული კო ქვევით იყო მოთავსებული. ამის შედეგად საჯალ ნაწილზე დეფორმაცია და დარტყმითი დატვირთვები შეცირდა, ხოლო სულა უფრო მდორე გახდა.

არაბეთთან ომებმა ისრაელელი სამხედროები იმ დასკვნამდე მიიყვანა, რომ

ბრიტანელი ინჟინრების მიერ ტანკის ბაზაზე დაზარალებული Centaur Dozer-ი

მეორე მსოფლიო ომის ბერილის D7 სერის დაჯგუფებული ბულდოზერი

მოწინააღმდეგის ცეცხლისგან ბულდოზერის სასაცავხლო ორგანოები და კუბაკი საიმელო დაეკავს საჭიროებად.

80-იანი წლების ბოლოს კომპანიაში Israeli Military Industries-მა და Israeli Aerospace Industries-მა არმიული D9L სერის ბულდოზერებისთვის სპეციალური ჯგუფანკომპლექტი Tractor Protection Kits-ი შეიმუშავეს.

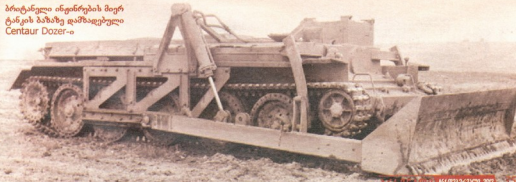
ჯგუფანფურცლებით დაიფარა მძლილის კაბინა, ძრავა, ბულდოზერის ფრთის აწვევა პიდროამწვები და სხვა მნიშვნელოვანი კვანძები, ხოლო კაბინას ტყვიანაგამტარი მიწები გაუკეთდა. შესასრულებელი ამოცანებიდან გამომდინარე

ჯგუფანკომპლექტის წონა 6-16 ტონის ფარგლებში ვარიირებს.

ამკვარად დაეცული სამშენებლო მანქანა ტანკსაწინააღმდეგო ყუმბარსატყვიორენის PNF-7-ის გახროლას და 100 კგ-ზე მეტი ფეოქტებადი მასის აფეოქების ძალას უძლებს.

კაბინის თავზე დაყენებული 4 ძლიერი პროექტორი დამით მუშაობის საშუალებას იძლევა, ხოლო თავდაცვისთვის კი 7,62 მმ-იანი FN Mag-ის ტყვიანმურქვევითა და ყუმბარსატყვიორენით აღჭურვა გათავლისწინებული.

ბულდოზერის მძიმე და მასიურ ფრთას უკანაში დაბრკოლება უკრ ანუ

D9R: სიმაღლე — 4,5 მ, სიგრძე ყველა დასაკიდი მოწყობილობით — 8,1 მ, მასა — 48 ტ, წინა ჯირბინით — 62 ტ, დიზელის ძრავა — 405-ც.ხ. ძალიანი, წვეის ძალა — 71,6 ტ, ვეიპაფი — 2 კაცი

რებს და თან იმავე ფრთით ხმისძვების ფრთხილად გადატანაც შეუძლია. უკან ჩაბმული სამხერვო გუთინი კი რკინაბეტონის კონსტრუქციების მსხვერვაზე გათვლილი.

Caterpillar-ი სამხედრო დანიშნულების ტექნიკას არ აშბადებს და ბუდღობურები როგორც ჩვეულებრივი სამშენებლო ტექნიკა, ყვითლად არის შეღებილი. ისრაელის არმიას კი ბუდღობურები ნაციონალურ-სივრცისხილისფრად იღებება.

ამგვარად დაცული-შეიარაღებული ბუდღობური ქუჩის ნამდვილი ტანკია და დღე-ღამის განმავლობაში, ინტენსიური სროლისას თვისუფლად შეუძლია ქუჩების ნანგრევებისგან გასუფთავება, დანაშაუბელი ტექნიკის ევაკუაცია, განლაშებით სამშობის შესრულება და სხე.

ამიტომაც შემთხვევით არ იყო, რომ დაჯგუფულ ბუდღობურებს ჯარისკაცებმა მოიფრებით **Doobit** — პლუმის დათონა შეარქვეს.

ჯგუშნბუდღობურების საბრძოლო შესაძლებლობები მაინც დანის სექტორსა და მდინარე იორდანეს დასავლეთ სანაპიროზე პალესტინელთა წინააღმდეგობის ვრცა დაძლევაზეა გათვლილი. თან პალესტინელები საბრძოლო სამუ-

ალებებსა და ხერხებს შედგომდ აუტომატებენ, რასაც ისრაელი ტექნიკური სახლებით პასუხობს.

2002 წლის მარტში პალესტინელებმა ისრაელის სახელმწიფოს წინააღმდეგ ტერაქტების მთელი სერია ჩატარეს.

ამის შემდეგ ისრაელის პოლიტიკურ-სამხედრო ხელმძღვანელობამ მდინარე იორდანეს დასავლეთ სანაპიროზე ქალაქ ჯენინეს ერთ-ერთ ნაწილში მდებარე პალესტინელ ღვთაობის ბანაკის წინააღმდეგ ოპერაციის ჩატარების გადაწყვეტილება მიიღო.

9 აპრილს 2002 წელს, რუსეთისგან ისრაელის არმიის ქვედანაყოფი

კაპიტან ოფედა გოლომბას მეთაურობით ჩასაფრებაში მოკცა და რამდენიმე საათთან ბრძოლაში ისრაელის არმიის 13 ჯარისკაცი დაიღუპა და ბევრად მეტი დაიჭრა.

საპასუხოდ ისრაელის არმიის სარდლობის ბრძინებით ნებისმიერი სახელი, სადაც ტერორისტები შეიძლება ფოფილივინენ, — უნდა დაზრეულიყო.

დაეულება ჯგუშნბუდღობურებმა შეასრულეს და ბლოკებისგან აგებული შენობები კარტის სახლებით დაანგრიეს. პროცესს ძლიერი ექვეტი კქონდა და ბევრმა ტერორისტმა ნანგრევებში ცოცხლად დამარხვას ტყვედ ჩაბარება აშვილინა.

10-11 აპრილს ოპერაცია დასრულ-

ჯგუშნბუდღობური დაეულების შესრულების დროს

და მას შემდეგ, რაც ბულდოზერებს პალესტინელი ასეულებით ხელი მიწისთან გაასწორეს.

მაშინვე გაჩნდა რეპორტაჟები, სადაც აღწერილი იყო გრუნთით მიმავალი გეგანტური ზომის ბულდოზერების რაზმის მუშაობა. ასეთი ტექნიკა მართო თავისი შესახვედად ადამიანებში უკვე მაშნვე იწყებდა და დამთრეკველად მიქვებდა.

ისრაელი ამ მეთოდს დროდადრო იყენებდა მთავარი და ბულდოზერები ანტრეკენ ვეგლა იმ სახლს, სადაც იხრია, ან ტერორისტთა თავშესაფარად არის გადაქცეული, ან თქმისა მყოფი ტერორისტი ცხოვრობდა. სახლებთან ერთად ნაღვერდება ზეთისხლის, ცენტრებისა და ნუშის ბაღები, ბოსტნები და სხვ.

აღვილობრივი მოსახლეობა ამას წინააღმდეგება და ისრაელელ სამხედროებსა თუ ბულდოზერებს ეჭვებსა და პოლიტებს ე. წ. „პოლიტიკის კოტეჯით“ ესვრიან.

დაზის სექტორში ისრაელის არმიის ერთ-ერთი რეიდის დროს 2003 წლის 16 მარტს ერთ-ერთი სახლიდან ბულდოზერს იმ ალუჯა ადამიანების ციკხალი ვაჭები და მასში მყოფი მშვიდობისთვის მებრძოლ 23 წლის რეიფელ კორის სასიკვდილოდ გადაუარა.

სამხედროებმა მაშინ განაცხადეს, რომ მძღოლმა დაჯავშნული კაბინიდან ის უბრალოდ ვერ დაინახა.

განაკვეთილი სამხედრო ინჟინერების მომდევნო მიღწევა კი დაჯავშნული და დისტანციურად მართავი რაიბოტა-ბულდოზერია. D9N Raam Hashachar-ი, ანუ „შვი ქუხალი“, ისრაელის არმიის საინჟინერო ვარების სპეციალიზირების რაზმის აღჭურვილობაში შედის.

„უბილიტო“ ბულდოზერის რამდენიმე ვიდეოკაპტურა აქვს და ბრძოლის

ველზე დაკვირვებისთვის აუკრატორი ბურთად უკეთესს პირობებშია, უადრე კაბინაში მყოფი მძღოლი და ამასთან, ოპერატორის არანაირი საფრთხე არ მოელოს.

ლიბანის შე-2 ომში 2006 წლის 16 ივლისს საინჟინერო ბატალიონი დისტანციურად მართავდა ბულდოზერებით არმიას წინ წაუბლა და სახლების სიახლოვეს „სეხბოლას“ პოსტების, ბუნკერების, საწიფებისა თუ შტაბების, ხოლო გზები თეთნაცვი ფეიქებადი მოწვობილობებისგან გაწმენდა.

ერთ-ერთი D9N თითქოს 500 კგ-იან თეთნაცვი ნაღმზეც კი აფეთქდა, მაგრამ მისივე დაზიანებას გადაურჩა.

იმ ომში „სეხბოლას“ მებრძოლებმა ჯავშანბულდოზერების წინააღმდეგ პირველად ტანკსაწინააღმდეგო მართავი რაკეტები გამოიყენეს და ორ მათგანს მისივე და ერთსაც საშუალო ხაზის დაზიანება მიადევნეს, ხოლო კვიპუბებიდან ჰაინსენრო კორპუსის 3 ვაირისკაცია დაიღუპა.

2008 წლის დეკემბრის ბოლოს ისრაელის არმიამ ჯავშანბულდოზერების მონაწილეობით მორთვი ოპერაცია (Cast Lead) დაზის სექტორში ჩატარა მას შემდეგ, რაც პალესტინელი ორგანიზაცია „ჰამასმა“ ისრაელს შრავლ-რაიგზონი სარაკტო დარტყმა მიადევნა.

„ჰამასის“ მებრძოლებმა ისრაელელი სამხედროების წინააღმდეგ ფართოდ იყენებდნენ თეთნაცვი ნაღმს-ურანიუმებს, რომლითაც ჯეროვანად დაეხმარებოდა და ქუჩები ინაღმებოდა. სხვადასხვა დანიშნულების სამხედრო ობიექტად ჰქონდათ გამოყენებული საცხოვრებელი სახლები, სკოლები და ერთი მუშაობდაში მქონეთი კი.

ჯავშანბულდოზერებს ამ ამოცანასაც თავი შესანიშნავად გაართვის და

ასეულებით ბოში თუ ნაღმს-ხაუნგი გააუვნებლეს, დანგრევს სამხედრო დანიშნულებისთვის გადაკეთებული მრავალი შერობა თუ ნაგებობა.

გარდა ამისა, ბულდოზერების დახმარებით ისრაელის არმიის ვარისკაცებმა მაშინვე გაიარებინა ვარისკაცურს, რომელსაც „ჰამასის“ მებრძოლები თავშესაფრებად და ისრაელის ტერიტორიაზე ტერაქტების მოსაწყობად იყენებდნენ.

ისრაელელი სპეციალისტები ბულდოზერების დაცვას მუდმივად აუწყობენ და ბოლო D9R სერიის მანქანებს კუმულატიური ტერებისგან დასაცავი რკინის მუხრია გაუკეთეს.

ექსპერტთა შეფასებით ჯავშანბულდოზერი ისრაელის ის საშიშელ საშუალებაა, რომელიც არმიას დიდი დანაკარგისგან იცავს.

სამხედრო ბულდოზერებს სამხედრო მექანიზმის ფუნქციები სრულად აქვს შენარჩუნებული და მისი გამოყენება პირდაპირი დანიშნულებით ან ტყვის ხაზირების ჩაქრობაში, ან სხვა სახის სამოქალაქო ხასიათის საშუალებებში სავსებით შესაძლებელია.

2003 წლის ოპერაცია Iraqi Freedom-ის დროს ამერიკის არმიასა და საზღვაო ქვეითთა კორპუსს ბულდოზერების საჭიროება გაუჩნდა და ისრაელისგან 12 დაჯავშნული D9 იყიდა.

ბულდოზერები საჭირო იყო დაზიანებული ტექნიკისგან გზების გასათავისუფლებლად, ორთების ამოხეცვლად, მისი პარტიკებისა და საველე გამაგრებულ პუნქტების მოსაწყობად.

ეს ამოცანები შესრულდა და მანქანებმა სამხედროების მადლი შეუფასებდნენ.

ავიაგზიდ Forrestal-ის ტრაგედია

ვიეტნამის ომის პერიოდში, ფაქტობრივად, მონაწილეობის პირდაპირი საცეცხლე ზემოქმედების არარსებობის პირობებში რამდენიმე ამერიკული ავიაციის მძიმედ დაზიანდა.

1965-73 წლებში ამერიკულ ავიაციის მძიმედ დაზიანდა 51-ჯერ იფთოქა, მათ შორის 19 განსაკუთრებით დიდი იყო. საგამომცემო კომისიების მონაცემებით, ვეღვა ხანძრის მიზეზი მტრულიად ვიკაბიის დაუდგრობა, უაზრო და უცნაური შემთხვევითობა იყო.

Enterprise-ს შემთხვევაში ეს ორი მიზეზი ერთმანეთს დაემთხვა, — F-4B Phantom II-ის ძრავის ჭკვლის არეაღმის უმართავი რაკეტა Mk-32 Zuni რომ არ მოხვედრილიყო, ტრაგედიაც არ დატრიალდებოდა.

ამერიკულ ავიაციის მძიმედ დაზიანდა და აეროის შემთხვევათა უმრავლესობაში პირველ მიზეზი I27 მძინარი Zuni-ის ტიპის უმართავი რაკეტები იყო, რომლებსაც ამერიკის სამხედრო ფლოტში „წინდა მოსე“ შეარქვეს.

ეს რაკეტები მიწისზედა სამხრეთა განადგურების საიმედო საშუალება იყო, რომლებსაც მონაწილეობის დიდი ზარალი მათგან და იმედოვნულად, იმქვეყნად ბუერი მკვერეც გაისტუმრეს.

ამ რაკეტის მიზეზით 1967 წლის 29 თინის აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის დამრტყმელ ავიაციის CVA-59 Forrestal-ს მთლიან მხოლოდ ომის შემდგომ ვეღვაზე მასშტაბური ავარია შეემთხვა.

იმ დღეს ავიაციის ასაფრენ ბოლიცხე სასტარტოდ გაშვადებული F-4B Phantom II-ის ფრთის ქვეშ დაკიდებული რაკეტა Zuni-ის გასაშვები მექანიზმი არასანქცირებულად ამუშავდა.

„წინდა მოსე“ ჯერ იქვე მდგომ მუხლავურს დაეჯახა, შემდეგ ასაფრენ გემბანს მარჯვენა პორტიდან მარცხენისკენ გადაუფრინა, მოხვდა ასაფრენად გაშვადებული მთლიანად A-4E Skyhawk-ის (საბორტო №405) სწავით სავე ავს (400 გალიონი), გახვრიტა იგი და პორტს იქით, წყალში ჩავარდა.

უსაფრთხოების მექანიზმის წყალობით რაკეტის ქობინი არ აფეთქდა, მაგრამ Skyhawk-ის გახვრეტილი ავხიდან დაღვრილი ალმოდებული სწავი ასაფრენ გემბანზე გაიშალა და მუხლით თვითმფრინავის დაკიდებულ ავსებს მოედო. ეთარება იმანაც გაამძობარა, რომ ავიაციის იმ დროს დიდი სიჩქარე განვიდებარა (ამერიკული მონაცემებით 30 კვანის) და ამის გამო

ქარმა გემბანზე ხანძარი სწრაფად გაავრცელა.

ალმოდებულ Skyhawk-ის ბოლიცხე, ლეიტენანტ-კომანდერი ფრედ უაიციტმა, კაბინიდან ამოხტომა სასწავლებლებზედა მოასწრო, მაგრამ თითქმის იქვე პირველი აფეთქებული ავიაციის მსხვერპლი გახდა. მასთან ერთად დაიღუპა საგემბანო გუნდის რამდენიმე მუხლავური, რომლებიც ცეცხლის ჩაქრობას ცდილობდნენ.

იმ დროს ასაფრენად გაშვადებული Skyhawk-ის (საბორტო №416) შტურ-ფლოტი იღდა ახალგაზრდა ბილიტი, ლეიტენანტ-კომანდერი ჯონ მაკკინი, მომავალი სენატორი და აშშ-ის პრეზიდენტობის კანდიდატი. ბომბებისა და რაკეტების აფეთქებათა შუალედებში მან მოახერხა კაბინიდან ამოხტომა, გადარიბინა საკუთარი თვითმფრინავის ფეხუღავის ცხვირი, სწავეგასამართი მთლიან გემბანზე ჩახტა და სამშვიდობოს გასული ხანძრის ჩაქრობაში ჩაება.

მაღე აფეთქდა 1000-გონფანქანი ავიაციის და მაკკინის თვითმფრინავისგან ასაფრენ ბოლიცხე აღარაფერი დარჩა, ხოლო დაჯეგმულ გემბანზე უზარმაზარი ნახლუმი ნაპრალი დატოვა. იქვე ახლოს მყოფი საავარიო პარ-

1967 წლის
29 თვის
ხანძარი
Forrestal-ის
გემბანზე

ტიის მუხღვაურთაგან აფეთქებას მხოლოდ სამი გადაურჩა.

შემდეგ ერთმანეთის მიყოლებით 1000-გირავანქანი (454 კგ) და 500-გირავანქანი (227 კგ) ავიამობები აფეთქდნენ.

ტრაგედიის დასაწყისში ასაფრენ გემბანზე საწყვეით გამართული და საბრძოლო მასალით აღჭურვილი 27 თვითმფრინავი იყო. ვარდა ამისა, თქვენი სხვა თვითმფრინავების შესაბამისად აღუდგებლად მომზადებული ფიცრის ეკუთხებში ჩალაგებული რამდენიმე ტონა ავიამობები და რაკეტა.

ამ მომენტისთვის აღმოდებულ გემბანქვეშა კუბურებში მყოფი მუხღვაურები სასიკვდილო ხაფანგში გამოწყვედილი აღმოჩნდნენ. ტრაგედიის პირველივე წუთებში ეკიპაჟიდან 50 კაცი დაიღუპა.

ასაფრენ გემბანზე ხანძრის ჩაქრობის ჩაქრობის შემდეგ Forrestal-ის მძიმე ბრძოლიდან გამოსულს პეუდა.

ავიამობის ათი გემბანიდან ექვსმა სხვადასხვა ხარისხის დაზიანება მიიღო და შიდა სათავსოები ქარიშხლით განადგურებული ფორფაყის შერობებს პეუდა, ხოლო ასაფრენ გემბანზე აფეთქებებით გაჩენილი შვიდი ორმო დარჩა.

აშშ-ის სამხედრო-სახლავო ფლოტის საკომისიო კომისიის მონაცემებით ტრაგედიას 134 კაცი ემსხვერპლა, ხოლო 161 მუხღვაურსა და მფრინავს კრილობა ან დაშრობა ჰქონდა მიღებული.

საბოლოო ავიაციის რამდენიმე ათეული თვითმფრინავი გამოაკლდა. მათ შორის 21 მილიანად განადგურდა, საიდანაც შვიდი F-4B Phantom II, თერთმეტი A-4E Skyhawk-ი და სამი მხვერავი RA-5C Vigilant იყო.

მძიმედ დაზიანდა 43 თვითმფრინავი, ბევრი აღდგენას აღარც ექვემდებარებოდა.

თვითხილველია შეფასებით ციკლს ჩაქრობის შემდეგ Forrestal-ის მძიმე ბრძოლიდან გამოსულს პეუდა.

ავიამობის ათი გემბანიდან ექვსმა სხვადასხვა ხარისხის დაზიანება მიიღო და შიდა სათავსოები ქარიშხლით განადგურებული ფორფაყის შერობებს პეუდა, ხოლო ასაფრენ გემბანზე აფეთქებებით გაჩენილი შვიდი ორმო დარჩა.

აშშ-ის სამხედრო-სახლავო ფლოტის საკომისიო კომისიის მონაცემებით ტრაგედიას 134 კაცი ემსხვერპლა, ხოლო 161 მუხღვაურსა და მფრინავს კრილობა ან დაშრობა ჰქონდა მიღებული.

საბოლოო ავიაციის რამდენიმე ათეული თვითმფრინავი გამოაკლდა. მათ შორის 21 მილიანად განადგურდა, საიდანაც შვიდი F-4B Phantom II, თერთმეტი A-4E Skyhawk-ი და სამი მხვერავი RA-5C Vigilant იყო.

მძიმედ დაზიანდა 43 თვითმფრინავი, ბევრი აღდგენას აღარც ექვემდებარებოდა.

საქვითაღრმა კომისიამ უშუალოდ ხომალდისთვის მიყენებულ ზარალი 72 მლნ დოლარად (ავიამობის საერთო ღირებულების დაახლოებით მეროხედ) შეაფასა, ხოლო საერთო ზარალმა კი 135 მლნ დოლარი შეადგინა.

Forrestal-ის რეპორტი შვიდი თვე გაგრძელდა, მხოლოდ საფრენ გემბანის შეკეთებაზე 800 ტ ჯავშანფოლადი დაიხარჯა.

ამ და სხვა ტრაგედიათა მთავარი მიზეზი უმართავი საავიაციო რაკეტა Zuni, იგივე „წინდა მოსე“, რა თქმა უნდა, არაუცხა ვაიხსენა.

დაწერელებით ანალიზის გარეშეც ნათელი იყო, რომ Enterprise-ზე, Forrestal-სა და სხვა ავიამობებზე ტრაგედიას, ძირითადად, დიდი ხომალდების ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემების ორგანიზაციის არასაკმარისი ეფექტურობა განაპირობებდა.

პრობემის დასაძლევად ამერიკელებს მხოლოდ რამდენიმე თვე დასჭირდათ და 1967 წლის ბოლოს ავიამობების აღჭურვილობაში თვითმავლ მასზე დამონტაჟებული ახალი ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემა გამოიწონა, რომლის შექმნაჯგუფობაში შედის 180 კგ-იანი ჭურჭელი აღწამქრობი კალიუმის ბიკარბონატის (Purple-K) მშავალი ფხვნილი და 190 ლ-იანი ავიამობის პროცესორიანი ე. წ. მსუბუქი წყლი.

სისტემის გამოცდისას JP-5 (აშშ-ის სამხედრო-სახლავო ფლოტის რეაქტიული თვითმფრინავების საწყვეთის მარკა) ტიპის საავიაციო საწვავი 50 კგ მ-ზე იწვოდა და ახალი სისტემის გამოყენებით ცეცხლის ჩაქრობა 21 წამში მოხერხდა.

„ლიგა“
სამკურნალო გაერთიანება
სამსოკათოლოგია

- ვრცეციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სქესუალური დარღვევის მკურნალობა
- სქესუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თბილისი შვიდის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39
www.league.ge

ბათუმური „პოლგეზი“

დასასრული, დასაწყისი იხ.
„პრესნალი“ №2, 2013წ.

„ოულგების“ და სხვა წყალქვეშა, ფრთებიანი მცურავ საშუალებათა შექმნის მთავარი მისიუნი სატორსდო კატარალებზე პრინციპულად ახალი კონსტრუქციების გამოყენებით საქარისა და სახლეთაონო თვისებათა ამაღლების სურველი იყო.

ასეთი ექსპერამენტები გახული საუკუნის 40-იანი წლების მერე ნაწყარის მერე მსოფლიო ომის პერიოდის სამკითაო M-1236HC პროექტის სატორსდო კატარალებზე ნატარდა და შედეგიც კარგი იყო, მაგრამ საშედრო-სახლეთა ფლოტს არ აკმაყოფილებდა, წყალქვეშა ფრთებიან კატარალებზე ინტერესი გახლდა და 1955 წელს პროექტი დაიხურა.

სამკაეროდ, სამდინარო ფლოტის სამინისტრო დაინტერესდა და „ოულგების“ წარმოება დასობრევი ხასიათი მიძღო.

ბათუმში დაშინადებული „ოულგების“ ზუსტი რაოდენობის დადგენა ახლა მწყლია, საყარაულოდ, 1500-მდე იქნება, ზოლია პარტიის 8-10 კატარადა 1985 წელს დაშინადა და შვიი ზღვის ხანაბირთზე სამთავრობო აგარაკებს გადაეცა.

1961 წელს ქარხანა 70-ზე მეტ „ოულგის“ აწობდა, მისი არცთუ მერე ნაწილი სხვა ქვეყნებში იგზავნიხლდა.

საექსპორტო კატარალებს წითელი ხის გემზანი, ნატურალური ტყევის საყარალები ჰქონდა და შეტწილად შედგური ძრავე Volvo-Penta Aquamatic-ებით იყო აღჭურვილი.

ბათუმური „ოულგე“, როგორც აყარის სამრწყელი მოტორციალის სიმპლო, საბჭოთა პერიოდის საპარეკლიონისო და საშინაუნებრო დუნისტრაციებზე რეგულარულად მონაწილეობდა.

ზღვებე ზედინობის მოყვარულ დამსწრეებელთა შორის ერთბ პოპულარულ „ოულგებს“ მოვლდნულად აყხა-ხეთის 1992-93 წლების ომში საშედრო გამოყენება მოიქცინა.

1992 წლის აგვისტოს იმ დღეებში აყხაზებში სოხუმიდან მერე წყალ-წყეის სასეინრო და სატვითო გემები გაიფუნეს, მაგრამ დაბალი საქარისა და მანფრელობის გამო ამ მერევე საშუალებათა საბრძოლო დანიშნულებით გამოყენებას პერსპექტევა არ ჰქონდა.

ბეგრად საინტერესო წყალქვეშა ფრთებიანი, მაღალსაქარისანი სასეინრო „ოულგები“ და „ნეკა-2“-ები იყო, ომცა, ორვეს შესლედული ცურვის სიმორე და სწევის მარაგი ჰქონდა, მაგრამ საოქუდიო რაიონეც დიდი არ იყო, — სივრტეში დაახლოებით 30-50 მილის, ზოლი სეგანებში კი 10 მილის არ აღეტატებოდა.

სხედასხევა ორგანიზაციის საკურე-

ბაში მყოფი კატარალები დამსწრეებებს დასეინრებდნტ არ სამაშელო სამსაზურის განკარგულებებში იყენრ.

ორვე პროექტის კატარადა მაღალსაქარის აეთარებდა, მაგრამ ალუმინ-მგნეუმის შენდინობის ფურცლებით დაშინადებული ბათუმური „ოულგის“ კონაქი გამძლეობით ლინსერადულ მინაღლასტეკის „ნეკა-2“-ს სელონიდა, შესაბამისად, შექინეკურ დაშინებებს ეუქანისტრელი ცულად იტანდა.

სამაგეოროდ, „ნეკას“ წყალწეითი ძრევის სიმძლეობით, სანიფეაციო პირებებზე შესლედულებითა და სასარგებლო ტვითაშეშეობით უპირატესობა ჰქონდა.

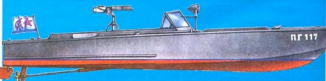
„ნეკების“ 235-ცხბილიანი დიხე-ლის ძრევები (3D20) „ოულგების“ ბრ-ზინზე მომუშევე კარხეატორიანი ძრე-ვებთან შედარებით უყური საიმელო იყო.

საყარაულოდ, აყხაზებს 10-მდე „ოულგე“ ჰქეფიდა და კატარალებს აპარალებდნტ

მერე მსოფლიო ომის წლებში საბჭოთა კეიმარში სასეინრო-ტურისტული ნახეგრად გლისტერის HK1-27-ის საფეუტელზე საბრძოლო დანიშნულებების ა-ზე მეტი ПГ-117 ტაბის საბრძოლო ნახეგრად გლისტერი ათეო და სამდინარო ფლოტებებს გადაეცა.

საბრძოლო ნახეგრად გლისტერების მოვლეობა იყო: მეკაემეირეობა, დახ-დევა, მდინარის სიღრმის გაზომევა, საპარტული სასაზურაი, დატვითილა გა-დაყენა ზომადებებდან, ფესანტის გადასხმა და სხე.

დუნაის ფლოტალიის შემდეგვრებობაში შეშეაული ნახეგრადგლისტერები 1945 წლის აბრილ-მაისში ბერლინის ოპერაციებში მონაწილეობდნტ.

„კოლა“ (პ. 343ME): წყალწივა — 1,846 ტ, ტვივობა — 1 წამყვანი და 5 მგზავრი, სიგრძე — 8,5 მ, სიქარე — 28-30 კანონი, ცურვის სიშორე — 100 მილამდე, ძრავა — 77 ცხ.ძალიდან 106 ცხ. ძალიამდე

თეინანკთა 57 მმ-იანი უპირთაი რაჯტების გამწევი ერთი მილით ან შუიღმილანი დოლით 7,62 მმ-იანი ნკტ-ს ან ნკ-ს ტაისი ტევიამტრეჯევისი და ნგ-7 ტაისი უნმარსატეორციით

„კოლაგის“ აუზაზეპი იფრებინჩნ სანაბირო ზოლის საცეცხლე დამუშეებისთვის, სადესანტო პატარა ჯგუფების განასახებლად, დესანტრების იმტირეპისთვის, ქაროული სამოქალაქო გემების დასაკავებლად, სადესანტო ზომადლების ეტორტრებისთვის, ზღვაზე საბეზო-სამშველო ოპერაციებში და სხვ.

აუზაზეპში წყალქვეშა ფრთებიანი კატარლები გამოიყენეს 1993 წლის მარტში სოხუმზე ცნობილი შტეტის დროს, ტამისი სადესანტო ოპერაციაში, სოხუმზე სექტემბრის შტეტისას და სხვ.

1993 წლის დასაწეისში სოხუმში 23-ე ბრავადის შუმადენილობაში სანაპირო დაცვის დევიზიონი ჩამოვლიდა, რომლის განკარგულებასაც „კოლაგის“ ტაისი 4 კატარა (№05, №06, №07, №08) იყო.

კატარლების ოთხკაცანი ეკიპაჟების განკარგულებში სტანდარტული

წყალქვეშა ფრთების სისტემაში ამოიბრება M-123ნიც პროექტის სატორპედო კატარაზე გაიარა

შეიარაღება — ორი 7,62 მმ-იანი ტევიამტრეჯევი ნკტ და ერთი ტანკსანაალ-მდელო ხელის უნმარსატეორცი ნგ-7 იყო. მუხედვად იმისა, რომ „კოლაგის“ სეროული წარმოება 28 წლის წინ დასრულდა, ახლაც კი კატარა ელექტრორობითა და მახასიათებლებით იმდენად გამოჩნეულია, რომ ინტერესს დღესაც არ კარგავს.

შესანიშნეო პიდროდინამიკა, წყალქვეშა ფრთების რეგულირების სრულ-

ყოფილი სისტემა, თანამდებრივ წინაშე მყოფი ძრულები მაღალი სიჩქარის (150 კმ/სთ) ცენამდე) ცურვის უნარი კატარას ზღვაზე გასეიარების უფექტურ სამუალებად წარმოიჩინეს.

ეთოზისატემა ისევ განაგრძობენ „კოლაგის“ შემორჩენილი კოპუსების განახლება-მოდერნიზაციას და წყალზე გასეიარება-დასეცების სამუალებად იფრებენ.

თეინანკთა ჩანახაბი

ეთოზისატემა მიერ განახლებული-მოდერნიზებული „კოლაგის“

მეზაღად ნეი

1769-1815

მეზაღად ნეი ნაოლაოროს სარდულას ზორის უხანძრის იყო. ჯარისკაცები მისი მამადაოლაოთ აღფრთოვანებული იყვნენ. ნაოლაოროს მას „გაგაიოთ ზორის უხანძრის“ ჯოროა.

1769 წლის 10 იანვარს ულხასის დანა ჯაროლოთი დონადო, მანასროს ოლხასი, 19 წლისა სხულდინე მინიშა დო უნსაროთა მ-6 ჰოლაოთ მინიშა. საბაროლოთ ნოთოლნა რანოლოლოთოროს ორგანიზოთი დო რანგოლოთი სანხაროლოთ სწოვადო ანოთა. 1800 წელს დონიშის მანასროს ორგანიზოთი მინიშა მანასროს ორგანიზოთი რიოთი ითინაშა რინის არგანიზოთი ორგანიზოთი მანასროს ორგანიზოთი.

ზინი ხანოთი

ჯარისკაცებში „წოთლოლო“ სხულ-ლო ჰქონდა გვარდნილი, ოდინდ არა წოთოროთისი, არამედ ფოთებადი ხანოთისი, გარო. 1802 წელს ნეი ჯარს შეეცაროთაოთ ნაროულეო. როდესაც ნაოლოლოთი იმპერატოროს გვირგვინი დიდო, ნეი ერთადერთი გენერალი იყო ორგანიზოთი, რომელსაც კარსი-კლემო ჰებოქოთა იმპეროთის მარშლის წოდებო უბოთა.

1805 წელს ნეი პირველად ახლდა ნაოლოლოთი ლაოლოთაოთ და 14 ოქტომბერს ელხინგვის ბრძოლაშიც მინიშა გამარჯვებო. დიდი წელილი მიუღეს 1806 წელს იენასიან პრუსიელიო და 1807 წელს ეილაუსა და ფრიდლანდში რუსო დამარცხებოში. 1808 წელს ნეი ესპანისა და პორტუგალიაში სამარშოლოდო გავაროთა. თვისი სიმამცე მან კიდევ ერთხელ დამარცხებო ამ კამპანიებში, მაგრამ სიფოქემ დიდი

უსამოქონებო მოუტანა, — 1811 წელს მინიშარადოლ მასენას წაწებო.

ნეი ნაოლოლოთის ბრძინებოთ გარო-ოხარს რუსოთი ლაოლოთიშოთის მოსამხალეობად. ბოროდინოთიან ბრძოლის შემდეგ ნეის მოსკოვის თვადის ტიტული მიენიშო. სმოლენსკოთი დარბოთი გოულეო არიერგარდს მოსკოვიდან უკან დახეცისა.

ნაოლოლოთის ბრძოლა 1813 წელსაც განაგრძო გერმანიის ტერიტორიაზე და კიდევ ორჯერ დიშოთა, მოკვმოთო შეტევაში კი აბოულა, საფრანგოთი დამარცხებოლო. მაგრამ, როდესაც 1815 წელს პარიზი დიეცო, ნეიმ მარშოლების წინამე დელეგატობო იკოსო და ნაოლოლოთის აუცილებელი გადიდობის საკითხი დიეცო.

მხაროთა შეცვლა

ნეიმ რუსტორებულ ბუბონ მონარქს, ლეო XVIII-ის აღიანისი პი-

მაროლოოთი

- 1769 დიდბადა 10 იანვარს ზაროლოთი, ელხასში.
- 1788 დონიშარად ბრიგადის გენეროლოთამედ; დიშოთა პირველად.
- 1800 გიხდა დიეციის გენერალი; მოქმდინდინოთიან გაიმარჯვებო.
- 1802 შეიშოთა შეეცაროთაოთ.
- 1804 იმპეროთის მარშალი გახდა.
- 1808 ელხინგვინიან ბრძოლა მოიგო, ამით ნაოლოლოთის სამხალეობა მისცო, აესტრიულ-რუსული არმიებო დიეცოთიშოთინა აუსტრიელიოთიან.
- 1807 გამარჯვებებო იენასიან, ეილაუსსა და ფრიდლანდიან.
- 1808 ელხინგვინის ჰერცოგი გახდა.
- 1808-11 ესპანისოთა და პორტუგალიაში იბრძოდა.
- 1812 იბრძოდა ბოროდინოთი. მოსკოვის თვადი გახდა. მოსკოვიდან უკან დახეცისას არიერგარდს ხელმძღვანელობდა.
- 1813 ნაოლოლოთის გადიდობა ურშია; ბურბონებს აღიანისი დამპირდა.
- 1815 იმარჯვებო ნაოლოლოთის ელხინგვინიან დამარცხების შემდეგ. იბრძოთის კატერელიოთიან. 7 დეკემბერს პარიზში ხიკედელი მიუსაღეს.

არ გამოგოვით!

8 თებერვალი

ღაპით აღმაშენებლის ხსენების დღე!

ნელინადმი ერთხელ
განსაკუთრებული ყმისი!

8-დან 15 თებერვალამდე

შეიძინეთ „გიგლუსის“ მალაჩიგბი

ყველა დროის საუკეთესო
ისტორიული რომანი -

ქონსტანტინე გამსახურდიანს „ღაპით აღმაშენებელი“

სრული ვერსია 8 ტომად

ახალ გამოცემაში შეხვლით
საბჭოთა ეპოქაში ყველაზე გიგანტური
ნიგბიდან ამოღებული მონაკეთები

გ ტომების
სამართალი უბი
48 ტარი
24 ტარი

1812 წელს მოსკოვიდან
უკან დახევის დროს
მარშალი ნეი ნაპოლეონის
არმიის არტილერიას შეიჯირობდა

ში გალით ჩამოეყვანო, მაგრამ მის
არმიამ ბურბონები სულაც არ იყვნენ
პოპულარული, ამიტომაც, როდესაც
ჯარისკაცები ნაპოლეონის სიზარულის
ყვინთი შეეგებნენ, მანაც აზრი შეიც-
ვალა და ყოფილი იმპერატორის მზა-
რეზე გადავიდა.

კატრბრახთან 1815 წლის 15 ივნისს
ნეიმ ვერ მოახერხა, ელინგტონისთვის
შეეშალა ზელი სამხედრო ძალების გა-
ერთიანებაში, ვატერლოოსთან მისმა
თავზე ხელაღებულმა და უწვევტმა შე-
ტრტვტმა ბრიტანულ ჯარებზე კავალერ-
რისი მთელი მარაგი შეაჩქიოტა მტერს,
რითაც ნაპოლეონის დამარცხებას შე-
უსული ზელი. გადმოცემით უკანასკნელი
შეტაკებისას მან შესხაბა: „სოფლით
და იბილა, როგორ ცვდება საფრანგუ-
თის მარშალი“.

მაგრამ მათელ ნეი ბრძოლაში სი-
ყვილს გამძებელი სახითა და ვატერ-
ხილი ხმლით ზელში გადაურჩა, მალე
სახელმწიფო დღაღატმა ბრალდებით
დააპატიმრეს და აწამეს. 1815 წლის 6
დეკემბერს კი ლუქსემბურგის ბაღში
დახურტეს.

გამავიი მხედარი

● 15 თქტომბერს ელინგენთან
ნეი თავის მცქესზე კორაუსს წარუ-

ღვა აესტრეიელთა 9 000-იანი არმიის
წინააღმდეგ, რათა უღმთან ნაპოლე-
ონისთვის აღეკამო მოხედრა აერიდე-
ბინა. ის პირადად ზელმძღვანელობდა
შეტევას საკენისო ხიდან, რომელიც
დაიკავა კიდეც, რის შემდეგაც დაბა-
რეზე მიიტანა იურიში. 32 000 აესტრო-
ული დანებდა. ორი თვის შემდეგ ნა-
პოლეონმა აესტრეიულ-რუსული ჯარი
დაამარცხა აესტრელიცითან, ამიტომ
ნეიმ ელინგენის პერტოვის წოდება
მიიღო.

● ნეიმ მოსკოვიდან უკან დახევა 10
000 ჯარისკაცით დაიწყო. გზელ არა-
ყვითი ბრძოლა გადაიტანა, კახკთა წი-
ნააღმდეგ კი საარტილერიო (100) ხელს
თავდ ზელმძღვანელობდა. იმ დროს
სათვის, როდესაც 1812 წლის 13 დეკემ-
ბერს, რუსეთიდან გასვლისას კოფონოს
ხიღს მიადგა, მას რამდენიმე ასეული
მეომარიდა შერტყნოდა. ნეიმ მუშკეტო
აღმართა და რიგითი ჯარისკაციით
წინა ხაზზე გვიდა საბრძოლველად.
როდესაც ჯარი მეორე მხარეს გვიდა,
ნეიმ მერედა გადაიარა ხიდი, როგორც
უკანასკნელმა ჯარისკაცმა, რომელ-
მაც რუსეთის მიწა დატოვა.

მოამზადა

ლევან იმასარიძემ

საგაბანო ავიაცია

გაგრძელება. დასწყისი იხ. „არხნალი“ N17-26, 2012 - N1-2, 2013

კორა

შორე მსოფლიო ომის დასრულებიდან შემოდგომის პერიოდში მხოლოდ 5 წელს გასტანა და ახალმა ომმა კორეის ნახევარკუნძულზე იფეთქა. 1950 წლის 27 თვისს აშშ-ის პრეზიდენტმა პარი ტრუმენმა სამხრეთ კორეის დასახმარებლად ავიაციისა და ფლოტის გამოყენების ბრძანება გასცა.

ომის დაწყებისას ამერიკულ ავიაციის რეზერვში ორი ძირითადი ტიპის თვითმფრინავები ბაზირებდნენ, — შორე მსოფლიო ომის ვეტერანი F4U Corsair-ები და უახლესი რეაქტიული F9F Panther-ები.

Corsair-ი ბომბებითა და უმართავი რაკეტებით იყო შეიარაღებული და ამორტყელ ამოკრატებში გამოიყენებოდა, ხოლო Panther-ი სერული წარმოების პირველი ამერიკული საფრანგო გამანადგურებელი იყო და ავიაციისთვის საერთაშორისო საავიაციო თვითმფრინავების კატეგორიაში შედიოდა.

ეს უკანასკნელი კორეის ნახევარკუნძულზე ავიაციის დასრულების ამოკრატებში ერთად უმართავი ქვეითი 127 მმ-იანი რაკეტის საღაბო წერტილებთან სამხრეთსაკენ ვეექტრულად ანადგურებდა.

ომის სწრაფ ვეგამზე საბოლოო დაკავშირება წესულ ამერიკულ სამხედრო თვითმფრინავების ჩრდილო კორეელთა საზენიტო ცეცხლი უფრო მეტ საფრთხეს უქმნიდა, ვიდრე გამანადგურებლები.

დავულებიდან დაბრუნებულ „პანტერას“ მფრინავს არანაკლებ რთული გამოცდა ელოდა. ზღვის საშუალო ფენისას ავიაციის გემბანის ცხვირსა და კაბის შორის რყევის ამპლიტუდებმა ხეობა 2-3 მ-ს აღწევდა, რის გამოც გემბანზე დაჯდომის მფრინავებთან დიდ ცოდნასა და ნებისყოფას მოითხოვდა.

კორეის ომში აშშ-ის საგემბანო ავიაციის პირველი დიდი დანაკარგი სწორედ გემბანზე დაჯდომისას მომხდარმა ავარიებმა განაპირობა და ერთ-ერთი ადგილი 1951 წლის ნოემბერში ეკონდა.

ავიაციის „მოდერნიზაცია“ F9F-ის დაჯდომისას მფრინავმა სამხედრო კავით აეროფინანსირების გავალი უფრ დაიჭირა, დიდი სიჩქარით ავარიული ბარბერი გაარღვია, წინ მდგომ თვითმფრინავების დაეჯება და მღერტი დარტყმით 3 მათგანი გემბანიდან გადაავლო. ვარსილმა ხანძარმა კიდევ 4 თვითმფრინავი განადგურა.

კორეის ცამე საბჭოური წარმოების MiG-15-ების გამოქმნით ვითარება მკვეთრად შეიცვალა. ამერიკული მფრინავები მასთან შეტყედრას უფრთხოვდნენ. საბჭოური გამანადგურებელი იმ დროისთვის საუკეთესო იყო თავის კლასში და საგემბანო F9F-ს ყველა საფრთხისთანავე პარამეტრით და შეიარაღებითა (MiG-15 — 1x37 მმ-იანი და 2x23 მმ-იანი ქვეთები, F9F — 4x20 მმ-იანი ქვეთები) გაბნობდა.

საბჭოურ გამანადგურებელთან შედარებით, საგემბანო „პანტერას“ მთავარი ამოცანა ავიაციის საერთაშორისო ალმდგო თვითმფრინავი და მფრინავებზე

ვის ბომბდამშენებთან ბრძოლა იყო. ამ ფაქტორმა განაპირობა მისი შედარებით მოკრასადებული სამხედრო შესაძლებლობები.

თვითმფრინავზე თავისი გველენა საგემბანო ბაზირებისა და გამოყენების სპეციფიკაციც იქონია. კორეისთვის დასავლეთ სექციონალური მასალები იყო გამოყენებული და ამის გამო „პანტერა“ MiG-ზე 900 კგ-ით მძიმე გამოვიდა.

შეუხედავად ამისა, F9F ისტორიაში პირველი მასობრივი წარმოების რეაქტიული საგემბანო გამანადგურებლის სახელით შევიდა და ის 1382 ვითმფრინავის ოდენობით არის გამოიყენებული.

საბოლოო მოქმედებებში მონაწილეობა 17-მა ამერიკელმა (აქედან 11 „ესექსის“ ტიპისა იყო), 4-მა ბრიტანელმა და ერთმა ავსტრალიურმა ავიაციის მდიონმა. ყველა მათგანი 77-ე რეაქტიული მფრინავთა იყო გაერთიანებული. ვაიმში 22 ავიაციისგან დაახლოებით 280 ათასი თვითმფრინავ-გაერენა შესრულდა, რაც ომის პერიოდში შესრულებული თვითმფრინავ-გაერენების 1/3-ია.

კორეის ომში რეაქტიული საგემბანო თვითმფრინავების მხოლოდ ამერიკული თვითმფრინავები იყენებდნენ. ბრიტანელებს და, მათ უბრუნ, ავსტრალიელებს, მფრინავ-მდგომ შორე მსოფლიო ომის დროინდელი მოდერნიზაციების გამანადგურებელი რეაქტივები იყენებდნენ.

ბრიტანეთის ფლოტს სერული რეაქტიული თვითმფრინავები 1951 წელს გადაეცა და ერთი წლის შემდეგ ისინი ავიაციისთვის განათვისეს, თუმცა Atta-

კორეის ომზე საქართველო
სამხედროების გარდა
Phanter-ები სახმელეთო
ობიექტებსაც ანადგურებდნენ

cer-ს (ქართულად „შუქვტი“) კორეის ომში არ მონაწილეობდა.

სახელგანთქმული Spitfire-ის შექმნილი ფორმა „სუპერ-ბარანი“ რეაქტიულ გამანადგურებელზე გუშობას 1946 წელს შეუდგა და სახმელეთო გამანადგურებლად შექმნილ Attacker-ზე (შეიარაღება ოთხი 20 მმ-იანი ქვეშები) სამხედრო-სადაერო ძალებში უარი თქვა, მაშინ შწარმოებლმა პროექტი ფლოტს შესთავაზა.

გამოცდისას გამოვლენილი მრავალი მიზეზის მიუხედავად, ფლოტი თვითმფრინავის შეიარაღებაში მიღებას მაინც დათანხმდა — აღტერნატიული პროექტი ბრატანელ კონსტრუქტორებს არ ჰქონდათ, ხოლო „კეი ომის“ პირობებში კი საეკონომიკურად უფრო ხარისხიანი თვითმფრინავები სასწრაფო შეიქცვლას საჭიროებდნენ.

Attacker-ის „სიციცხლე“ ხანმოკლე აღმოჩნდა, რეაქტიული ავიაციის დინამიური განვითარებისა კვლად თვითმფრინავი ძალი მოსიყვლა, 1954 წელს შეიარაღებულან მოიხსნა და თანამედროვე თვითმფრინავებით შეიცვალა. მისი „გადარჩენა“ ვერ გამანადგურებელ-ბომბდამშენის მოდიფიკაციამ (8 უპარათი რაკეტა, ორი 454 კგ-იანი ბომბი) შეძლო.

მკირე წელიწადი კორეის ომში საეკონომიკურ ბაზირების დამის „კორსარებ-მაკ“ შეიტანეს. მოქმედების რადიუსის გასაზრდელად F4U-5N-ები გეშანიდან სახმელეთო ავროდრომზე გადაიყვანეს, ამ ტიპის თვითმფრინავით კი ლეიტენანტი

ნანტუს გაი ბორდელიონმა დამის ბროზლებში 5 წრდილოკორეული თვითმფრინავი ჩამოაგდო და ფლოტიდან პირველი და ერთადერთი ასი გახდა.

ახალი თვითმფრინავები

ავიაშიდების წინაშე დასახული ამოცანების გაფართოებასთან ერთად, გაიზარდა გეშანზე ბაზირებადი თვითმფრინავების ტიპებიც.

ამერიკულ ავიამიდებზე AF Guardian-ის ტიპის თვითმფრინავებით დაკომპლექტებული წყალქვეშა ნავსაწინააღმდეგო ესკადრელები გაშლინდნენ. მოწინააღმდეგვის სუბმარინებთან საბრძოლველად ერთდროულად ორი თვითმფრინავის გამოყენება იყო საჭირო, რადგან ერთის მხოლოდ რადარი, მეთორეს კი შეიარაღება მიაქონდა.

ფორმა Grumman-ის S-2 Tracker-ი აშშ-ის საეკონომიკური ავიაციის პირველი

თვითმფრინავი იყო, რომელსაც წყალქვეშა ნავის აღმოჩენა-განადგურება დამოუკიდებლად შეეძლო. მას ორი ძრავი, სიღრმელო ბომბებისა და ტორპედოებისთვის განკუთვნილი ნაკვეთური, რადარი, მაგნიტომეტრი და ფრთის ქვეშ დამაგრებელი პროექტორი ჰქონდა. AJ-1 Savage-ს შუბლზე ის ყველაზე დიდ თვითმფრინავი იყო და მაქსიმალური ასაფრენი წონა 11860 კგ-ს აღწევდა.

ფლოტი ამ თვითმფრინავს 1976 წლამდე იყენებდა და იმდენად კარგი გამოდგა, რომ მის ბაზაზე რადიოელექტრონიული დანერგვის, შერჩევის რადარი (E-1 Tracer) და სატრანსპორტო (C-1 Trader) მოდიფიკაციები შეიქმნა. ხუდი კი აშშ-ში 1185, ხოლო კანადაში ლეიენბინი 99 ამ ტიპის თვითმფრინავი ავიო.

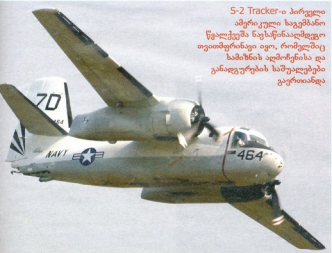
ავიაზონდების ვეოლუცია — ოპტიკური დაჯდოვის სისტემა

კიდევ ერთი ბრატანელ გამოგონება, რომლის გარეშე თანამედროვე ავიამიდის წარმოდგენა შეუძლებელია, გეშანზე დასავლეთი ოპტიკური სისტემა. ნიკოლას გულარდის გამოგონება, სარკულ შექტევიკური სისტემა პირველად ბრატანულ Illustrious-ზე 1954 წელს, ხოლო ამერიკულ ავიამიდებზე ერთი წლის შუბლზე გამოიხდა.

30-იან წლებში შდარებით ნელი თვითმფრინავები ავიამიდებზე შეტვილიად დამოუკიდებლად სხდებოდნენ, მაგრამ თვითმფრინავების გაბარატეებისა და სისქარის ზრდასთან ერთად გეშანზე დაჯდომისას მფრინავები განსაკუთრებით ქარსა თუ ცუდი ამინდში დახმარებას საჭიროებდნენ.

ამ მიზნით გეშანის პერსონალს მესვენაღე ოფიცერი დაეშატა. გეშანზე მყოფი ოფიცერი, რომელიც თაფდევ მფრინავი იყო, დასავლეთად გაშინადებული თვითმფრინავის პილოტს ხელ-

S-2 Tracker-ი პირველი ამერიკული საეკონომიკური წყალქვეშა ნავსაწინააღმდეგო თვითმფრინავი იყო, რომელშიც სამზინის აღმოჩენისა და განადგურების საშუალებები გაერთიანდა

ზღირ შემთხვევაში დაჯდომის უსაფრთხოება მესიგნალე ოფიცრის სწორად შერჩეულ რეჟიმზე იყო დამოკიდებული

აეიაშიდ „მარლ დე გოლის“ დასაჯდომი შექტეკნიკური სისტემა

მა დაჭერილი მანიშნებით სათანადო რჩევებს აძლევდა.

დამუშავებული ჯესტებით ოფიცერი მფრინავს ატვირინებდა, შეწველებინა ორ მოუქტებინა სინქარისთვის, როდის უნდა გამოეშვა შახი და დასაჯდომი კავი. ზღირად დაჯდომის უსაფრთხოება მესიგნალე ოფიცრის სწორად შერჩეულ რეჟიმზე იყო დამოკიდებული.

გუდსარდის გამოგონებამ გემზანზე დაჯდომი გააძარტე, სარკული შექტეკნიკური სისტემა გემზანის მარტეზინა ბორტზე განალაგეს. ის დიდი ამოზურ-

ცული ხარკისა და შქენე ნაორეებისგან შედგებოდა და მათი დახსარებით მფრინავი ზუსტად იკებდა, იმყოფებოდა ის გლისადზე ორ არა. კუთხურმა გემზანისა და გუდსარდის გამოგონებამ დაჯდომის სისუსტე იღწენად გაზარდა, რომ სამუხრუჭე გეარლები 12-დან 4-მდე შეამცირა.

გუქსლუარტაციის პროცესში სისტემა გაუმჯობესდა და მისი შემადგურლობიდან სარტე ამოიღეს. დღეს ამერიკულ აეიაშიდებზე IFOLS-ის სისტემა გამოყენებულია. ის ლურჯი, ყვითელი და

წითელი შუქსიგან შედგება. დაჯდომისას მფრინავი ვერტიკალურ ხაზზე ყვი-ფულ შუქს ზედებს, რომელიც პორინზონტალური ლურჯი შუქსის ხაზის ზემოთ (ორ დაჯდომის სიმაღლე დიდა) ან ქვე-მოთ (ორ სიმაღლე პატარაა) არის, ორ დამუქების სინქარე მაღალია, ცენტრალური ყვითელი შუქსი ქვეშ წითელი ნაორეები ინიტება. იდეალურ ვარიანტში ყვითელი შუქსი ლურჯიან ერთ ხაზზეა.

არსებობს დამატებითი სიგნალებიც. კრაზლ, ვერტიკალური ხაზის ორივე მხარეს არსებული წითელი ნაორეები დაჯდომის კრახლევან.

მოცემული სისტემა საკმაოდ სრულყოფილია. სერტეში თვითმფრინავის ადგილსამყოფელს ლაზერის სხეი განსაზღვრავს, რომელიც თვითმფრინავისა და აეიაშიდის მდებარეობის ცვლელების გათვალისწინებით შესაბამისი ფერების შუქს აქრობს ან ანთებს. IFOLS-თან ერთად ამერიკელები ვიზუალური დაჯდომის ოფიცრებს დღესაც იფრებენ. მათ ყველაზე გამოცდილი მფრინავებიდან არჩევენ. გემზანის კინოზე მყოფი ოფიცერი დაჯდომისას მფრინავს რჩევებს რადიოთი აძლევს.

ალშესახდომი ავზამიში

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

კორეის ოშიმ არც ერთი ბრიტანული რეაქტიული თვითმფრინავი არ მონაწილეობდა. ომცა ამერიკული F-86 Sabre და F9F Panther-ის და ასევე საბჭოური MiG-15-ის ძრავები ბრიტანული ნახაზებით იყო შექმნილი. ფოტოზე ბრიტანული საგემზანო Attacker-ია გამოსახული

ლევან სეფიანაძე

ცვივიდი, რომელიც არ გავიწყდება

ტყვილი ბერნარია. მაგრამ, შეუდარებლად ხაშინელი ტყვილიც მასხოს. ერთხელ ბაქოშიაბამ ბღის ხიდან სამოყვარდი და ორთუ ზლი მოიტტყე, ძალიან შტერი ბაქში რომ არ ვყოფილიყვი, მაგამო მობრლი ზელვით ხომ არ დავციკობდი მიწზე? მელია სამი კვირა მტკიოდა ზლები. გამაყუწუნელმაც კი არ მამუელა. შურე, უკვე სტუდენტი ვიყვი, როცა სამხრხაოში ხის დიდი შორი დამეცა თუზუ და ტყვიელმა გონება დამიბნელა, მაგრამ ის ტყვიელი სულ სხვა იყო...

სოსიტალში თვილი გავახილუ თუ არა, ფუხის ისეთი ხაშინელი ტყვიელი ვაგრძენი, მივხედი, ძალიან ცუდად იყო ჩემი საქმე. ჩემს თვალის გახელას ექიშები ტამით შუბდენენ. „გადარჩა, ბიჭო, გადარჩაო“, – ვიბრძოდა ერთი თითხალათიანი დედაბერი და გასარბული ქუტუბოდა მელორტ ლურჯხალათიან კაცს. მერე და მერე გამახსენდა ვველა-ყვრო.

უკან როცა ვიხედოდა, ზედ ნიქოზის სასაფლაოს ბრძოში მარტოცხე. არ ვიცი, რა მომხდებოდა, ქუჩების ნამსხვრევი იყო თუ ტყვია, მაგრამ კარვად მასხოსე, როცა დავეცი, რამდენიმე შტერი კიდევ ვიბოჯე და გზისხიარას ჩამომდინარე რუმევი მიუხიხიდი. შურე ისევე ჩამობნელდა, როგორც მამინ, სამხრხაოში.

მოკლდე, გადვირჩი! ბაქოშიბიდან მპულდა ქართული ფოლკო „შეწყვეტოლი ხილდარი“. ხომ გახსოვთ ეს ფოლკო? სლოვაკი მასწავლებელი მსოფლიო ომის დროს ფუხის რომ დაკარგავს და სოხუმელ შუქვარებულ გოგონას რომ ემიკაბოდა, უფჯოლ რომ დაიმნახეს, კიდევ აღარ ჩამთვლისო. სულ მზარედა, როცა ამ ფოლკოს ვისხენებდი.

სოდა, თვლი რომ გვახილუ, როგორც ამ ფოლკოშია, მეც პირველად ზელ-ფუხი ავიმობრევი. მარცხნა ფუხი რომ აუწიე, ისეთი ტყვიელი ვაგრძენი, კინაღამ ისევ დამიბნელდა თვლი. მაგრამ რომ აუწიე, ისე გამახარდა, ტყვიელმაც კი ვერ დამძალა. საბედნიეროდ, ზელვებაც ვამობრევი, ფუხებსაც, კისერიც აქეთ-იქით გადავიწიე და შურედა ვეითუ ვქიშებს ჩემი აბჯავი.

თურმე ბიჭებს ნიქოზის სასაფლაოდან „კიკაპამდე“ ნახევარი კილომეტრი ზურგიით ეუტარებოვარ შურე დამდეს საბარგულზე და ვგრევი თბილისში გამაქანეს. ეს ვველაფერი, რა თქმა უნდა, არ მახსოვდა. მხოლოდ ოპერაციის დროს გამიხელა თვლი ერთი წუთით და ვქიშებს ვგრევი მიუღისნებოვარ მრავლისმქმედლ ნარკოზით.

სამ დღეში ტყვიელმა საერთოდ გამაარა. ფუხის ძვალი მქონდა გადამსხვრეული, მაგრამ ამ ჩემი ტკბოლი ექიმების შუქვითი კოჭლობა არ მეშუქვებოდა. ერთი ის იყო, სულ ვიხეწვებოდა – რადიო ან ტელევიზორი ჩამიბრთო-შეთო, მაგრამ არც ერთი მადინსეს და არც – შურე. ჩემი ბიჭების არაფერი ვიცოდი. სულ იმაზე ვფიქრობოდი, ვინ სად იფუნენ და სად შეიძლებოდა ყოფილიყვნენ.

ჯერ ჩემი და მოვიდა, მერე მამამე. ჩემმა დამ ცოტა წურტარა კიდეც, მაგრამ ომის აბები იმთავც არ მოთხრეს. აღბათ ვგრევი ექიმებმა გააფრთხილეს, არ ანერეკოვლობა. გადამბრუნება-გადმობრუნების უფლება ექიმებმა თვიდა დანდე არ მომიცეს. არც რეაბილიციიდან გამომწერეს, რადგან ზედვიდინენ, მაღლაბმა უფრო „ავუშდებო ფრთებს“. ვიწვეუ პირაღმა და ვიბოძებოდი ვვე-

ლაფერზე. ბოლოს, ისევე იმ მოზუეც ქეთანს შუქვიოდუ და ახალი გაზუთი ამომილო თვექემ. ამის გამო შუადლება სამსახურდინაც კი ვაუგლოთ. მაგრამ რას ვაუგლოთ ამ ჩვენს გულვითოლ ბეზობებს...

ქართული გაზუთის პირველ გვერდზე აფუთქებული რუსული ტანკი ჭატა და წერდა: „ომი დამთოვდა, მშვიდობის არ ვუქმინა!“ მამინ გვიეცი, რომ ჩვენს ჯარს არა მხოლოდ ცხინვალის რეგიონი, გორი და სერკიეც კი დაეგრევიან და ჩვენს ბაზებს რუსები ანგრევენ და სობდნენ ვველაფერს. გაზუთის მუხამე ვვერდზე რეპორტაჟი წერდა, სადაც თამარამენელი ვვლები ჰყვიბდნენ, ჩვენს სოფელში მტრმა ვველა სახელი გადამწე და ახლა თბილისის საბავშუო ბაღებში ვცხოვრობოთ. ახალგორსა და კოდორშიც რომ რუსები შუსულივვენ, პირველად მამინ გვიეცი. კი ვინერვიუებ, მაგრამ ისე არა, ექიმებს რომ ემიხილიდათ მერე ეს ნაწუქარი გაზუთი ამოვიდე ისევ ბაღისის ქვეშ და ვველაფერი ზელახლა გამახსენდა.

წინ ჩემი მათორი მიდიოდა. უკან ზახა, მე და ქუთაისელი გუჯა მივეწვობოდი გუჯა შურესზოდა, არ მუჯრა, ცხინვალში რომ ვართო. ახე შუგონა, ამ ქალაქს ვრასოდეს ენახავდიო. ორმა ჩვენმა „კობრამ“ წინ ვადავისწრო და ათხრალ-დათხრილი ვზიდან ერთ-ერთი ვიწრო ქუჩამე გადაუხვია. სროლის ხმა უკვე შორიდან ისმოდა. ქალაქს ნელ-ნელა ჩემი ბიჭები აკვივებდნენ. შურისების დიდი ნაწილი ისე იყო ჩამონგრეული-ნამწყველები, კაცი ვერ მეხეჯდებოდა, იმავეც იყო ვგრე თუ ომის დროს ჩამოინგრა (მერე ვავარკვიე, რომ

რატვის ცნობილი მიწისძვრის დროს ცხინვალში ბერი სახლი დაინგრა, მაგრამ მაშინ საქართველოს ზღვარსა და ცხინვალის აღმადგენელ არაფერი გაუკეთებია). ჩემი იბრადი ვერ იხვე ცხელი იყო. კოკოთის ხაზი სანამ სანგრედიანს ამოხეობდა და ჯვრისა-სანგრედიანს გაიქცეოდა. კიი მავარი წინააღმდეგობა გააგრძელეს. ახლა კი უკვე ცხინვალის მიგრაციულ-მოღრეცილ ქუჩებში მივდივართ...

გზად ძელი, ლურჯი რკინის სა-ვაჭროა ვიხიური შემოგვხვდა. 90-იან წლებში ასეთი ვიხურებიანი მოღვაწე საქართველო იყო მოაქვნილი. ვიხურში კანკეტები, სივარტე და ასეთი რამები იქნა. ზანამ ავტომატი მოიხსნა, ვიხურის ფუნჯარის კონდახით შეაქატირე და საკეთილებს მაინც ავიღებდი. მათთან უკან მოსხვდა და კონდახი-მარჯველები ზანა რომ დაინახა, გინებთ მოგვარდა, შემოსდა ბრძანება, ჩაიღობაშობის გამკეთებლის მავრად დაერხეთო. ზანაკ კუდაპოტუბული ძალით მოსცილდა ვიხურს და კარ-ვად გაუგებ რომ ჩაილაპარაკა: „გამომი-ვად წინადანი!“

ძელი ჭადრების ხეყანთან, შენი-ბის მარში, სპერვანბის ბიჭები დღე-ნაწუხ ერთი სანგრედიან ბიჭი ზღვში დაჭრილიყო და ნაცუცქელები ექიმის მოსვლაში ზღვს უხევედნენ. სანგრედიან უწინადა მან სტეკიდა ზღვა და ტუჭებს ისე მანჭებდა, მუხვიდი, წამო-ყრფის ცოტად აკლდა. მავრამ კი გამძლე ბიჭი ჩანდა და თითქმის ვივარულად. იქვე გვერდით ძელი, საბჭოთა კვირის დროინდელი რესტორანი იყო ავარქნილი რუსული წარწერით „რესტორან“, რომლის ამრადან პირველი სამი ასო, ალბათ, ფერადი დიფონების მითხვებებს მოგვარათ რესტორანს კარო ბოლომდე იყო გამოტყურონი. მათარი სპერვანბლებს ესაუბრებოდა და ჩემთვის არ ეცაღა. მიც დრო ვიხელო და რესტორანს გამოვლებულ კარში შევედი.

თბილისში ძელი და მიქველდელი რესტორნების შტრა კა მინახავს, მაგრამ ის მაინც განსაკუთრებული იყო. ავვისტო იყო და დარბაზში ისეთი ბუ-ლი იდგა, შუკელას ცოტა წყვიბანა-ცე კიდევ. მაგადებზე იყო გამოტყურონი გადასაფრებლები ეყარა, ჭერზე კი ლეგირდროლი დიდი საბჭოური ვერტიკალური ეკიდა, რომელიც ჩემ-და გახაკორად ვაი-ვაგლახით, მავრამ მაინც ტრიალებდა. მასხვიც, ბაგუი-ბოდან მიკვირდა ასეთი ვერტიკალტორების არსებობის აზრი. ავკლისის ერთ-

ერთ სახინკლებში ასეთ ვერტიკალტორზე მივდი მიუხედავ კი მინახავს. აბა, ავვისტოს ზეტრში ადამიანი როგორ უნდა გაავრდოს მსგავსი უცნაურმა და-ნადგარმა?

ამკარა იყო, რომ ცხინვალის რესტორანში ქალაქში წვეწის შესვლამდე მუშაობდა, რადგან წყნინანი საქმლის მძაფრი სენი ტრიალებდა. ასეთი სენი მხოლოდ იმ წინანების აქეთ სამი და ხშირად შტეტი დღე რომ ინახავენ ქაბში. დღეობზე ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ... არავინ გამოძხვდა. არც გამქვირებია. რომელიც ეკუთამყოფილი დახლოდარი დარწებოდა იმ ბაგებუბში რესტორანში? ძელი წყნინების სენმა და ხულის შემხუთელმა სიცქემ თეთის ჭა და სასწრაფოდ გამოეკარდა გარე.

ცენტრალურ ქუჩაზე ჩვენი წაწილის ბიჭები მოიღონდნენ. ამბებულ შემგას თეთი ქონდა შტეველი. მითხრა, ზე-მით ვორაგზე დავგორდო და ქვებს მივე-ხოთქეთო. თბილისელ აღიკას თ ზღვში უზარმაზარი არტანი ვჭირა და ახრამუ-ნებდა. ალბათ, სადღეც ახლოს ბაღში გადაწყვედა და შავის დიდი შავის ამ-ბავი რომ ვიციოდ, ჭამის ასეთ შანსს ზელიდან არ გაუშვებდა.

ბიჭები კარგ ხასიათზე იყვნენ. სარქისა რაღაც სომხურ ხილვარას მღეროდა და ბიჭები დასცილიდნენ, შერე იტყვის, ცხინვალში ეყვალზე ადრე სომხებმა ვიძღვრეთო. ჩვენი ვივარაი სარქისა არ იმწვედა და მაინც უპირადა თეთისას.

ცხინვალის ცაზე რუსული მოა-ვრებები რომ გამოწნდნენ, პირული, რაც მომიფიქრდა, გზისპირის თხრელში წაწილა იყო. ბომბები ხელ ახლოს ჩამოვყვდა და მთხვდით რომ არ გა-მარტოდა იმედი და ომში რუსებზე ჩართუბენ. თეთი რომ ავწენ, გვერდით ზანა იწავა. ის წეზე უარსება იყო შემ-ხებულა, მათარი არსად ჩანსო. - მითხრა. ჩვენი ბიჭები უკვე უკან იხედნენ. შირინად დიდი ბათქაშოთი თბილდა. მტერი ზღაზღა უტედა ცხინვალს. ნიქობამდე ფიქტი ვიარყო სასაფლაოზე წვეწი ბიჭები იფერენ გამკერებული და ჩვეწი მათთან ურად ჩაწეწით თხრელში. ორმა რუსულმა მოივარემ წვეწის თხვებზე გადაიფინა და შუა სოფელში ჩავარეს ბომბები. ქართული ვარი კულა-ქალა ტოვებდა ცხინვალს. ნიქობიცი თინდათი იფიქროდა ხალხისაკან.

ჩვეწი ავკართი გუდა-ნადიდა და და-ვიწყეთ სასაფლაოს გორაკიდან ჩამოს-ვლა. მაშინ ჩამოატარეს ჩვენი მათარი. ქუჩების ნამხრევეთი თვალში უკანდა მოხვედრალი. ბიჭები ამბობდნენ, ჯა-დარება, მავრამ, ალბათ, ეღარა დამა-

ბავსო. აი, სწორედ მაშინ მოხედა, ტე-ვია ფიქსი. არ მკვირნა, ფიქსი მიკვირეს ასეთი ვაშრებდა თუ შეწეწი. მავრამ გადატეხილი ძელის ამბავი ხომ იცით... სამხინკლესაზე მეტია!..

- დღეს პალატაში გადავიყვირო - მეუბნება ექიმი და ხედვს, რომ სხა-რულს ძლევის ვიძლევი.

- ახლავე გამომიყვირო ბარეცო.
- სადამოდ უნდა მოითინო. მერე შენი ნახეხებზეც მივლენ და და-გაღვება საშველი.

- ძან შუკანობი ვვლდა სო?
- ისხილიცან რომ არ დაიცადე, გამამართლა, თორემ ფიქსი გამო ამხე-ლა კაცს კა მოგკლავდა.

- ექიმო, გეტყვინებთ, ახლავე გა-დამიყვირო პალატაში რა? შევლონი, კაცო. დავმუხვებდი აქ.
- რა ვიუბრ რამე ხარ, ალბათ, სისხლს უშობობდი შენს ოფიცერებს...

მა, როგორ არის ჩემი საზოგადოებაში. ბაზარია ნებაზე?

პალატაში დიდი ტელევიზორი და-ბედა. მამაწემს საღამოს მაგურად, ტე-ლევზორის ჩართვა ვიხევე. როგორც იქნა, მაღარც ტელევიზორი! სანო-ფორმაციო ვადეკემა ვადავლი და სა-მანაბლოდან დღენიღებს ამეწეხდნენ. გული დავკეთეტიქობდა კაცს. შერე ამ-ვეწეს, რუსი ჯარისკაცები გორში რომ იდგნენ და ერთი ქათვლით ეურნაღის-ცო ჩნავალს რომ უტრიალებდა რუს ჯარისკაცს ცხვირწინ. ეს საინად წა-მოიღეთ. სხვა ამწე ხილვარა ვადიო-და. აკამაზეობა, აუხაზეთო, შენი, შავი ზღვაო, თფორი სანატორია“ - ზღვის-პირას მდებარე მდურდა ათასკრემ-წამსული გოგო და თან მინქანას მთ-ვეკლედდა ასეკლდთან გზაზე. ძალიან ვუბრახებდი. ისე ძალიან, რომ მამაწემს დამწვიდებდა დამჭირდა.

ეს ობია თუ რა ვანდაბა, კაცო. ძელი სოფელში ავარეს, ბიჭები და-ხოცეს. ეხენი კიდევ „თფორი სანატორი-ცე“ მისტორიან. სანატორიუმები მო-წინარათ ბიჭებს... მერე ტელევიზორში ჩვენი მათარი ამეწენ. საყავამყოფოში იწავა და ცალ თვალზე თფორი სახე-ვი ქონდა აკრული. „ძალია უფროსი“ კულა-ცხიბობდა რადაცას და მხარზე ხელს ურტყამდა. შენნაირ ვაეკაცებზე დგას ეს ეკუთნათი.

ხომ გეტყვინებთ, ბავშობიდან ბე-ერი რამ მტყენია და ბევრჯერ მტყენია, მავრამ ის ტყეული სულ სხვა იყო. ასეთი ტყეული არაზიღენ გავიწყდა. თუ დავეწეწეებდა და სიციფ ხვეუ მანდ მოყრებდა.

შუშის როლი უნდა ვეცნო, რომელსაც პლანეტის ნებისმიერი წერტილის დახვეწა და ინფორმაციის მოპოვება შეუძლებოდა.

ამისთვის „ურალი“ აღჭურვილი იყო იმ დროისთვის თანამედროვე საბჭოთა რადიოელექტრონული აპარატურით, თუმცა იმის გამო, რომ საბჭოთა წარმოების რადიოელექტრონიკა დიდი ვაბარტებით გამოირჩეოდა, თავად ხომალდიც უზარმაზარი გამოვიდა და სივრცით ავიაციისთვის კი უტოლდებოდა.

„ურალის“ ძირითად „შეარაღებას“ წარმოადგენდა თვითღვალის სახომალდო სისტემა „კორალი“, რომელშიც რადიოთანბრები იყო შედიოდა რადიოელექტრონული კომპლექსი, რომლებსაც 1500 კმ-ის რადიუსში შეუძლიათ დაეუქიანებინათ რადიოელექტრონული გამოსხივება და ჩაქურათ ის. მოპოვებული ინფორმაციის თანამედროვე გადამამუშავებლად „ურალიზე“ დამონტაჟებული იყო რამდენიმე ელექტროგამომედიველი მანქანა, მათ შორის „აღაბუზის“ ტიპის, რომელიც იმ პერიოდში საბჭოთა კავშირში ყველაზე სწრაფად მოქმედ კომპიუტერად ითვლებოდა. დღევანდელი გადასახედიან საბჭოთა სუპერკომპიუტერია „აღაბუზის“ პირველი ვარიანტი მართლაც რომ არსებულა მონახის, რადგან მისი პროცესორები მიუღო ითახის იკვებდნენ და წამში მხოლოდ 12 მლნ ოპერაციას თუ ასრულებდნენ.

სადანვერუო კომპლექსში შედიოდა გეიგერ-ფორთაპარატი, რომლის ობიექტის დაამტერი 1,5 მ-ს შეადგენდა! ალბათ ამ ფორთაპარატი სტრატეგიული ამერიკული რაკეტები დეტალურად უნდა გადაეღოთ.

„ურალის“ მშენებლობა 1981 წელს დაიწყო, 1983 წელს წყალში ჩაუშვეს, ხოლო 1989 წელს შეარაღებამო მიიღეს. მას მთლიანად საბორტო ნომერი CCB-33, რაც ოფიციალურად აღნიშნავდა, რომ ის კავშირგაბმულობის გეში გახლდათ.

საბჭოთა კავშირის სახელგანთ-სახელაო ძალების შეარაღებამო მიღებისთანავე „ურალი“ ბალტიის ზღვაში გეზდა და 59 დღე იცურა თავისი მუდმივი ბაზირების ადგილისკენ — წყნარი ოკეანისკენ. გადიცურების პერიოდში ხომალდზე მყოფი სახელგანთ და საოქალაქო სპეციალისტები რადიოელექტრონული დახვეწების სისტემის ელემენტების გამოცდას აწარმოებდნენ. მათ შუქლეს დაუექიანებინათ აშშ-ის მიერ ორი სადახვეწერო თანამგზავნი-

სა და მრავალჯერადი გამომცემების კოსმოსური ხომალდების „გაქცევის“ გაშუქება. თუმცა რადიოელექტრონული აპარატურა ხშირ-ხშირად გამოდიოდა მწყობრიდან, რაც მუდმივი თვითღვალის საშუალებას არ იძლეოდა.

ამასთან, აღმოჩნდა, რომ „ურალიზე“ ევრც ერთმა ვერთანამ ვერ გადლო რეორც წესი, ვერთხები თითქმის ნებისმიერ გეზზე არიან, მაგრამ „ურალის“ რადიოელექტრონულ აპარატურას იმხელა გამოსხეგდა ქვიშა, რომ ვერთხებამ ოცენაში გადახტომა ამერიკისკენ.

გადახვლებისას „ურალიმ“ მოაქცერო ვერტანამის პორტ კაბრანში ლუხისკეცებაც, სადღე იმ დროს საბჭოთა სახელგანთ-სახელაო ბაზა ფუნქციონირებდა. კაბრანის შემდეგ „ურალი“ წყნარი ოკეანის ფლოტის ტახიოკანისკენ სახელგანთ ბაზასთან ღია რეიფედ დაღვა, რადგან მისი მუდმივი მიცქრის პორტში არ არსებობდა იმხელა სივრცის პარსი, რომელსაც მიდგომას შეუძლებდა 265 მ-იანი „ურალი“.

საბჭოთა „ურალის“ მხოლოდ ოცენებში გამოჩენის პერსპექტივამ ძალზე შეამწოთა ამერიკელები, რომლებსაც განსაკუთრებით აინტერესებდათ თუ რა ტიპისა და სიმძლავრის რადიოელექტრონიკით იმდებოდა „ურალის“ ცხვირში დამონტაჟებულ თვირ გეში-ბათში.

ამერიკელებმა მოახერხეს იმის გარკვევა, რომ უზარმაზარ „ურალიზე“ შეიძლება ატომური რეაქტორი მდგარიყო, რომლის ენერჯია აუცილებელი იქნებოდა ურაცხვი რადიოელექტრონული აპარატურისა და მათი გამარაღებელი სისტემების ელექტროენერჯით მოსამარაგებლად. როგორც უკვე ვთქვამო, „ურალიზე“ მონტაჟი იყო ატომური რეაქტორი, თანაც ორი, თითოეული 171 შეგავატი სიმძლავრის. თუმცა უცხო პორტებში შეუხლის წინ მიმღებ ქვეყანას პროტესტი რომ არ გამოეოქცეო ატომურსაფრთხიანი ხომალდის მახელგანთ გამო, ატომურ რეაქტორებს ამერებდნენ, ხომალდი კი სულას ორი დამატებითი ორთქლის-მრავიანი ძაღური დანადგარით ატვირთებოდა.

ატომური და ორთქლის ძაღური დანადგარების საერთო სიმძლავრე 66 500 ცხ. ძ-ის აღწევდა, რაც საქმარის იყო მაქსიმალური 36500 ტონა წყალ-წყვის „ურალის“ 21 კვანძზე (40 კმ/სთ) შერე განვიდარებისა.

„ურალი“ იმთავი გამოირჩეოდა სხვა ხომალდებისგან, რომ მუდმივი

სტრატეგიული ამერიკული რაკეტები „ურალიდან“ 1,5 მ დამეტრის მქონე ობიექტებიანი ფორთაპარატიდან უნდა გადაეღოთ.

AK-176M

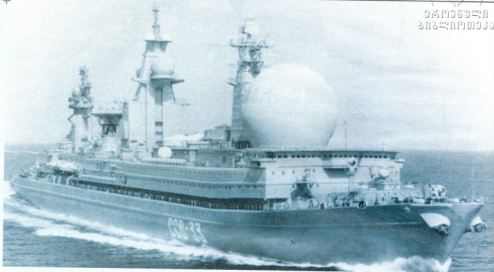
ორგრაფიული დაფერდება ჰქონდა მარცხენა ბორტის მხარეს, რაც გამოწვეული იყო კონსტრუქციის თავისებურებით.

სამკუთა კაუზარის დაშლის შემდეგ წასვლამ მსოფლიოში ყველაზე დიდ სადაზვერუო ზომადზე უარყოფითად იმოქმედა. პირადი შემადგენლობა წელ-წელ ტოვებდა „ურალს“. 1990 წელს ზომადზე გაქონილი ხანძრის შედეგად მწუბარიდან გამოვიდა კინოზე განთავსებული ორიოთხის ქვაბი და ელექტროენერჯიას

მიუხედავად იმისა, რომ „ურალის“ ძირითადი დანიშნულება სადაზვერუო საქმიანობა გახლდათ ის მაინც იყო შეიარაღებული თავდაცვის მიზნით მის ბორტზე დამონტაჟებული იყო AK-176M-ის ტიპის ორი 76 მმ-იანი საარტილერიო დანადგარი, ოთხი ექვსსულაიანი საზენიტო AK-630 და ორი ორსულაიანი 12,7 მმ კალიბრის ტვიამფრქვევი. გარდა ამისა, გემზე იფუნქციონირებდა გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებით შეიარაღებული შეზენიტებიც. მსოფლიოში უდიდეს სადაზვერუო ზომადს წყალქვეშა დიფერანტიისგან სპეციალური სიღრმული ბომბების მხროლელი ოთხი დანადგარი იცავდა. ვიეტნამის პორტ კომანდოში დგომისას „ურალის“ ეკიპაჟს მოეჩვენა, რომ მათ ზუსაიდუმლო ზომადის ძირს წყალქვეშა დიფერანტი მიუახლოვდა და ერთი ასეთი სიღრმული ბომბი ესროლეს. აფეთქების შემდეგ წელის ზედაპირზე მოზრდილი კუ ამოტყუტდა.

AK-630

265 მ სიგრძისა და 30 მ სიგანის „ურალი“ სიმაღლით 28-სართულიან სახლს უტოლდებოდა. მისი ეკიპაჟი მზვერავებთან ერთად 923 კაცს შეადგენდა. ზომილი გათივლილი იყო 180-დღე-ღამიან ავტონომიურ ცურვაზე. „ურალის“ უკანა ნაწილში მწყობრილი იყო ანგარი, რომელშიც Ka-32 ტიპის შეუღლებურნი იდგა. შეუღლებურნის ასაფრენ-დასაფრენად სპეციალური მოედანი იყო განთავსებული

მხოლოდ ცხვირის ქვაბი გამოიშუა-
ვებდა. ერთ წელში ეს ქვაბიც გაუქცა
და ზომილდს დანს მხოლოდ აერაული
დინულგერატორები აწეიდნენ, რად-
გან „ურალი“ ნაბირიდან მოსორებით
იდგა და ელემტროკაბული არ მიუყვა-
ნით ზომილდამდე, ხოლო ატომური
რეაქტორები გაჩერებული იყო.
იმვე 1990 წელს იმ უბეში, სად-
აც „ურალი“ იდგა, საბჭოთა კავშირ-
ის წინარი ოკეანის ფლოტის მთავარი
საარტილერიო არსენალი აფეთქდა.

აფეთქებული ჭურვებისა და რაკეტების
ნაშხერეგები მთელ პორტში დაფერ-
ნედნენ და ნაბირიდან ორიოდ კმ-ში
მოდრეფე „ურალსაც“ შეიძლებოდა
მისწვდომიდნენ. ასე რომ მომხდარი-
ყო და „ურალზე“ დიდი ხანძარი გაჩე-
ნილიყო, მათი ატომური რეაქტორები
უდიდეს საფრთხეს გაუჩნდნენ მთელ
იმ მხარეს, საბენიეროდ, ეკიპაჟის მო-
ახერხა უზარმაზარი წვალწევის ხი-
მალდის გარიდება ნაშხერეგების წე-
მისგან.

1991 წლის შემოდგომაზე ძლიერმა
შტორმმა „ურალი“ მოსწვევითა ლე-
ზბიდან და დაა ზღვაში გაიტანა. ზო-
მალდზე არ მუშაობდა ძრავები და მის
ეკიპაჟს არ შეეძლო სამანერო ოპერა-
ციების ჩატარება. ტალღებს მინდო-
ბლი უზარმაზარი ხომალდი ასიოდ
შეტრში მიუახლოდა კლდეან ნაპირს
და აუცილებლად დაიშხეროდა, თემ-
ცა ეკიპაჟს ბედმა გაუღიმა და გადარ-
ჩა.

ამ-ის სარაკტო პოლიგონების ოკ-
უნებებიდან დასაზერევად შექმნილი
უდიდესი ზომილი შემდგომ წლებში
ოფიცერთა მცურავ საფრთხე სეცხე-
რებლად გადაიქცა, რადგან მოსკოში
არავის სცხელოდა სეკურეაშუში ხი-
მალდისთვის.

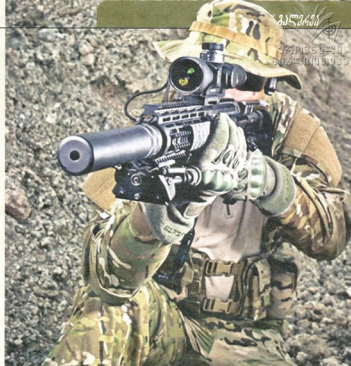
2001 წელს „ურალი“, ისევე რო-
გორც ატომურბრეიანი სარაკტო კრ-
ვისური „ურუნე“, ერთად დააჯერეს.
2008 წელს კი ჩატარებულ იქნა ტენ-
დერი „ურალის“ უტილისაციასე. ორი
წლის შემდეგ დაიწყო „ურალის“ უტ-
ილისაცია, ხოლო მისი ატომური რე-
აქტორებისა და ზოგიერთი სხვა მწყ-
ობილობის გამოყენებას ატომურ
წინულმჭრელებზე აპირებდნენ.

ასე დამოკრდა მსოელიოში ვვე-
ლბე დიდი სიდაზერეო საზღვაო ხო-
მალდის ისტორია, რომელმაც მხო-
ლოდ ერთი გადაცურეა თუ მოასწრო
და აერიკლების გასაზარად ვერ შექ-
ლო მათი სარაკტო საიდუმლოებების
მოსლება.

დაინგული „ურალის“
ურტილისაცია დაიწყო

გელულად საბარბელი და უხეაუროდ სასროლი სნაიპერული...

ქველ მაკმილანი 1973 წლიდანაა ცნობილი მსოფლიო საიარალო ინდუსტრიაში, როცა შექმნა კომპანია McMillan-ი და დაიწყო იარაღის სხვადასხვა ნაშენის წარმოება.

მაგალითად, მისი შექმნილი ზეზუსტი მსხვილკალიბრიანი სნაიპერული მაშხანით კანადელმა სნაიპერმა 2003 წელს აფღანეთში მოკლეს 12,7 მმ კალიბრის ტყეა 2430 მ-ის ხიშორიდან მოარტყა, რითაც ერთგვარი მსოფლიო რეკორდი დაამყარა.

2013 წლის დახაწვისში შედგა მაკმილანის ულტრაიანამედროვე სნაიპერული მაშხანა McMillan CS5-ის პრეზენტაცია, რომელიც გამოირჩევა არა მარტო მაღალი ხარისხით არამედ გამოყენების ტაქტიკის თავისებურებითაც.

მისი სრული დასახელება Concealable Subsonic/Supersonic Suppressed Sniper System-ია, რაც ქართულად შეიძლება გადათარგმნოს როგორც „უხეაურო ბეჭრამდეული/ზეტყვიითი სნაიპერული მაშხანა მალულად სატარებლად“.

ულგრათიანაგედროვე და უნივერსალური სნაიპერული უხეაურო CS5-ი McMillan-ისგან

მკითხველისთვის უფრო გასაგები რომ იყოს, გარეშარტყოე მაკმილანმა შექმნა სპეციალური სნაიპერული მაშხანა, რომლის დამლაილ, ოღონდ საბრძოლო მდგომარეობაში მალულად ტარება და უხეაუროდ გასროლა შეიძლება.

CS5-დან შეიძლება როგორც ჩვეუ-

ლებრივ, NATO-ს სტანდარტის 7,62X51 (.308Win) ტიპის ვაზნების გამოყენება, ასევე ამავე კალიბრის სპეციალური ვაზნებისაც, რომლებსაც შეეცირებულა ღწიის რაოდენობა და შესაბამისად, ტყეის საწეისი სიჩქარე ბეჭრამდეულია.

სნაიპერული მაშხანის გამოყენების

McMillan CS5

საბჭოთა სპეციალური სნაიპერული შაშხანა ВСС Винторез-ი სწორედ ბგერამდელი სიჩქარის 9 მმ კალიბრის ტყვიების გასროლაზე იყო გათვლილი და ისიც რამდენიმე წაწილად იმლუგებდა მალულად გადასატანად

დაახლოებით ანალოგიური ტექნიკა საბჭოთა სპეცსამსახურების სნაიპერებისთვის ჯერ კიდევ 25 წლის წინ შექმნეს. მაშინ ქ. კლიბოცკის ერთ-ერთ ინსტიტუტში (რომელსაც ჩვენთანამეშველ, კობულეილი აღუქმანდრე ხინიკაძე ზღმძღვენელობდა) გამოუშვეს 9X39 მმ კალიბრის СП-5 ტიპის ვანხა და სპეციალური სნაიპერული შაშხანა ВСС Винторез-ი (სავარაუდოდ, სწორედ ახეთი შაშხანით, „ვინტორეზით“ მოკლეს ამას წინათ მოხკოვში ქურდული სამყაროს ავტორიტეტი „დედ პასანი“).

„ვინტორეზს“ ინტეგრალური მკეუნი უყენებოდა, ხელო გასროლისას ტყვიის სიწეისი სიჩქარე 280 მ/წმ-ს არ აღემატებოდა, ანუ ბგერის სიჩქარეზე (330-340 მ/წმ) ნაკლები იყო. სამაგიეროდ, თეად ტყეა იწონია 16 გ-ს, რაც 200-400 მ-ში ჯეუმანაფუტეისა და ჯეუმანფილტვის გახერყების საშეაღებს იძლეოდა.

ეს იმ დროისთვის სადეუმლო სნაიპერული შაშხანეში შეიარაღებაში ლაგაღებში განთავსებული ГРУ-ს შე-12

სპეცდანიშნულების ბრიგადის სქონდა და ამ სტატეის ავტორმა პირეულად „ვინტორეზი“ ამ ბრიგადის სნაიპერების ხელში ცხენვალში, 1992 წლის ზაფხულში ნახა.

საბჭოთა ვინტორეზისგან განსხვავებით, მკმლანმა თვის CS5 ტიპის შაშხანა უწიერსალური გაბადა, რადგან მისი საშეაღებით როგორც ჩეეულბრევი ზებგერთით, ისე სპეციალური ბგერამდელი ტყეეების გასროლა შეიძლება. საბჭოთა „ვინტორეზს“ კი მხოლოდ სპეციალური და ამასთან, ძიერად დიერებული СП-5 და СП-6 (ჯეუმანგამტანი) ვანხების გამოყენება შეუძლია.

McMillan-ი ორ ვარიანტად იწარმოება — 470 მმ სიგრძის ლულით Standard-ისა და 317 მმ-მდე დამოკლებული ლულიანი Stubby-ის ვარიანტად.

Stubby-ის ვარიანტში, თუკი შაშხანას მოეხსნით როგორც რეგულირებად კონდახს, ისე მკეუწს, მისი სიგრძე 597 მმ-მდე შეშქირდება, რაც მის მალეულად გაღატანას (თეგანდ ქურთუკის ქვეშ) გააადვილებს, ამასთან, შაშხანა საბრძოლო შხადეოვნაში რნება.

შაშხანის სტანდარტულ ვარიანტს არ უყენება მკეუნი (თუკეა ამის შესაძლებლობა არის), რადგან თეი ასეთი კომპლექტაციით გამოიყენება შორს მეთეო სამიზნეების დასაზიანებლად, როდესაც გასროლის ხმის ჩახშობა არააქტუალურია. ასეთი დროს ჩეეულბრევი, 7,62X51 მმ NATO-ს სტანდარტის ვანხის გამოყენებისას ტყვიის სიწეისი სიჩქარე 807 მ/წმ-ს აღემატება.

დამოკლებული ლულიანი CS5 Stubby-ის შებოზევაში კი ჩეეულბრევი ზებგერთით ტყეეის სიწეისი სიჩქარე 685 მ/წმ-ია. ამ სიჩქარის დასაკლებად და გასროლის ნაკლებხმაურიანად გასახელოდ იფერებენ მკეუწსა და დენისის მეთეო რაოდენობის მქეურ ვანხებს, რის შეშედეგე ტყეეის სიწეისი სიჩქარე 320 მ/წმ-მდე იკლებს, ანუ ბგერის სიჩქარეზე ნაკლები ხდება.

ბგერამდელი სიჩქარის ტყეა და მკეუნი, რა თქმა უნდა, CS5-ს აბსოლუტურად უზნაეროს არ ხდის, მაგრამ ითეელება, რომ თუკი გასროლის ხმა არ აღემატება მეთეოკალიბრის შაშხანას

სნაიპერული შაშხანა
McMillan CS5 Standard-ი
მკეუწის გარეშე

ნის (მაგალითად, „გეკოს“) გასროლის ხმის ძალას 50 მ სიშორიდან, მაშინ შაშხანა უხმურია.

შაკილანის შაშხანის ორივე ვარიანტი ძალიან დიდი სისუსტით გამოირჩევა. მსროლელმა 200 იარაღიდან (182,8 მ-იდან) სამეექ ტყევა თითქმის ერთმანეთში ჩასვა.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს CS5 სნაიპერული შაშხანის მოსახსნელი და რვეულირებადი კონდახი, რომლის შხარზე მორგება ნებისმიერი აღნაგობის მსროლელს მარტივად შეუძლია, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ზუსტი გასროლისთვის. გარდა კონდახისა, რვეულირდება სასხლეტზე თითის დაჭერის ძალიც, რაც ასევე ძალზე მოსახერხებელია მსროლელისთვის.

არ შეიძლება, არ ითქვას თავად შაშხანის დამზადების უმაღლეს ხარისხზე — უკანავეი ფოლადისგან გამოარჩეულ ღულელებზე. „კიანტინის“ მიმმართველები შაშხანაზე ნებისმიერი თანამედროვე ოპტიკური და ლაზერული ხელსაწყოების დამაგრების საშუალებას იძლევა, ხოლო დასაგეცი ფეხები აირაღს კარგად აფეისიურებს სადგამზე.

ზოგიერთი ინჟინრაციის თანახმად, CS5-ის გასაყიდი ფასი 5 900 დოლარს აღემატება და დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ხარისხის დამატებითი აქსესუარებით (ოპტიკური და ლაზერული დამამონებელი მოწყობილობები) აღჭურავს მას პატრონი.

ირაკლი კლავაშვილი

შაშხანის უხმება კონდახი და მავეი, სასხლეტზე თითის დაჭერის ძალა კი რვეულირდება

ჩვენი დონი: უნივერსალური ბერამდელოზებგერთი, მალულად სატარებელი ულტრათანამედროვე სნაიპერული შაშხანა McMillan CS5 Stubby-ის მოლიანი სიგრძე 965 მმ-ია. კონდახის მოხსნის შემდეგ მისი სიგრძე 825 მმ-მდე იკლებს, ხოლო მავეუის მოხსნის შემდეგ კი მხოლოდ 597 მმ ხდება. უკანავეი ფოლადისგან დამზადებული ღულის სიგრძე 317 მმ-ია. მხოლოდ შაშხანის მასა სამხრუნებისა და დასაგეცი ფეხების გარეშე 4,8 კგ ს უტოლდება და 5,5 კგ-მდე იზრდება მავეუის დაყენების შემდეგ. მჭიდში 7,62X51 NATO/.308Win ტიპის 10 ან 20 ვანა ჩადის.

**სნაიპერული შაშხანა
McMillan CS5 Stubby-ი
მავეით**

